अठारौं

वार्षिक प्रतिवेदन

(२०८२ साउन – २०८३ असार)

२०८३

नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

सानोठिमी, भक्तपुर

योग्यता

निष्पक्षता

स्वच्छता

वस्तुनिष्ठता

गोपनीयता

अठारौं वार्षिक प्रतिवेदन

(२०८२ साउन – २०८३ असार)

शिक्षक सेवा आयोग

सानोठिमी, भक्तपुर, नेपाल

http://www.tsc.gov.np

नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

ठेगाना

सानोठिमी, भक्तपुर, नेपाल।

टेलिफोन

९७७-१-६६३७८७२

इमेल

admin@tsc.gov.np

वेबसाइट

www.tsc.gov.np

प्राविधिक सहायता कक्ष

९७७-९८५११०३२९९

शिक्षा ऐन (संशोधनसहित), २०२८ को दफा ११(ञ) बमोजिम
नेपाल सरकारसमक्ष पेस गरिएको

शिक्षक सेवा आयोगको
अठारौं वार्षिक प्रतिवेदन

यस प्रतिवेदनमा शिक्षक सेवा आयोगबाट
२०८२ साउनदेखि २०८३ असारसम्ममा
सम्पादित कामका विवरणहरू समेटिएका छन्।

शिक्षक सेवा आयोगका पदाधिकारीहरू

(डा. हरि प्रसाद लम्साल)
अध्यक्ष

(रामशरण सापकोटा)
सदस्य

(विष्णु घिमिरे रिमाल)
सदस्य

शिक्षक सेवा आयोगको सचिव

(गोविन्द प्रसाद अर्याल)
का. मु प्रशासकीय प्रमुख

आयोगको भनाइ

नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दीमा सामुदायिक विद्यालयमा रिक्त शिक्षक तथा कर्मचारी पदको नियुक्ति तथा त्यस्तो पदमा नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको बढुवाका लागि सिफारिस गर्न र शिक्षण पेसामा प्रवेश गर्न चाहने व्यक्तिहरूका लागि अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी काम गर्ने प्रयोजनका लागि शिक्षक सेवा आयोग गठन भएको हो। आयोगले शिक्षा ऐन, २०२८, शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ र शिक्षा नियमावली, २०५९ बमोजिम कार्य गर्दै आइरहेको छ। ऐन तथा नियमावलीमा आधारित भई कार्यसम्पादनलाई सहज बनाउन आयोगले विभिन्न कार्यविधि र निर्देशिकाहरू स्वीकृत गरी सोही ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिकाका आधारमा कार्य सञ्चालन गर्दै आएको छ। कार्यसम्पादनको क्रममा आयोगले योग्यता, निष्पक्षता, स्वच्छता, वस्तुनिष्ठता र गोपनीयता जस्ता मापदण्डलाई अवलम्बन गर्दै आएको छ।

शिक्षक सेवा आयोगको गठन हुनुपूर्व सामुदायिक विद्यालयमा रिक्त रहेका शिक्षक पदहरूको पदपूर्ति क्षेत्रीय शिक्षक छनोट समिति र जिल्ला शिक्षक छनोट समितिमार्फत हुने गरेको थियो। तत्कालीन अवस्थामा पदपूर्तिका लागि नियमित रूपमा विज्ञापन नहुने, विज्ञापन भएका पदमा पनि लामो समयसम्म नतिजा प्रकाशन नहुने जस्ता समस्या रहेका थिए। यसै क्रममा शिक्षण पेसामा क्षमतावान्, दक्ष, सक्षम व्यक्तिहरूको प्रवेशलाई सुनिश्चित गर्न तथा शिक्षक पदपूर्ति प्रक्रियालाई निरन्तरता दिन एक स्वतन्त्र र निष्पक्ष निकायको आवश्यकता महसुस हुन गई उच्चस्तरीय शिक्षा आयोग २०५५ को सुझावबमोजिम शिक्षा ऐन, २०२८ को छैटौं संशोधन (२०५५/१०/०१) मार्फत राष्ट्रिय शिक्षक सेवा आयोगको गठन भयो। उक्त ऐनमा मिति २०५८/१०/२५ मा भएको सातौं संशोधनले आयोगको नाम शिक्षक सेवा आयोग रहन गयो। वि.सं. २०५७ मा शिक्षक सेवा आयोग नियमावली जारी भएपश्चात् आयोगले आफ्ना कार्य अगाडि बढाई नियमित रूपमा शिक्षकको अध्यापन अनुमतिपत्र, स्थायी नियुक्ति तथा बढुवाका लागि सिफारिस गर्नेसम्बन्धी कार्यसम्पादन गर्दै आएको छ।

बदलिँदो समय र सन्दर्भ अनुरूप गतिशील सिकारुका आकांक्षा एवम् आवश्यकता सम्बोधन गर्न सक्षम, दक्ष, सिपयुक्त शिक्षक छनौट गरी सिफारिस गर्नु आयोगको अहम् दायित्व रहेको छ। अध्यापन अनुमतिपत्र, खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षा र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बढुवा परीक्षाका पाठ्यक्रम, परीक्षा पद्धती र परीक्षण पद्धतीलाई समावेशी र दक्षतामा आधारित बनाउनुका साथै कार्य सम्पादनका आधारमा हुने बढुवालाई निष्पक्ष, पारदर्शी, उपलब्धीमा आधारित र समयबद्ध बनाउन आयोगले विभिन्न अध्ययन, अनुसन्धानका आधारमा पाठ्यक्रम परिमार्जन, विशिष्टीकरण तालिका परिमार्जन, दक्षता एवम् सक्षमतामा आधारित प्रश्न बैङ्क व्यवस्था र प्रश्न बैङ्कबाट प्रश्नपत्र तयारी जस्ता गहन र सुधारात्मक कार्य गर्दै आएको छ।

यस प्रतिवेदनमा शिक्षक सेवा आयोगको गठन र कार्यसम्पादनका आधार, प्रतिवेदन अवधि (आ. व. २०८२/८३) को प्रशासनिक तथा वित्तीय स्थिति, अध्यापन अनुमतिपत्रतर्फको विज्ञापन तथा नतिजा प्रकाशन, खुलातर्फको विज्ञापन, नतिजा प्रकाशन तथा सिफारिस, बढुवातर्फको नतिजा प्रकाशन तथा सिफारिस एवम् पुनरावलोकन सम्बन्धी विवरणहरू प्रस्तुत गरिएको छ। साथै आयोगले यस आर्थिक वर्षमा सम्पादन गरेका कार्य, कार्यसम्पादनका क्रममा देखा परेका समस्या र समस्या समाधानका लागि गरेका प्रयत्न, नीतिगत रूपमा निरूपण गरेका विषय तथा भावी कार्यदिशा एवम् सुझावसमेत समावेश गरिएको छ।

आयोगले कार्यसम्पादनलाई चुस्त र थप प्रभावकारी बनाउन विभिन्न प्रयासहरू गरिरहेको छ। यद्यपि कार्यालय भवनलगायतका भौतिक पूर्वाधारहरूको विस्तार, प्रविधिमा जोड, थप प्राविधिक जनशक्तिको व्यवस्था, प्रदेशस्तरसम्म आयोगको सेवा विस्तारलगायतका कार्यहरूमा जोड दिनुपर्ने अवस्था छ। आयोगको प्रादेशिक संरचना नभएको, साबिकमा जिल्ला शिक्षा कार्यालय तथा क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयबाट सम्पादित कार्य सङ्घीय संरचनाअनुरूप शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइ र प्रदेशस्थित शिक्षा विकास निर्देशनालयबाट गराउनु पर्ने अवस्था रहेको र आफ्नै मातहत निकायहरूको अभावमा कार्यसम्पादन चुनौतीपूर्ण देखिएको छ।

अन्त्यमा, आयोगको पाठ्यक्रम तथा विज्ञापन शाखालाई प्रतिवेदनको समग्र विषयवस्तु सङ्कलन, लेखन तथा विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयारीमा निर्वाह गरेको भूमिकाको उच्च कदर गर्दै कार्यसम्पादनका क्रममा सहयोग पुऱ्याउने शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, माननीय मन्त्रीज्यू, श्रीमान् सचिवज्यू, शिक्षा विभाग, सातओटै प्रदेशका शिक्षा विकास निर्देशनालयहरू, प्रदेशस्थित बढुवा सिफारिस समिति, जिल्लास्थित शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइ, जिल्ला परीक्षा समन्वय समिति, परीक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने प्रश्नपत्र तयारी, उत्तरपुस्तिका परीक्षण, अन्तर्वार्तालगायतका कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने विभिन्न विधाका दक्ष एवम् विज्ञ, परीक्षा सञ्चालनमा परिचालित जनशक्ति, आवश्यक पर्ने भवन उपलब्ध गराउने सम्बद्ध क्याम्पस, विद्यालयलगायत यो प्रतिवेदन तयार गर्न सहयोग पुऱ्याउने आयोगका कर्मचारीसहित सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई आयोग हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ।

शिक्षक सेवा आयोग

कार्यकारी सारांश

शिक्षा ऐन, २०२८ को सातौँ संशोधनमार्फत यस आयोगको नाम शिक्षक सेवा आयोग रहन गएको र वि.सं. २०५७ मा शिक्षक सेवा आयोग नियमावली जारी भएपश्चात् आयोगले आफ्नो निष्ठा (Integrity) मा रही योग्य, क्षमतावान र दक्ष शिक्षकको छनोट तथा सिफारिसमार्फत राष्ट्रको समग्र शिक्षाको दीर्घकालीन दृष्टिकोण ***"शिक्षित, सभ्य, स्वस्थ र सक्षम जनशक्ति; सामाजिक न्याय, रूपान्तरण र समृद्धि"*** पूरा गर्न, शिक्षक सेवामा योग्यता प्रणालीलाई प्रवर्धन गर्नुका साथै स्वच्छ तथा निष्पक्ष विधिका माध्यमबाट उपयुक्त उम्मेदवार छनोट गरी सक्षम शिक्षक आपूर्ति गर्ने ध्येय (Mission) का साथ आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दै आएको छ। आफ्नो कार्यसम्पादनबाट शिक्षक सेवा आयोग नेपालमा एक विश्वसनीय एवम् आम नागरिकको भरोसा बोकेको स्वायत्त निकायको रूपमा स्थापित संस्थाको रूपमा विकसित हुँदै आएको छ।

स्थापनाको २५ वर्षको गौरवमय इतिहास बोकेको यस आयोगले आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै नेपालको शिक्षक सेवामा स्वच्छ, निष्पक्ष एवम् प्रतिस्पर्धाका माध्यमबाट शिक्षकको छनोट गर्दै आएको छ। आयोगले आफ्नो कार्यलाई थप व्यवस्थित एवम् सेवाग्राहीमैत्री बनाउन वि. सं. २०७६ देखि अध्यापन अनुमतिपत्र तथा शिक्षक छनोटको दरखास्त सङ्कलन आफ्नै अनलाइन जब पोर्टल (Online Job Portal) मार्फत गर्दै आएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा आयोगले आफ्नो वार्षिक कार्यतालिकाबमोजिम शिक्षक सेवाका जिल्लागत र प्रदेशगत रूपमा माग भएअनुसार शिक्षक छनोट गर्ने कार्य गरी यो अठारौँ वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको छ। प्रस्तुत प्रतिवेदन अवधिमा आयोगले लिएको शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा निम्नमाध्यमिक तहतर्फ ३५,२६८ (३७.५%) जना र माध्यमिक तहतर्फ २३,५८३ (६६.५%) जना उत्तीर्ण भएका छन्। आयोगले मिति २०८२/१२/२४ मा निम्नमाध्यमिक तहमा खुला प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाद्वारा शिक्षक नियुक्तिका लागि विज्ञापन भएअनुसार ८९,०२२ दरखास्त स्वीकृत भएकोमा सोको सामान्य र विषयगत परीक्षा बाँकी रहेको छ। मिति २०८२/१०/०३ मा माध्यमिक तहमा खुला प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाद्वारा शिक्षक नियुक्तिका लागि विज्ञापन भएकोमा ४७,२२० दरखास्त योग्य रहेको र सामान्य परीक्षा सञ्चालन भई ११,२३६ परीक्षार्थी उत्तीर्ण भएका र विषयगत परीक्षा बाँकी रहेको छ।

आयोगले आ.व. २०८१/८२ मा गरेको खुला प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाद्वारा शिक्षक नियुक्तिको विज्ञापनबाट निम्नमाध्यमिक तह र माध्यमिक तहतर्फ उम्मेदवार छनोट गरी नियुक्तिका लागि सिफारिस गरेको छ। शिक्षक बढुवा सिफारिसतर्फ आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको आधारमा गरिने बढुवा (२५ प्रतिशत) मा ४६१ (सबै तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी) जना सिफारिस गरेको छ। यसैगरी कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा गरिने बढुवा (७५ प्रतिशत) मा १,३७७ पदमा दरखास्त आह्वान गरिएकोमा प्रदेश बढुवा सिफारिस समितिबाट सिफारिस भएका ६३० (सबै तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी) जनाको नियुक्तिका लागि सिफारिस भएको छ। प्रदेश बढुवा सिफारिस समितिबाट सिफारिस पश्चातको शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०६७ को नियम

३४ बमोजिम बढुवा उपरको उजुरी १०१ को पुनरावलोकन र सिफारिस बाँकी रहेकोमा ३३ विज्ञापनका पुनरावलोकन सम्पन्न भई सिफारिस गरिएको र अन्यको पुनरावलोकन कार्य भइरहेको छ।

समग्रमा, आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को विज्ञापन प्रकाशनदेखि सिफारिससम्मका कामकारबाहीको विवरण, प्रदान गरिएका परामर्श, पाठ्यक्रम निर्माण एवम् परिमार्जन र कार्यसम्पादन सुधारलगायतका विवरणहरू सङ्क्षेपमा देहायबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

१. रिक्त पद सङ्ख्या

प्रतिवेदन अवधि आ.व. २०८२/८३ मा शिक्षा विभाग (सार्विक शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र) बाट शिक्षक पदमा विज्ञापनका लागि निम्नमाध्यमिक तहको ६७९ र माध्यमिक तहको ४४९ (गत वर्ष पदपूर्ति हुन नसकेको सङ्ख्यासमेत) गरी जम्मा १,१२८ रिक्त पद सङ्ख्या प्राप्त भएको थियो। त्यसै गरी कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा हुने बढुवातर्फ १,३७७ र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षामार्फत हुने बढुवातर्फ ४६१ गरी (प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी) जम्मा १,८३७ रिक्त पद सङ्ख्या प्राप्त भएको थियो।

२. विज्ञापन

शिक्षा विभाग (सार्विक शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र) बाट प्राप्त रिक्त पद सङ्ख्याका आधारमा निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक दुवै तहका लागि दुईओटा सूचनामार्फत प्रदेशगत रूपमा प्रतिस्पर्धा हुने गरी क्रमशः ६७९ र ४४९ पदका लागि ४२६ ओटा विज्ञापन गरिएको थियो। त्यसै गरी जिल्लागत रूपमा तहगत र श्रेणीगत गरी दुईओटा सूचनामार्फत कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा गरिने बढुवामा १,३७७ (प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी) र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको आधारमा हुने बढुवामा ४६१ (प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी) पदका लागि २१६ ओटा विज्ञापन भएको थियो। प्रतिवेदन अवधिमा निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणका लागि दुईओटा विज्ञापन/सूचना प्रकाशन भएको थियो। सार्विक शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र बाट रिक्त पदको विवरण प्राप्त नभएका कारण आयोगको वार्षिक कार्यतालिकाबमोजिम प्राथमिक तहको विज्ञापन सम्बन्धी काम भएनन् ।

३. दरखास्त

प्रतिवेदन अवधिमा आयोगबाट विज्ञापित खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षा खुला (समावेशीसमेत) तर्फ निम्नमाध्यमिक तहमा ८८,८१६ र माध्यमिक तहमा ४७,२२० गरी जम्मा १,३६,०३६ जनाको दरखास्त परेको थियो। अध्यापन अनुमतिपत्रतर्फ माध्यमिक तहमा जम्मा ४२,३२३ जना र निम्नमाध्यमिक तहमा १,०९,०८२ गरी जम्मा १,५१,४२५ जनाले दरखास्त दिएका थिए। कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनबाट हुने बढुवातर्फ १९,१६४ र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा हुने बढुवातर्फ १४,२२९ जनाको दरखास्त प्राप्त भएको थियो।

४. परीक्षा र परीक्षण

विज्ञापन गरिएका पदहरूमा उपयुक्त उम्मेदवार छनोट गर्नका लागि आयोगबाट विज्ञापनअनुसार तहगत रूपमा माध्यमिक, निम्नमाध्यमिक (आन्तरिक र खुला प्रतियोगिता) र प्राथमिक तहको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बढुवा परीक्षाको अलगअलग प्रश्नपत्र निर्माण गरी फरकफरक मितिमा सामान्य परीक्षा र विषयगत परीक्षा सञ्चालन गरिएको थियो। त्यस्तै, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको लिखित (वस्तुगत) परीक्षाको लागि प्रश्नपत्र निर्माण गरी परीक्षासमेत सञ्चालन भएको थियो।

५. उत्तरपुस्तिका कोडिङ र परीक्षण

प्रतिवेदन अवधिमा अध्यापन अनुमतिपत्र र खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षामा सहभागी भएका परीक्षार्थीहरूका लागि वस्तुगत उत्तरपाना ओएमआर सिट (OMR Sheet) को ओएमआर मेसिन प्रयोग गरी परीक्षण गरिएको थियो। साथै आ.व.२०८२/८३ मा विज्ञापित माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तृतीय श्रेणी र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बढुवा (२५ प्रतिशत) मा उत्तरपुस्तिकाहरूको दोहोरो कोडिङ गरी विषय विज्ञबाट परीक्षण गराई नतिजा प्रकाशन गरिएको थियो।

६. अन्तर्वार्ता र सिफारिस

प्रतिवेदन अवधिमा भएका कार्यसम्पादनमध्ये आ.व. २०८१/८२ मा खुला तथा समावेशी समूहमा भएको विज्ञापनमा माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहका विभिन्न विषयहरूमा क्रमशः ३७० र ६८६ पदका लागि विज्ञापन भएकोमा आ.व. २०८२/८३ मा क्रमशः ३५६ र ६२४ जना सिफारिस भएका थिए। त्यसै गरी अस्थायी तथा करार नियुक्ति प्रयोजनका लागि माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहमा क्रमशः ७०८ र ९९१ व्यक्तिहरूको योग्यताक्रमको सूची प्रकाशन गरिएको छ।

आ.व. २०८२/८३ मा प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तीनै तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा ६३० र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाका आधारमा बढुवा नियुक्तिका लागि ४६१ जना शिक्षक सिफारिस भएका थिए।

७. पाठ्यक्रम निर्माण र परिमार्जन

आयोगले लिने परीक्षाको पाठ्यक्रमलाई समयानुकूल र यथार्थपरक बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिँदै शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ बमोजिम खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लिखिततर्फ २०० (सामान्य परीक्षा १०० र विषयगत परीक्षा १०० अङ्क) पूर्णाङ्कको परीक्षा हुने प्रावधान रहेको छ। गुणस्तरीय शिक्षक छनोटलाई प्राथमिकता दिई प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तीनै तहका लागि तहगत तथा विषयगत आधारमा गत आ.व. २०८१/८२ सम्ममा ३८ ओटा पाठ्यक्रम निर्माण गरी सार्वजनिक गरिएको थियो।

८. परीक्षा प्रणालीमा समयानुकूल सुधार

शिक्षक सेवा आयोगले परीक्षालाई विश्वसनीय, स्वच्छ, मर्यादित, निष्पक्ष र व्यवस्थित गर्नका लागि समयानुकूल सुधारका कार्य गर्दै आएको छ। उम्मेदवारहरूबाट दरखास्त फाराम अनलाइनमार्फत लिने र वस्तुगत उत्तरपुस्तिकाको परीक्षण ओएमआर मेसिन (OMR Machine) बाट परीक्षण गर्ने व्यवस्था छ। स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रमा सफल भएका र शिक्षक पदमा सिफारिस भएका परीक्षार्थीहरूको विवरण आयोगको वेबसाइटमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्थासमेत मिलाइएको छ।

९. वार्षिक कार्यतालिका

शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ४ मा उल्लेख भएअनुसार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारबमोजिम आयोगबाट सम्पादन हुने कार्यलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, नियमित र पारदर्शी रूपमा सम्पादन गर्ने प्रयोजनका लागि वार्षिक कार्यतालिका प्रकाशन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

यो प्रतिवेदन एक आर्थिक वर्ष (२०८२ साउनदेखि २०८३ असारसम्म) को भए तापनि मिति २०८३/०५/२६ मा शिक्षक सेवा आयोगका पदाधिकारीहरूको पदबहाली भएपश्चातको एक महिनाको अवधिमा सम्पादन भएका मुख्य मुख्य उपलब्धिहरूलाई समेत अनुसूची १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

विषयसूची

प्रारम्भिक

आयोगको भनाइ i
कार्यकारी सारांश iii
विषयसूची vii
चित्रसूची xii
तालिकासूची xiii
सङ्क्षेपीकरण xv

परिच्छेद एक

शिक्षक सेवा आयोगको परिचय, गठन तथा कार्यक्षेत्र

१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि १
१.२ आयोगको उद्देश्य २
१.३ शिक्षक सेवा आयोगको गठन २
१.४ आयोगका पदाधिकारीको लागि निर्धारित योग्यता २
१.५ कानुनी आधार ३
१.६ आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार ३
१.७ आयोगद्वारा स्वीकृत निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू ४

परिच्छेद दुई

आयोगको कार्यसम्पादन प्रक्रिया र सङ्गठन संरचना

२.१ आयोगको कार्यसम्पादन प्रक्रिया र कार्यप्रवाह ५
२.१.१ वार्षिक कार्यतालिका ५
२.१.२ विज्ञापन प्रकाशन ५
२.१.३ दरखास्त सङ्कलन ६
२.१.४ लिखित परीक्षा ६

२.१.५ उत्तरपुस्तिका कोडिङ र परीक्षण..... ६
२.१.६ लिखित परीक्षाको नतिजा, अन्तर्वार्ता र सिफारिस..... ६
२.२ कार्यसम्पादनका मार्गनिर्देशक सिद्धान्तहरू..... ८
२.२.१ योग्यताको सिद्धान्त (Principle of Merit) ८
२.२.२ निष्पक्षताको सिद्धान्त (Principle of Impartiality)..... ८
२.२.३ स्वच्छताको सिद्धान्त (Principle of Fairness)..... ८
२.२.४ समान अवसरको सिद्धान्त (Principle of Equal Opportunity) ९
२.२.५ समावेशिताको सिद्धान्त (Principle of Inclusiveness)..... ९
२.२.६ द्वैधअन्धताको सिद्धान्त (Principle of Double Blinding) ९
२.२.७ परिचय-शून्यताको सिद्धान्त (Principle of Identity Masking)..... ९
२.२.८ असंलग्नताको सिद्धान्त (Principle of Non-Involvement) १०
२.२.९ गोपनीयताको सिद्धान्त (Principle of Confidentiality) १०
२.३ आयोगको सङ्गठनात्मक संरचना.....१०
२.४ प्रशासकीय प्रमुख, राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी (सहसचिव) को कार्यविवरण.....११

परिच्छेद तीन

आयोगको वित्तीय स्थिति

३.१ विनियोजित बजेट र खर्च.....१२
३.२ राजस्व र धरौटी.....१३
३.३ बेरुजु र फछ्यौंटको अवस्था..... १४

परिच्छेद चार

आयोगबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

४.१ पाठ्यक्रम निर्माण १६
४.१.१ अध्यापन अनुमतिपत्रको पाठ्यक्रम.....१७
४.१.२ खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम ढाँचा.....१७

४.१.३ शिक्षकको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाबाट हुने बढुवाको पाठ्यक्रम..... १८
४.१.४ शैक्षिक योग्यता र पाठ्यक्रम..... १८
४.२ अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी व्यवस्था..... १८
४.२.१ अध्यापन अनुमतिपत्रका लागि भएका विज्ञापन र उत्तीर्ण विवरण र विज्ञापनका सर्त..... २१
४.२.२ माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी प्रदेशगत विवरण..... २७
४.२.३ हालसम्म अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा तहगत रूपमा उत्तीर्ण विवरण..... ३०
४.३ विज्ञापन र दरखास्त..... ३३
४.३.१ शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको विज्ञापन र दरखास्त..... ३३
४.३.२ शिक्षक पदको विज्ञापन र दरखास्त..... ३४
४.३.३ विज्ञापित पदको प्रतिशत निर्धारण..... ३४
४.३.४ विगत तीन वर्षमा परेका दरखास्त..... ३६
४.४ परीक्षा र परीक्षण..... ३७
४.४.१ प्रश्नपत्र निर्माण र परिमार्जन..... ३७
४.४.२ लिखित परीक्षा सञ्चालन..... ३८
४.४.३ उत्तरपुस्तिका कोडिङ र परीक्षण..... ४०
४.४.४ लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन..... ४१
४.५ अन्तर्वार्ता र सिफारिस..... ४२
४.५.१ अन्तर्वार्ता..... ४२
४.५.२ सिफारिस..... ४२
४.६ शिक्षक बढुवा..... ५०
४.६.१ आन्तरिक प्रतियोगितात्मक (२५ प्रतिशत) को आधारमा हुने बढुवा..... ५१
४.६.२ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा हुने बढुवा (७५ प्रतिशत)..... ५१
४.६.३ बढुवासम्बन्धी उजुरी र आयोगको निर्णय..... ५५
४.७ परामर्श र उजुरी..... ५६

परिच्छेद पाँच

समस्या तथा चुनौतीहरू

५.१ समस्याहरू..... ५७

५.२ चुनौतीहरू..... ५८

परिच्छेद छ

निष्कर्ष, भावी कार्यदिशा तथा सुझावहरू

६.१ निष्कर्ष..... ५९

६.२ भावी कार्यदिशा..... ५९

६.३ सुझावहरू..... ६१

अनुसूचीहरू

अनुसूची १: आयोगका अध्यक्ष, सदस्यहरू र कर्मचारीहरूको विवरण..... ६३

अनुसूची २: शिक्षक सेवा आयोगको दरबन्दी विवरण..... ६६

अनुसूची ३: शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठनात्मक संरचना..... ६७

अनुसूची ४: शिक्षक सेवा आयोगका शाखाहरूको कार्यविवरण..... ६८

अनुसूची ५: शिक्षक सेवा आयोगको आ.व. २०८३/८४ को वार्षिक कार्यतालिका..... ७४

अनुसूची ६: प्राथमिक तह, तृतीय श्रेणी (खुला तथा समावेशी) को पदपूर्ति विवरण २०८१/८२ (२०८०/८१ मा प्रकाशित विज्ञापनका आधारमा)..... ७५

अनुसूची ७: निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी, खुला (समावेशीसमेत) पदपूर्ति विवरण २०८२ ..... ७९

अनुसूची ८: माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी, खुला (समावेशीसमेत) पदपूर्ति विवरण २०८२..... ८५

अनुसूची ९: आ. व. २०८१/०८२ मा अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस शाखाबाट २५% आन्तरिक वढुवामा भएको तहगत तथा श्रेणीगत सिफारिस सङ्ख्या..... ९०

अनुसूची १०: आ. व. २०८२/०८३ मा अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस शाखाबाट २५% आन्तरिक वढुवामा भएको तहगत तथा श्रेणीगत सिफारिस सङ्ख्या..... ९३

अनुसूची ११: आ.व. २०८२/८३ को भौतिक तथा वित्तीय प्रगति..... ९४

अनुसूची १२: आ. व. २०८२/०८३ का लागि तोकिएका माइलस्टोन र प्रगति अवस्था..... ९५

अनुसूची १३: आ.व. २०८३/८४ मा शिक्षक सेवा आयोगमा पदाधिकारी नियुक्ति भएपश्चात् एक महिनाको अवधिमा सम्पादन गरिएका कार्यहरू.....९६

चित्रसूची

चित्र नं. १ पदपूर्तिसम्बन्धी कार्यप्रवाह (खुला तथा आन्तरिक).....७
चित्र नं. २ खर्च प्रतिशत.....१३
चित्र नं. ३ आ.व. २०८२/०८३ मा माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणसम्बन्धी प्रदेशगत विवरण.....२८
चित्र नं. ४ आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको समग्र नतिजा.....२९
चित्र नं. ५ आ.व. २०८२/०८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणसम्बन्धी प्रदेशगत विवरण.....२९
चित्र नं. ६ आ.व. २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको समग्र नतिजा.....३०
चित्र नं. ७ अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा हालसम्मको तहगत उत्तीर्ण सङ्ख्या.....३१
चित्र नं. ८ शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको दरखास्त दिने र उत्तीर्ण हुने सङ्ख्याको प्रवृत्ति.....३३
चित्र नं. ९ विगत तीन वर्षको शिक्षक पद खुला (समावेशीसमेत) को दरखास्त प्रवृत्ति.....३६
चित्र नं. १० आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षाको नतिजा विवरण.....३९
चित्र नं. ११ उत्तरपुस्तिका परीक्षण प्रक्रिया.....४०
चित्र नं. १२ आ.व.२०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि विज्ञापन भएको विषयगत सङ्ख्या (प्रदेशगत).....४५
चित्र नं. १३ आ.व. २०८१/८२ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) को विषयगत सिफारिस सङ्ख्या (आ.व. २०८२/८३ मा सिफारिस).....४६
चित्र नं. १४ हालसम्म आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षक सङ्ख्या.....५०
चित्र नं. १५ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवा प्रक्रिया.....५३

तालिकासूची

तालिका नं. १ आयोगको विनियोजित बजेट र खर्च विवरण.....१२
तालिका नं. २ राजस्व र धरौटीको विवरण १४
तालिका नं. ३ बेरुजु र फछ्यौंटको अवस्था.....१४
तालिका नं. ४ अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षा योजना (License Examination Plan) १७
तालिका नं. ५ लिखित परीक्षा योजना (Written Examination Plan) १७
तालिका नं. ६ अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणको अवस्था १९
तालिका नं. ७ हालसम्मको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणको अवस्था र विज्ञापनका सर्त..... २२
तालिका नं. ८ अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा तहगत रूपमा उत्तीर्ण विवरण ३०
तालिका नं. ९ आ.व. २०८२/८३ मा वितरण गरिएका अध्यापन अनुमतिपत्रको विवरण ३२
तालिका नं. १० आ.व. २०८२/८३ को शिक्षक पदका लागि विज्ञापित सङ्ख्या र दरखास्त विवरण.....३४
तालिका नं. ११ माग भएका पदसङ्ख्याहरूको प्रतिशत निर्धारण (नमुना)..... ३५
तालिका नं. १२ प्रश्न निर्माण र परिमार्जन सम्बन्धी विवरण ३७
तालिका नं. १३ आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षा सम्बन्धी विवरण ३८
तालिका नं. १४ आ.व. २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको माग भएका, विषयगत लिखित परीक्षामा सहभागी भएका परीक्षार्थीको सङ्ख्या र उत्तीर्ण विवरण ३९
तालिका नं. १५ आ.व. २०८२/८३ मा शिक्षकको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित (२५ प्रतिशत बढुवा) को लागि माग भएका, सहभागी भएका परीक्षार्थीको सङ्ख्या र उत्तीर्ण विवरण..... ४०
तालिका नं. १६ समावेशी पदपूर्ति विवरण..... ४३
तालिका नं. १७ आ.व.२०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणीखुला (समावेशीसमेत) का लागि विज्ञापन भएको विषयगत सङ्ख्या (प्रदेशगत)..... ४४
तालिका नं. १८ आ.व. २०८१/८२ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि सिफारिस भएका उम्मेदवारको विषयगत सङ्ख्या (प्रदेशगत) (२०८२/८३ मा सिफारिस).....४५
तालिका नं. १९ आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि प्रदेशगत र विषयगत रूपमा माग भएका, सिफारिस भएका उम्मेदवार र सिफारिस हुन बाँकी पद सङ्ख्याको विवरण.....४७
तालिका नं. २० हालसम्म आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षकहरूको विवरण..... ४९
तालिका नं. २१ आ.व. २०८२/८३ मा आ.प्र.(२५ प्रतिशत) तर्फ विज्ञापन भएका पदहरूको श्रेणीगत विवरण..... ५१
तालिका नं. २२ आ. व. २०८२/८३ मा का.स.मू. (७५ प्रतिशत) का लागि विज्ञापित पदको विवरण...५४

तालिका नं. २३ आ. व. २०८२/८३ मा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवाका लागि तीनै तह र श्रेणीका कुल विज्ञापन र आवेदन सङ्ख्या विवरण (प्रदेशगत रूपमा).....५४
तालिका नं. २४ आ. व. २०८२/८३ मा का.स.मू. (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवाको नतिजा उपर चित्त नबुझी पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनेहरूको विवरण.....५५
तालिका नं. २५ आ.व. २०८२/८३ मा दर्ता भएका मुद्दाको विवरण.....५६

सङ्क्षेपीकरण

अ.अ.प. :	अध्यापन अनुमतिपत्र
आ.ज.:	आदिवासी जनजाति
आ.प्र.:	आन्तरिक प्रतिस्पर्धा
आ.व.:	आर्थिक वर्ष
उ.पु.:	उत्तरपुस्तिका
एस.एल.सी.:	स्कूल लिभिङ सर्टिफिकेट
क.अ.:	कम्प्युटर अपरेटर
का.स.मू.:	कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन
द.महिला:	दलित महिला
ना.सु.:	नायब सुब्बा
नि.मा.वि.:	निम्नमाध्यमिक विद्यालय
प्रा.वि.:	प्राथमिक विद्यालय
पि.क्षे. :	पिछडिएको क्षेत्र
मा.वि.:	माध्यमिक विद्यालय

परिच्छेद एक

शिक्षक सेवा आयोगको परिचय, गठन तथा कार्यक्षेत्र

शिक्षक सेवा आयोग नेपालको सामुदायिक विद्यालय प्रणालीमा योग्य, सक्षम तथा प्रतिस्पर्धी शिक्षकको छनोट, सिफारिस, बढुवा तथा अध्यापन अनुमतिपत्र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी प्राप्त निकाय हो। आयोगको स्थापना, विकासक्रम, उद्देश्य, कार्यक्षेत्र तथा कानुनी आधारले यसको संस्थागत भूमिकालाई स्पष्ट पार्दछ। यस परिच्छेदमा आयोगको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, उद्देश्य, गठन प्रक्रिया, पदाधिकारीहरूको योग्यता, कानुनी व्यवस्था, काम, कर्तव्य तथा अधिकारका साथै आयोगद्वारा स्वीकृत निर्देशिका तथा कार्यविधिहरूको सङ्क्षिप्त परिचय प्रस्तुत गरिएको छ।

१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

सामुदायिक विद्यालयहरूमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दीमा योग्यता प्रणाली र स्वस्थ प्रतिस्पर्धाका माध्यमबाट योग्य एवम् सक्षम शिक्षकहरूको स्थायी नियुक्ति तथा बढुवाका लागि सिफारिस गर्ने र विद्यालयमा अध्यापन गर्न चाहने व्यक्तिलाई अध्यापन अनुमतिपत्र दिने लगायतका काम गर्न विधिवत् रूपमा शिक्षक सेवा आयोगको गठन भएको हो।

शिक्षक सेवा आयोगको ऐतिहासिक पृष्ठभूमिलाई केलाउँदा नेपालमा शिक्षक नियुक्ति लगायतका सेवा सर्तका सम्बन्धमा सर्वप्रथम देशभरी एकै प्रकारको शिक्षक सेवा पद्धतिको स्थापना गर्ने कार्य राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना, २०२८ ले गरेको हो। वि.सं. २०३७ मा क्षेत्र तथा जिल्लामा गठित आयोगको सट्टा क्षेत्रीय तथा जिल्ला शिक्षक छनोट समिति गठन भई शिक्षक छनोटका कार्य हुँदै आएको थियो। यस योजनाले सर्वप्रथम शिक्षक सेवाको गठन गर्दै प्रत्येक जिल्लामा शिक्षक सेवा आयोग गठन हुने व्यवस्था गरेको थियो। उक्त आयोगलाई प्रत्येक जिल्लामा शिक्षक सेवाको गठन र सबै प्रकारका शिक्षकहरूको दरबन्दी निर्धारण, नियुक्ति र पदोन्नति, सरुवा र खारेज गर्ने जिम्मेवारी रहेको थियो।

तत्कालीन अवस्थामा शिक्षक छनोट सम्बन्धमा विभिन्न समयमा गठित क्षेत्रीय र जिल्ला शिक्षक छनोट समितिबाट शिक्षक छनोटसम्बन्धी काममा समय समयमा प्रश्न उठ्नुका साथै नतिजा प्रकाशनमा समेत ढिलाइ हुने जस्ता समस्याले गर्दा शिक्षक पदपूर्तिलाई अझ बढी निष्पक्ष, पारदर्शी र विश्वसनीय बनाउने उद्देश्यका साथ शिक्षा ऐन (संशोधनसहित), २०२८ को दफा ११ख. अनुसार सामुदायिक विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दीअनुसार रिक्त शिक्षक तथा कर्मचारी पदको नियुक्ति तथा त्यस्तो पदमा नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको बढुवाको लागि सिफारिस गर्न शिक्षक सेवा आयोगको गठन भएको हो। स्थापनाकालमा राष्ट्रिय शिक्षक सेवा आयोग नाम रहेकोमा शिक्षा ऐनको सातौँ संशोधनले नाम परिवर्तन गरी शिक्षक सेवा आयोग रहन गएको हो। शिक्षा ऐन, २०२८ को सातौँ संशोधनले आयोगबाट अध्यापन अनुमतिपत्र नलिई कसैले पनि शिक्षक पदको

उम्मेदवार हुन नपाउने व्यवस्था गरेपछि आयोगको कार्यक्षेत्र थप विस्तार भयो। आयोगको कार्यसम्पादनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन नेपाल सरकारबाट शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ जारी भएको छ। नेपालको संविधानको धारा २४३ (२) को स्पष्टीकरणले शिक्षक सेवा आयोगलाई एउटा सङ्गठित संस्थाभन्दा भिन्न रूपमा रहने सङ्केत गरेको छ।

१.२ आयोगको उद्देश्य

शिक्षक सेवा आयोगको मुख्य उद्देश्य सक्षमतामा आधारित शिक्षक छनोट, कार्यसम्पादनमा निष्पक्षता र उत्कृष्टता कायम गर्नु रहेको छ। शिक्षक सेवा आयोगले योग्यतामा आधारित शिक्षक छनोट गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षामा सहभागी हुने उम्मेदवारहरूले छनोट परीक्षामा प्रदर्शन गरेको क्षमताका साथै शैक्षिक पृष्ठभूमि र व्यावसायिक अनुभवलाई समेत जोड दिने गरेको छ। कार्यसम्पादनमा निष्पक्षता भन्नाले शिक्षक सेवा आयोगले शिक्षक छनोटको काममा वस्तुनिष्ठता कायम गर्दै निष्पक्ष रूपमा सम्पन्न भएको सुनिश्चित गर्नु हो। अर्को मुख्य उद्देश्य शिक्षक छनोटको कार्यमा उत्कृष्टता हासिल गर्नु हो। यसरी शिक्षक सेवा आयोगले आफ्नो कार्यसम्पादनमा निष्पक्षता, स्वच्छता र उत्कृष्टता सुनिश्चित गर्दै दक्ष शिक्षकको छनोटबाट शिक्षा क्षेत्रमा प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी सार्वजनिक शिक्षा प्रणालीमा सुधार ल्याउन योगदान पुऱ्याउने प्रयास गरेको छ।

१.३ शिक्षक सेवा आयोगको गठन

शिक्षा ऐन (संशोधन), २०२८ को दफा ११ख. अनुसार सामुदायिक विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरवन्दीअनुसार रिक्त शिक्षक तथा कर्मचारी पदको नियुक्ति तथा त्यस्तो पदमा नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको बढुवाका लागि सिफारिस गर्न एक शिक्षक सेवा आयोग गठन हुने प्रावधानबमोजिम यो आयोग गठन भएको हो।

आयोगमा अध्यक्ष र एकजना महिलासहित दुई जना सदस्य रहने गरी तीनजना पदाधिकारीहरू रहने व्यवस्था छ। आयोगका अध्यक्ष र सदस्यहरूको नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न नेपाल सरकारले लोक सेवा आयोगको अध्यक्षको अध्यक्षतामा त्रिभुवन विश्वविद्यालयका उपकुलपति र मन्त्रालयको सचिव सदस्य रहेको एक समिति गठन गर्ने र सो समितिले सिफारिस गरेको व्यक्तिलाई नेपाल सरकारले अध्यक्ष र सदस्यमा नियुक्त गर्ने व्यवस्था छ। आयोगको स्थापना कालदेखि हालसम्मका पदाधिकारीहरू तथा प्रतिवेदन तयार पार्दासम्मका यस आयोगका कर्मचारीहरूको नामावली अनुसूची-१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

१.४ आयोगका पदाधिकारीको लागि निर्धारित योग्यता

ऐनको दफा ११ग. अनुसार आयोगको अध्यक्ष वा सदस्य पदमा नियुक्ति हुनका लागि देहायका योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछः-

(क) नेपाली नागरिक
(ख) नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त गरेको,
(ग) नियुक्त हुनुभन्दा कम्तीमा दुई वर्ष अगाडिदेखि कुनै राजनैतिक दलको सदस्य नरहेको,
(घ) चालीस वर्ष उमेर पूरा भएको,
(ङ) अध्यक्षको लागि नेपाल सरकारका विशिष्ट श्रेणीको अनुभव प्राप्त गरेको र सदस्यका लागि कानुन, शिक्षा र प्रशासनको क्षेत्रमा कम्तीमा पन्ध्र वर्ष काम गरेको।

यसरी नियुक्त पदाधिकारीहरूको पदावधि पाँच वर्षको हुने व्यवस्था रहेको छ। आयोगको एक छुट्टै सचिवालय हुने र सो सचिवालय काठमाडौँ उपत्यकाभित्र रहने व्यवस्थाबमोजिम यसको सचिवालय सानोठिमी भक्तपुरमा अवस्थित छ र आयोगका वरिष्ठ कर्मचारीले आयोगको सचिव भई काम गर्ने व्यवस्थाबमोजिम आयोगका प्रशासकीय प्रमुख (सहसचिव) ले आयोगको सचिव भई काम गर्ने गरेको अवस्था छ।

१.५ कानुनी आधार

शिक्षक सेवा आयोगले आफूलाई प्राप्त जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि देहायबमोजिमका ऐन, नियमावली, निर्देशिका र कार्यविधिहरूको प्रयोग गर्दै आएको छ।

(क) शिक्षा ऐन, २०२८
(ख) शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७
(ग) शिक्षा नियमावली, २०५९
(घ) सम्बन्धित अन्य प्रचलित ऐन नियमहरू
(ङ) आयोगद्वारा स्वीकृत निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू

१.६ आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार

शिक्षा ऐन, २०२८ र शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ अनुसार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार यसप्रकार रहेको छ।

(क) शिक्षकको स्थायी नियुक्ति तथा बढुवाका लागि सिफारिस गर्ने,
(ख) विद्यालयमा अध्यापन गर्न चाहने व्यक्तिलाई अध्यापन अनुमतिपत्र दिने,
(ग) अध्यापन अनुमतिपत्रका लागि लिइने परीक्षाको पाठ्यक्रम निर्धारण गर्ने तथा परीक्षासम्बन्धी कार्य गर्ने,
(घ) शिक्षकको सेवा, सर्त र सुविधासम्बन्धी विषयमा मन्त्रालयलाई सुझाव दिने,
(ङ) शिक्षकको नियुक्ति तथा बढुवाका लागि लिइने परीक्षाको पाठ्यक्रम निर्धारण गर्ने तथा परीक्षासम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने,
(च) उजुरी परेको अवस्थामाबाहेक नतिजा प्रकाशन भएको एक वर्षपछि परीक्षासम्बन्धी कागजात धुल्याउने,

(छ) कानुनबमोजिम आयोगले सम्पादन गर्नुपर्ने कामकारबाहीको विषयमा आवश्यकतानुसार निरीक्षण तथा जाँचबुझ गर्ने,

(ज) आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी नेपाल सरकारसमक्ष पेस गर्ने।

१.७ आयोगद्वारा स्वीकृत निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू

शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ५३ ले यस नियमावलीमा व्यवस्था भए बाहेक आयोगबाट गरिनुपर्ने कामकारबाही व्यवस्थित गर्न आयोगले शिक्षा ऐन र शिक्षक सेवा आयोग नियमावलीको प्रतिकूल नहुने गरी कार्यविधि निर्धारण गर्न सक्ने र सोही नियमावलीको नियम ५४ मा आफ्नो कामकारबाही सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नका लागि शिक्षा ऐन र शिक्षक सेवा आयोग नियमावलीको अधीनमा रही आवश्यक निर्देशिका जारी गर्न सक्ने व्यवस्था गरेबमोजिम हालसम्म आयोगबाट निम्नबमोजिमका कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

(क) शिक्षक सेवा आयोग कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०७८

(ख) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा गरिने शिक्षक पदको बढुवासम्बन्धी कार्यविधि, २०८२

(ग) आयोगका कर्मचारी तथा विज्ञहरूका लागि आचारसंहिता, २०७८

(घ) अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण र व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यविधि, २०८०

(ङ) परीक्षा अनुगमन कार्यव्यवस्थाको मापदण्ड,२०८१

(च) अन्तर्वार्ता सञ्चालन निर्देशिका, २०७९

(छ) परीक्षा सञ्चालन निर्देशिका, २०७८

परिच्छेद दुई

आयोगको कार्यसम्पादन प्रक्रिया र सङ्गठन संरचना

आयोगबाट सम्पादन हुने शिक्षक छनोट, अध्यापन अनुमतिपत्र तथा शिक्षक बढुवासम्बन्धी कार्यहरू निश्चित प्रक्रिया, मापदण्ड र संस्थागत संरचनाको आधारमा सञ्चालन हुँदै आएका छन्। कार्यसम्पादनमा पारदर्शिता, निष्पक्षता, विश्वसनीयता र योग्यता प्रणालीको सुनिश्चितताका लागि आयोगले स्पष्ट कार्यप्रवाह तथा मार्गनिर्देशक सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरेको छ। यस परिच्छेदमा आयोगको कार्यसम्पादन प्रक्रिया, कार्यप्रवाह, मार्गनिर्देशक सिद्धान्तहरू, सङ्गठनात्मक संरचना तथा प्रशासकीय प्रमुखको कार्यविवरण लगायत संस्थागत व्यवस्थापनका पक्षहरू प्रस्तुत गरिएको छ।

२.१ आयोगको कार्यसम्पादन प्रक्रिया र कार्यप्रवाह

शिक्षक सेवाका विभिन्न पदमा उपयुक्त उम्मेदवार छनोट तथा सिफारिस गर्नका लागि आयोगले अवलम्बन गरेको कार्य प्रक्रिया देहायबमोजिम रहेको छः-

२.१.१ वार्षिक कार्यतालिका

आयोगले हरेक आर्थिक वर्षको पहिलो दिन पदपूर्तिसम्बन्धी वार्षिक कार्यतालिका सार्वजनिक गर्दछ। शिक्षक सेवाका विभिन्न तह (प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तह) को खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षा, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा गरिने बढुवा (७५ प्रतिशत) र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको आधारमा गरिने बढुवा (२५ प्रतिशत) का लागि कार्यतालिका तयार गरी लागु गर्ने गरिएको छ। आ. व. २०८३/८४ को हकमा आयोगका पदाधिकारी रिक्त भएकोले आर्थिक वर्षको पहिलो दिन वार्षिक कार्यतालिका प्रकाशन नभई मिति २०८३/०६/०१ मा आयोगबाट वार्षिक कार्यतालिका स्वीकृत गरिएको छ। कार्यतालिका अनुसूची ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

२.१.२ विज्ञापन प्रकाशन

शिक्षा विभागले शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम११(ख) अनुसार देशभरका शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइबाट सामुदायिक विद्यालयका रिक्त शिक्षक पद सङ्कलन गरी असोज मसान्तभित्र आयोगमा पठाउनुपर्दछ। प्राप्त रिक्त दरबन्दीअनुसार आयोगले खुला, समावेशी, आन्तरिक प्रतिस्पर्धा र कार्यसम्पादनमा आधारित बढुवाद्वारा पदपूर्तिका लागि विज्ञापन गर्न प्रचलित कानुनबमोजिम प्रतिशत निर्धारण गर्दछ। यसरी छुट्याइएका पदपूर्ति गर्न लिखित परीक्षा हुने मिति र समय निर्धारण गरी आयोगले विज्ञापन प्रकाशन गर्दछ। यसका साथै निम्नमाध्यमिक तह र माध्यमिक तहको शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको पनि सूचना प्रकाशन गरी दरखास्त आह्वान गर्दछ। यस्तो विज्ञापन तथा बढुवा सूचना गोरखापत्र राष्ट्रिय दैनिक तथा आयोगको

वेबसाइटमार्फत सार्वजनिक गरिन्छ। आयोगले विज्ञापन वा बढुवा सूचना प्रकाशन गर्नुभन्दा अगाडि आवश्यक देखेमा प्राप्त भएको रिक्त पद सङ्ख्या यकिन गर्न सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्ने र सम्बन्धित निकायले यकिन गरी सो विवरण उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

२.१.३ दरखास्त सङ्कलन

विज्ञापन तथा बढुवा सूचना प्रकाशन भएपछि सूचनामा दिइएको म्यादभित्र खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगिताका विज्ञापनमा अनलाइनमार्फत दरखास्त सङ्कलन गरिन्छ भने बढुवातर्फका दरखास्त फाराम आवेदक कार्यरत जिल्लाको शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइमा नै बुझाउनुपर्दछ।

२.१.४ लिखित परीक्षा

विज्ञापन प्रकाशन भएसँगै विज्ञापित पदको परीक्षा सञ्चालनका लागि विषय विज्ञ वा दक्षहरूको सेवा लिई प्रश्नपत्र तयार गरिन्छ। सङ्केत (Code) का आधारमा विषयविज्ञ वा दक्षबाट 'कच्चा' (Raw) प्रश्नपत्र निर्माण गराइन्छ र परीक्षामा प्रयोग हुने प्रश्नपत्र परिमार्जन (Moderation) गर्ने विषयविज्ञ वा दक्षलाई कच्चा प्रश्नपत्र निर्माण कुन विषयविज्ञ वा दक्षबाट गराइएको हो भन्ने बारेमा जानकारी हुँदैन। विषयविज्ञ वा दक्षबाट परिमार्जन भएका प्रश्नका सिलबन्दी सेट मध्येबाट आयोगबाट तोकिएका पदाधिकारीले छनोट गरिदिएको प्रश्नसेट प्रयोग गरी आयोगबाट विज्ञापित पदका लागि तोकिएको मितिमा आयोगले लिखित परीक्षा सञ्चालन गर्दछ।

२.१.५ उत्तरपुस्तिका कोडिङ र परीक्षण

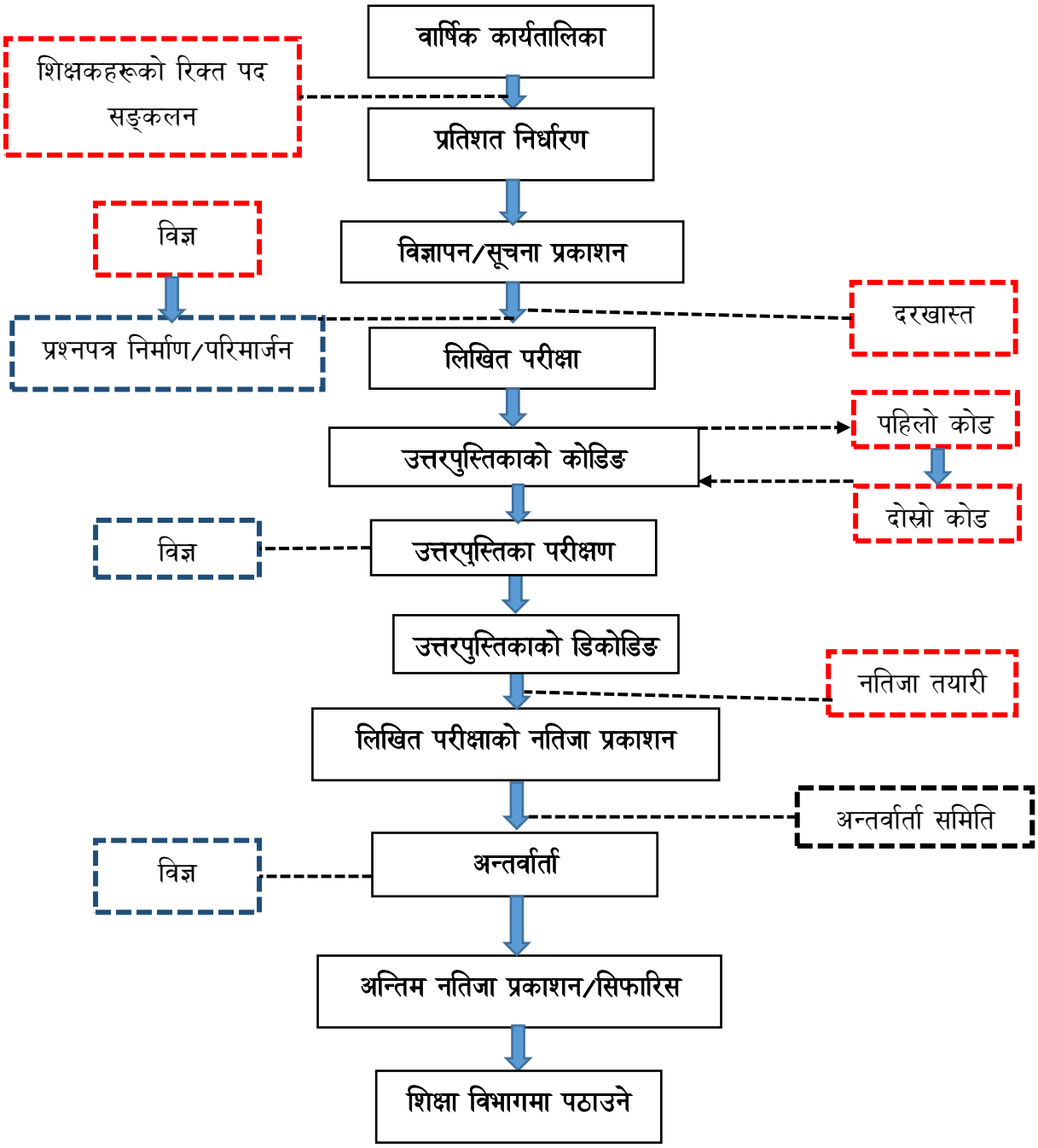
लिखित परीक्षा सञ्चालन भएपछि सम्बन्धित उम्मेदवारहरूको उत्तरपुस्तिकामा अलगअलग जनशक्तिद्वारा दुई चरणमा प्रथम र द्वितीय कोड नम्बर राखी कोडिङ गरिन्छ र उम्मेदवारको व्यक्तिगत विवरण भएको भागलाई उत्तरपुस्तिकाबाट अलग गरी सिलबन्दी रूपमा छुट्टाछुट्टै स्थानमा राखिन्छ। यसरी कोडिङ भइसकेपछि आयोगले तोकेको पदाधिकारीबाट सम्बन्धित विषयविज्ञ वा दक्ष मनोनयन गरी परीक्षण गराइन्छ। लिखित परीक्षाका उत्तरपुस्तिका आयोगको कार्यालयमै विषयविज्ञ वा दक्षहरूद्वारा परीक्षण गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

२.१.६ लिखित परीक्षाको नतिजा, अन्तर्वार्ता र सिफारिस

सूचीकृत विषयविज्ञ वा दक्षहरूबाट उत्तरपुस्तिका परीक्षण गराई उम्मेदवारले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क तथा माग पद सङ्ख्याको आधारमा शिक्षक सेवा आयोग नियमावली (संशोधनसहित), २०५७ मा उल्लिखित व्यवस्थाबमोजिम माग पदभन्दा निश्चित थप सङ्ख्यामा सम्बन्धित विज्ञापनमा अधिकतम अङ्क प्राप्त गर्ने उम्मेदवारहरूको सङ्केत नम्बरका आधारमा नतिजा स्वीकृत गरी नतिजामा समावेश भएका सङ्केत नम्बरमात्र नतिजा प्रकाशन गर्न अर्को शाखामा पठाइन्छ र सो शाखाबाट नाम डिकोड गरी नामको वर्णानुक्रमका आधारमा लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन गरिन्छ।

लिखित परीक्षाबाट छनोट भएका उम्मेदवारहरूको अन्तर्वार्ता एवम् सम्बन्धित पदको पाठ्यक्रम योजनाबमोजिमका परीक्षा सञ्चालन गरिन्छ। यसरी अन्तर्वार्तालगायत सबै चरणको परीक्षामा प्राप्त अङ्क र लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्कको कुल योगफलका आधारमा अधिकतम अङ्क प्राप्त गर्ने उम्मेदवारहरूलाई योग्यताक्रमका आधारमा माग पदसङ्ख्याअनुसार स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिन्छ। आयोगको पदपूर्तिसम्बन्धी कार्यप्रक्रियालाई चित्र नं. १ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र नं. १ पदपूर्तिसम्बन्धी कार्यप्रवाह (खुला तथा आन्तरिक)

चित्र नं. १ मा शिक्षक पदपूर्तिको सम्पूर्ण कार्यप्रवाह प्रस्तुत गरिएको छ। चित्रअनुसार पदपूर्ति प्रक्रिया वार्षिक कार्यतालिका निर्माण तथा रिक्त पद सङ्कलनबाट प्रारम्भ भई प्रतिशत निर्धारण, विज्ञापन प्रकाशन, दरखास्त सङ्कलन, लिखित परीक्षा, उत्तरपुस्तिकाको दोहोरो कोडिङ र परीक्षण, लिखित नतिजा प्रकाशन, अन्तर्वार्ता तथा अन्तिम सिफारिससम्मका चरणहरू पूरा गरिन्छ। यस प्रक्रियामा विभिन्न चरणमा विज्ञ, अन्तर्वार्ता समिति तथा प्राविधिक व्यवस्थापनको संलग्नता रहने भएकाले शिक्षक छनोट प्रक्रियालाई निष्पक्ष, पारदर्शी र व्यवस्थित बनाउन सहयोग पुगेको देखिन्छ।

२.२ कार्यसम्पादनका मार्गनिर्देशक सिद्धान्तहरू

२.२.१ योग्यताको सिद्धान्त (Principle of Merit)

आयोगबाट सञ्चालन हुने परीक्षाहरूमा उच्चतम अङ्क प्राप्त गरी अग्रस्थानमा रहेका उम्मेदवारलाई नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिन्छ। सम्बन्धित पदको कार्यसम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने ज्ञान, शिक्षण सिप, अभिवृत्ति आदिको परीक्षण गर्ने गरी पाठ्यक्रम निर्माण हुने र सोही पाठ्यक्रमबमोजिम परीक्षा सञ्चालन हुने हुँदा नियुक्तिका लागि सिफारिस हुने उम्मेदवार सो पदको कार्यसम्पादनका लागि क्षमतावान हुने विश्वास गरिन्छ।

२.२.२ निष्पक्षताको सिद्धान्त (Principle of Impartiality)

आयोगका निर्णय र परीक्षासम्बन्धी कामकारबाहीबाट कोही कसैलाई अन्याय नहुनेमा पूर्ण सजगता अपनाइन्छ। सबै उम्मेदवारलाई छनोट प्रक्रियामा समान व्यवहार गरिन्छ। कुनै पनि उम्मेदवारलाई निजको व्यक्तिगत गुण (Individual Characteristics) र संलग्नता (Affiliation) का आधारमा नभई निजको योग्यता र सक्षमताको आधारमा छनोट गर्ने गरिन्छ।

२.२.३ स्वच्छताको सिद्धान्त (Principle of Fairness)

आयोगले आफ्ना कामकारबाही स्वच्छ, निष्पक्ष एवम् विश्वसनीय ढङ्गबाट सम्पादन गर्ने गर्दछ। आयोगका काम कारबाहीलाई स्वच्छ र विश्वसनीय विधि तथा प्रक्रियासम्मत बनाउन आयोगले आफ्नो नियमावली, कार्यसञ्चालन निर्देशिका र कार्यविधिहरू जारी गरी सोहीबमोजिम कार्यसम्पादन गर्ने गर्दछ। आयोगका काममा कुनै पनि अवाञ्छित प्रभाव नपरोस् र विश्वसनीयता थप अभिवृद्धि गर्न सकियोस् भन्ने विषयमा आयोग निरन्तर सजग एवम् संवेदनशील रहँदै आएको छ।

२.२.४ समान अवसरको सिद्धान्त (Principle of Equal Opportunity)

शिक्षक सेवाको स्थायी सेवा प्रवेशका लागि योग्यता पुगेका सबै नेपाली नागरिकलाई आयोगबाट सञ्चालन हुने प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षामा सहभागी हुन समान रूपमा अवसर प्रदान गरिन्छ। आयोगबाट भएका विज्ञापनमा तोकिएको योग्यता पुगेका प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई दरखास्त पेस गर्ने र परीक्षाको माध्यमबाट छनोट हुने समान अवसरको सुनिश्चितता गरिएको छ।

२.२.५ समावेशिताको सिद्धान्त (Principle of Inclusiveness)

आयोगले आफ्नो कार्यसम्पादनको सिलसिलामा संवैधानिक मार्गदर्शन तथा प्रचलित कानुनमा भएको व्यवस्थाबमोजिम समावेशी समूहका लागि प्रतिशत निर्धारण गरी विज्ञापन प्रकाशन गर्ने र परीक्षाको माध्यमबाट समावेशी समूहका उम्मेदवारहरूलाई नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्दछ। संविधान र विद्यमान कानुनमा व्यवस्था भएबमोजिम समावेशी व्यवस्थाको कार्यान्वयनमार्फत समावेशी र सहभागितामूलक राज्य निर्माणमा आयोग सदैव प्रतिबद्ध रही आएको छ। यसै अनुरूप आयोगबाट महिला आरक्षणलाई दलित महिला र मुस्लिम महिला गरी दुई भागमा छुट्याई शिक्षक सेवामा महिला सहभागितालाई अझ बढी समावेशी बनाउन खोजिएको छ।

२.२.६ द्वैधअन्धताको सिद्धान्त (Principle of Double Blinding)

पदपूर्ति प्रक्रियाको कुनै एक गोप्य चरणमा संलग्न हुने पदाधिकारी, विज्ञ वा कर्मचारीलाई सो प्रक्रियाको अन्य चरणमा संलग्न गराइँदैन र सोको जानकारीसमेत दिइँदैन। उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्ने परीक्षकले कुन परीक्षार्थीको उत्तरपुस्तिका परीक्षण गरेको हो, थाहा पाउँदैनन्। प्राप्ताङ्क तालिकीकरण गर्ने कर्मचारीसमेत कुन प्राप्ताङ्क कुन उम्मेदवारको हो भन्ने बारेमा पूर्णतः अनभिज्ञ रहन्छन्। नतिजा प्रकाशन गर्ने शाखाले सफल परीक्षार्थीहरूको नाममात्र थाहा पाउँछ तर प्राप्ताङ्क थाहा पाउँदैन। अन्तर्वार्ता समितिका सदस्यहरू अन्तर्वार्ता लिँदै गरेको उम्मेदवारको लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्कका बारेमा पूर्णतः अनभिज्ञ रहन्छन्। त्यस्तै आयोगका हरेक शाखाहरूलाई विशिष्टीकृत जिम्मेवारी प्रदान गरिएको हुन्छ।

२.२.७ परिचय-शून्यताको सिद्धान्त (Principle of Identity Masking)

उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्नुअघि दोहोरो कोडिङ (Double Coding) प्रक्रियामार्फत उक्त उत्तरपुस्तिकाबाट उम्मेदवारको विवरण समावेश भएको परिचय खुल्ने भाग अलग गरिन्छ। उत्तरपुस्तिका परीक्षणपश्चात् वैयक्तिक पहिचानविहीन रूपमा प्राप्ताङ्कको तालिका तयार पारिन्छ। अन्तर्वार्तालगायत छनोट प्रक्रियाका सम्पूर्ण परीक्षाका अङ्कहरू एकीकृत गरेपश्चात् मात्र अन्तिम नतिजा प्रकाशनका लागि छनोट हुने उम्मेदवारको वैयक्तिक पहिचान डिकोडिङ (Decoding) प्रक्रियामार्फत पत्ता लगाइन्छ। तोकिएको पृष्ठबाहेक अन्य पृष्ठमा परीक्षार्थीले आफ्नो कुनै परिचय खुल्ने विवरण उल्लेख गरेको पाइएमा उक्त उत्तरपुस्तिका रद्द गरिने प्रावधानसमेत रहेको छ।

२.२.८ असंलग्नताको सिद्धान्त (Principle of Non-Involvement)

आयोगबाट सञ्चालित कुनै पनि परीक्षामा आयोगका पदाधिकारी, कर्मचारी वा विषय विज्ञ/दक्षका नातेदार उम्मेदवार रहेमा त्यस्ता पदाधिकारी, कर्मचारी वा विषय विज्ञ/दक्षलाई उक्त परीक्षाको नतिजा प्रकाशनसम्मको प्रक्रियामा संलग्न गराइँदैन।

२.२.९ गोपनीयताको सिद्धान्त (Principle of Confidentiality)

आयोगले परीक्षा प्रणालीलाई विश्वसनीय बनाउने प्रयोजनका लागि पदपूर्ति प्रक्रियाका विभिन्न चरणहरूमा गोपनीयता कायम गर्दछ। आयोगबाट लिइने विभिन्न परीक्षाका प्रश्नपत्रहरूको निर्माण, परिमार्जन र छनोटको कार्य पूर्ण गोप्य रहन्छ। आयोगको अनलाइन डाटाबेसमा रहेका व्यक्तिगत उम्मेदवारको सूचनाहरूसमेत गोप्य रहेको सुनिश्चित गरिन्छ। यसरी पदपूर्ति प्रक्रियाका चरणहरूमा पूर्ण गोपनीयताका साथै गुणस्तरीयता सुनिश्चित गरिन्छ।

२.३ आयोगको सङ्गठनात्मक संरचना

नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७५/०३/०३ गतेको निर्णयअनुसार शिक्षक सेवा आयोगको अद्यावधिक सङ्गठन संरचना र दरबन्दी स्वीकृत भई राष्ट्रिय किताबखाना (निजामती) मा पद दर्ता भएकोमा नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदको मिति २०८३/०३/३२ को निर्णयबाट पुन सङ्गठन संरचना र दरबन्दी स्वीकृत भएको छ। शिक्षक सेवा आयोगको हाल केन्द्रीय कार्यालयमात्र रहेको छ। आयोगको प्रशासनिक कार्य गर्ने तथा आयोगको सचिव भई काम गर्ने जिम्मेवारी प्रशासकीय प्रमुख (सहसचिव) को रहेको छ। आयोगका तोकिएका कार्यसम्पादनका लागि प्रशासकीय प्रमुख मातहत रहने गरी देहायअनुसारका शाखाहरू रहेका छन्।

(क) अध्यापन अनुमतिपत्र शाखा
(ख) लिखित परीक्षा शाखा
(ग) बढुवा शाखा
(घ) पाठ्यक्रम तथा विज्ञापन शाखा
(ङ) प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन शाखा
(च) अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस शाखा
(छ) कानुन तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा
(ज) योजना, प्रशासन तथा अनुगमन शाखा

शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठन संरचनाअनुसारको कार्यसम्पादन गर्न विभिन्न पद, श्रेणी, सेवा, समूह र उपसमूहमा तोकिएको सङ्ख्यामा कर्मचारीहरू रहने व्यवस्था छ। जसअनुसार हाल आयोगमा कुल ३९ दरबन्दी कायम गरी अनुसूची २ वमोजिम दरबन्दी स्वीकृत गरिएको छ। शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठन संरचनाअनुसारका

शाखाहरूले तोकिएका कार्यविवरणका आधारमा कार्यसम्पादन गर्नुपर्दछ। आयोगको सङ्गठनात्मक संरचना अनुसूची ३ र विभिन्न शाखाहरूको कार्यविवरण अनुसूची ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

२.४ प्रशासकीय प्रमुख, राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी (सहसचिव) को कार्यविवरण

आयोगका प्रशासकीय प्रमुख, राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी (सहसचिव) को कार्य विवरण निम्नबमोजिम रहेको छ।

(क) आयोगको प्रशासकीय प्रमुखको हैसियतले गर्नुपर्ने कार्यहरू गर्ने गराउने,
(ख) आयोग र तालुक निकायबाट प्राप्त निर्देशन तथा कामकारबाहीहरू गर्ने गराउने,
(ग) कार्यालय प्रमुखको हिसाबले आयोगको दैनिक प्रशासनिक कार्य सञ्चालन गर्ने, गराउने,
(घ) वार्षिक योजना तयार गर्ने र स्वीकृत वार्षिक योजना कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
(ङ) प्राप्त अख्तियारीबमोजिमको बजेटको कार्यान्वयन गरी लेखा परीक्षण गराउने,
(च) आयोगका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि समन्वय गर्ने,
(छ) कार्यालयका सम्पत्ति र अभिलेखहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने गराउने,
(ज) वार्षिक कार्यक्रमहरू समयमै सम्पन्न गर्नका लागि निर्देशन, अनुगमन र नियन्त्रण गर्ने,
(झ) मन्त्रालय र आयोगकाबिचमा समन्वय गर्ने,
(ञ) आयोगबाट निर्णय भएका कार्यहरू कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
(ट) आयोगबाट स्वीकृत भएको अनुगमन योजना कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
(ठ) वार्षिक बजेट तर्जुमा गर्ने, बजेट निकासा माग गर्ने, निकासा भएको रकमको खर्चको हिसाब रीतपूर्वक राख्ने, खर्चको फाँटवारी तयारी गर्ने, राजस्व तथा धरौटीको हिसाबकिताब राख्ने, प्रतिवेदन तयार पार्ने, लेखा परीक्षण गराउने र लेखा परीक्षणबाट कायम हुन आएको बेरुजुको लगत राख्ने र बेरुजु फछर्यौट गर्ने गराउने,

परिच्छेद तीन

आयोगको वित्तीय स्थिति

आयोगका कार्यक्रम तथा नियमित प्रशासनिक कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापन, परिचालन र उपयोग महत्त्वपूर्ण पक्ष हो। सार्वजनिक स्रोतको मितव्ययी, पारदर्शी तथा उत्तरदायित्वपूर्ण प्रयोगमार्पत आयोगले आफ्ना लक्ष्य तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। यस परिच्छेदमा आयोगको विगत पाँच आर्थिक वर्षको विनियोजित बजेट तथा खर्च र राजस्व तथा धरौटीको तुलनात्मक अवस्था र कायम भएको बेरुजु र फछर्यौटको सङ्क्षिप्त विवरणप्रस्तुत गरिएको छ।

३.१ विनियोजित बजेट र खर्च

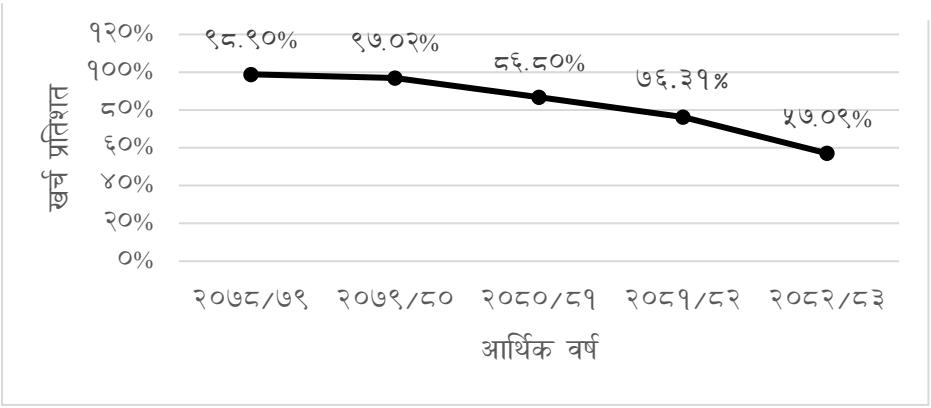
आ.व. २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१ र २०८१/०८२ र २०८२/८३ मा खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको विज्ञापनदेखि सिफारिससम्मका कार्यका साथै बढुवातर्फका आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षा, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा तथा प्रदेशस्तरमा विज्ञापित ७५ प्रतिशत कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा बढुवा कार्यहरू सम्पन्न भएका थिए। यससम्बन्धी विवरण तालिका नं. १ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १ आयोगको विनियोजित बजेट र खर्च विवरण

क्र.सं.	आ.व.	ब.उ.शि.न	वार्षिक बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	२०७८/७९	३५०२१०१२३/४	१३,४४,५०,००४.००	१३,२९,७४,७८८.००	९८.९०%
२.	२०७९/८०	३५०२१०१२३/४	१८,५५,१४,९९६.००	१७,९९,९८,९३०.००	९७.०२%
३	२०८०/८१	३५०२१०१२३/४	२०,४८,५२,११०.००	१७,७८,१४,७०८.९०	८६.८०%
४	२०८१/८२	३५०२१०१२३/४	१९,७९,३९,०००.००	१५,१०,५१,२३१.००	७६.३१%
५	२०८२/८३	३५०२१०१२३/४	१८,३४,७७,०००.००	१०,४७,४२२०१.५०	५७.०९%

तालिका नं. १ अनुसार आयोगको वार्षिक बजेट तथा खर्चको अवस्थालाई हेर्दा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १३.४५ करोड रुपैयाँ बजेटमध्ये ९८.९० प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ भने २०७९/८० मा बजेट बढेर १८.५५ करोड रुपैयाँ पुगेको र ९७.०२ प्रतिशत खर्च भएको पाइन्छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा बजेट २०.४९ करोड रुपैयाँ पुगे पनि खर्च प्रतिशत ८६.८० प्रतिशतमा झरेको छ। त्यसैगरी २०८१/८२ मा खर्च प्रतिशत ७६.३१ प्रतिशत र २०८२/८३ मा ५७.०९ प्रतिशतमा सीमित भएको देखिन्छ।

चित्र नं. २ खर्च प्रतिशत

समग्रमा पछिल्ला वर्षहरूमा विनियोजित बजेटको तुलनामा खर्चको अनुपात निरन्तर घट्दै गएको चित्र नं. २ बाट पनि स्पष्ट रूपमा देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ देखि २०८१/८२ सम्मको अवस्था हेर्दा सामान्य रूपमा घटेको देखिनुमा वित्तीय मितव्ययिता एउटा महत्त्वपूर्ण पक्ष रहेको छ। आ.व. २०८२/८३ को अन्त्यमा शिक्षक सेवा आयोगका पदाधिकारी पदमुक्त भई निर्धारित लिखित परीक्षा, अन्तर्वार्ता साथै बढुवा पुनरावलोकनका कार्यहरू हुन नसकेका कारण ५७.०९% मात्र वित्तीय प्रगति भएको अवस्था छ।

आयोगको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वित्तीय तथा भौतिक प्रगतिको विस्तृत विवरण र माइलस्टोन क्रमशः अनुसूची ११ र १२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

३.२ राजस्व र धरौटी

आयोगबाट भएका विज्ञापनबमोजिमको परीक्षा दस्तुरबापत आ.व. २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१, २०८१/८२ र २०८२/८३ मा क्रमशः रु ५१,४८,६३,०९८.००, रु ३०,७१,४५,९८७.००, रु ३८,२९,०८,४५३.००, रु २८,०१,४९,६४६.०० र रु ३३,५१,०८,१९४.०० राजस्व सङ्कलन भएको छ। आ.व. २०७८/७९, २०७९/८० र २०८०/८१ मा परीक्षा सञ्चालनका कार्यक्रम नियमित रूपमा सुचारू भई राजस्व सङ्कलनमा उल्लेख्य वृद्धि भएकामा आ.व. २०८१/८२ मा प्राथमिक तहको शिक्षक पदपूर्तिका लागि विवरण प्राप्त नभएका कारण विज्ञापन हुन नसकी राजस्व सङ्कलनमा कमी हुन गई जम्मा राजस्व रु २८,०१,४९,६४६.०० सङ्कलन भएको छ र आ.व. २०८२/८३ मा रु ३३,५१,०८,१९४.०० राजस्व रकम सङ्कलन भएको छ। विगत पाँच आ.व.मा आयोगद्वारा सङ्कलित राजस्व र धरौटी रकमको विवरण तालिका नं. २ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २ राजस्व र धरौटीको विवरण

क्र.सं.	आ.व.	राजस्व रकम रु.	धरौटी रकम रु.
१	२०७८/७९	५१,४८,६३,०९८.००	१,५०,०००.००
२	२०७९/८०	३०,७१,४५,९८७.००	२७,७३४.००
३	२०८०/८१	३८,२९,०८,४५३.००	२७,७३४.००
४	२०८१/८२	२८,०१,४९,६४६.००	२७,७३४.००
५	२०८२/८३	३३,५१,०८,१९४.००	१,११,०८८.००

तालिकामा प्रस्तुत विवरणले विगत पाँच आर्थिक वर्षमा आयोगबाट सङ्कलित राजस्व तथा धरौटी रकमको अवस्था चित्रण गर्दछ। परीक्षा सञ्चालनको परिमाण, प्रकाशित विज्ञापन तथा उम्मेदवारको सहभागिताअनुसार राजस्व सङ्कलनमा वर्षगत उतारचढाव देखिएको छ भने धरौटी रकम तुलनात्मक रूपमा न्यून रहे पनि पछिल्ला वर्षहरूमा केही वृद्धि भएको पाइन्छ।

३.३ बेरुजु र फछ्यौंटको अवस्था

यस आयोगको आ.व. २०६०/६१ देखि २०७५/७६ सम्मको बेरुजु रु. १,२८,२३,५०३.०० रहेकोमा आ.व. २०७५/७६ मा रु. ३५,२२,११८.०० फछ्यौंट भई रु. ९३,०१,३८५.०० बेरुजु बाँकी रहेको थियो। आ.व. २०७६/७७ मा रु. ८८,६५,६१७.०० र आ.व. २०७७/७८ मा रु. ७,४३,२३५.००, आ.व. २०७८/७९ मा रु. १५,७४,६८२.०० र आ.व. २०७९/८० मा रु. ४०,५५,१४२.०० बेरुजु थप हुन गई जम्मा बेरुजु रु. २,८०,६२,१८९.०० पुग्न गएकोमा सो बेरुजुमध्ये आ.व. २०७६/७७ मा रु. १४,३२,९४८.०० बेरुजु फछ्यौंट भयो भने पछिल्ला चार आ.व.मा कुनै पनि बेरुजु फछ्यौंट हुन नसकेको अवस्था छ। आ.व.२०८२/८३ मा रु.६७,२४,०६३.०० बेरुजु फछ्यौंट भएको देखिन्छ। यसरी हेर्दा हालसम्म कुल बेरुजु रु. २,८९,०३,७१३.०० रहेकोमा रु १,१६,७९,१२९.०० बेरुजु रकम फछ्यौंट भई आ.व. २०८२/८३ सम्म बाँकी बेरुजु रकम रु १,७२,२४,५८८.०० रहेको छ। हालसम्मको कुल बेरुजु र फछ्यौंटको अवस्था तालिका नं. ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ३ बेरुजु र फछ्यौंटको अवस्था

क्र.सं.	**आ.व.**	**कुल बेरुजु रु.**	**आ.व. २०८२/८३ मा फछ्यौंट रु.**	**बाँकी बेरुजु रु.**
१	आ.व. २०६०/६१ देखि २०७५/७६ सम्मको	९३,०१,३८५.००	१२,४३,५४८.००	८०,५७,८३७.००
२	२०७६/७७	७४,३२,६६९.००	१,८५०.००	७४,३०,८१९.००

क्र.सं.	आ.व.	कुल बेरुजु रु.	आ.व. २०८२/८३ मा फछ्यौंट रु.	बाँकी बेरुजु रु.
३	२०७७/७८	७,४३,२३५.००	०	७,४३,२३५.००
४	२०७८/७९	१५,७४,६८२.००	१३,३८,७०३.००	२,३५,९७९.००
५	२०७९/८०	४०,५५,१५२.००	४०,५५,१५२.००	०
६	२०८०/८१	७,५६,७१८.००	०	७,५६,७१८.००
७	२०८१/८२	८४,८१०.००	८४,८१०.००	०
	जम्मा	२,३९,४८,६५१.००	६७,२४,०६३.००	१,७२,२४,५८८.००

तालिकामा प्रस्तुत गरिएको आयोगको बेरुजु तथा फछ्यौंटको अवस्थासम्बन्धी विवरणअनुसार विभिन्न आर्थिक वर्षमा बेरुजु रकममा उतारचढाव देखिएको भए पनि फछ्यौंटको कार्य निरन्तर रूपमा अघि बढाइएको छ। यसबाट आर्थिक अनुशासन कायम राख्दै बेरुजु न्यूनीकरण गर्न आयोगले आवश्यक प्रयास गरेको तथा बाँकी बेरुजु फछ्यौंटका लागि थप प्रयास एवम् निरन्तर पहल आवश्यक रहेको देखिन्छ।

परिच्छेद चार

आयोगबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

प्रतिवेदन अवधिमा आयोगले आफ्नो वार्षिक कार्यतालिका तथा कानुनी जिम्मेवारीअनुसार शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण, शिक्षक पदपूर्ति, बढुवा व्यवस्थापन, पाठ्यक्रम विकास, परीक्षा सञ्चालन, उत्तरपुस्तिका परीक्षण, अन्तर्वार्ता तथा सिफारिसलगायतका विविध कार्यहरू सम्पन्न गरेको छ। यस परिच्छेदमा आयोगले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा सम्पादन गरेका प्रमुख कार्यक्रम, उपलब्धि तथा कार्यसम्पादन विवरणहरू विषयगत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१ पाठ्यक्रम निर्माण

सक्षमतामा आधारित शिक्षक छनोट र कार्यसम्पादनमा निष्पक्षता र उत्कृष्टता भन्ने शिक्षक सेवा आयोगको उद्देश्यलाई पूरा गर्ने शिक्षक छनोटको मुख्य आधारको रूपमा पाठ्यक्रमलाई लिन सकिन्छ। सक्षमताका लागि स्तरीय र आवश्यक ज्ञान, सिप, क्षमता र गुणस्तरलगायतका विषयवस्तुहरूको आधारमा पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन गर्नका लागि शिक्षक सेवा आयोग कार्यसञ्चालन कार्यविधिको दफा ५ बमोजिम देहायअनुसारको पाठ्यक्रम समिति रहने व्यवस्था छः-

(क)	आयोगको अध्यक्ष वा निजले तोकेको आयोगको सदस्य	संयोजक
(ख)	आयोगका प्रशासकीय प्रमुख	सदस्य
(ग)	पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका प्रमुख वा निजले तोकेको निर्देशक	सदस्य
(घ)	आयोगबाट मनोनित एकजना विषय विशेषज्ञ वा दक्ष	सदस्य
(ङ)	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	सदस्य-सचिव

पाठ्यक्रम समितिले पाठ्यक्रम निर्माण र परिमार्जन गर्दा आवश्यकतानुसार विशेषज्ञ वा दक्षहरूसमेतको सहयोग लिने गरेको छ।

हाल कार्यान्वयनमा रहेको प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाका लागि तयार गरिएको पाठ्यक्रम सम्बन्धित तहको शिक्षण सिकाइका लागि तयार गरिएको विद्यालय तहको पाठ्यक्रम, सम्वन्धित तहमा शिक्षण गर्नका लागि तोकिएको योग्यताको विश्वविद्यालय वा विद्यालय तहको पाठ्यक्रम, सम्बन्धित तहभन्दा माथिल्लो तहका लागि तयार गरिएको सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रम, समसामयिक शिक्षण सिकाइका विषयसँग सम्बन्धित मुद्दा र शिक्षण सिकाइमा उपयोग गर्नुपर्ने प्रविधि तथा अनुसन्धानका सुझावलाई आधार बनाएर तयार गरिएको छ। आयोगले पाठ्यक्रमलाई समयसापेक्ष बनाउन समयसमयमा नयाँ पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन गर्दै आएको छ। हालसम्म अध्यापन अनुमतिपत्रका तहगत रूपमा माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहका गरी २ ओटा, खुला

प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाका लागि प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक गरी तीन तहका विभिन्न विषयसमेत जम्मा ३८ ओटा पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयनमा रहेका छन्।

४.१.१ अध्यापन अनुमतिपत्रको पाठ्यक्रम

अध्यापन अनुमतिपत्रको तहगत रूपमा निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। वस्तुगत ज्ञान, विषयवस्तुको ज्ञान र पेसागत ज्ञानजस्ता विषयहरूलाई समावेश गरी पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको छ। यस पाठ्यक्रममा १०० पूर्णाङ्कको बहुवैकल्पिक प्रश्नबाट परीक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वर्तमान स्वीकृत पाठ्यक्रमअनुसार अध्यापन अनुमतिपत्रको लिखित परीक्षाको योजना देहायअनुसार रहेको छ।

तालिका नं. ४ अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षा योजना (License Examination Plan)

विषय क्षेत्र	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्कभार	परीक्षा प्रणाली	समय
क) वस्तुगत ज्ञान ख) विषयगत ज्ञान ग) पेसागत ज्ञान	१००	५०	५०	२X५०	वस्तुगत/ बहुवैकल्पिक	१ घण्टा

तालिका नं. ४ अनुसार अध्यापन अनुमतिपत्रको लिखित परीक्षा १०० पूर्णाङ्कको वस्तुगत/बहुवैकल्पिक प्रणालीमा सञ्चालन हुने व्यवस्था रहेको छ। परीक्षामा ५० ओटा प्रश्न सोधिने र प्रत्येक प्रश्नको २ अङ्कका दरले मूल्याङ्कन हुने र उत्तीर्ण हुन न्यूनतम ५० अङ्क प्राप्त गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४.१.२ खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम ढाँचा

शिक्षक सेवा आयोग (दशौं संशोधन) नियमावली, २०५७ ले शिक्षक सेवा आयोगले लिने खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको साबिकको ढाँचामा परिमार्जन गरी नयाँ व्यवस्था गरेबमोजिम सबै तहका लागि सामान्य र विषयगत गरी १००/१०० पूर्णाङ्क कायम गरिएको छ। वर्तमान पाठ्यक्रमअनुसार लिखित परीक्षाको योजना निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका नं. ५ लिखित परीक्षा योजना (Written Examination Plan)

विषय क्षेत्र	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्कभार	परीक्षा प्रणाली	समय
सामान्य परीक्षा (माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहका सबै विषयहरू र प्राथमिक तहका लागि)	१००	५०	५०	२X५०	वस्तुगत/ बहुवैकल्पिक	१ घण्टा

विषय क्षेत्र	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्कभार	परीक्षा प्रणाली	समय
विषयगत परीक्षा (माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहमा सम्बन्धित विषयको विषयगत परीक्षा र प्राथमिक तहका लागि तहगत परीक्षा)	१००	४०	१०	१०X१०	विश्लेषणात्मक	३ घण्टा

तालिका नं. ५ अनुसार खुला प्रतियोगितात्मक शिक्षक पदपूर्तिको लिखित परीक्षा सामान्य र विषयगत गरी दुई चरणमा सञ्चालन हुने व्यवस्था रहेको छ। सामान्य परीक्षामा १०० पूर्णाङ्कका ५० ओटा वस्तुगत/बहुवैकल्पिक प्रश्न समावेश गरी एक घण्टाको समय निर्धारण गरिएको छ भने विषयगत परीक्षामा १०० पूर्णाङ्कका १० ओटा विश्लेषणात्मक प्रश्न समावेश गरी तीन घण्टाको समय व्यवस्था गरिएको छ। समग्रमा परीक्षाको संरचनाले उम्मेदवारको सामान्य ज्ञान तथा विषयगत दक्षताको समग्र मूल्याङ्कन गर्ने उद्देश्य राखेको देखिन्छ।

४.१.३ शिक्षकको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाबाट हुने बढुवाको पाठ्यक्रम

शिक्षक बढुवाको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षा (२५प्रतिशत) तर्फ प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तह गरी प्रत्येक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणीका लागि छुट्टाछुट्टै पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको छ। जसमा ४०% वस्तुगत प्रश्न र ६०% विषयगत प्रश्न गरी १०० पूर्णाङ्कको परीक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४.१.४ शैक्षिक योग्यता र पाठ्यक्रम

शिक्षा नियमावली २०५९ (संशोधनसहित) मा निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र र शिक्षक छनोटका लागि न्यूनतम शैक्षिक योग्यता निर्धारण गरिएका छन्। सो सम्बन्धमा देखिएका द्विविधाहरूको निरूपण गर्ने सिलसिलामा शिक्षक सेवा नियमावली, २०५७ को नियम ५३ ले दिएको अधिकारलाई प्रयोग गरी आयोगले विभिन्न निर्णयहरू गरेको छ।

४.२ अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी व्यवस्था

शिक्षा (सातौँ संशोधन) ऐन, २०२८ को दफा ११ड ले गरेको व्यवस्थाअनुरूप शिक्षक बन्न अध्यापन अनुमतिपत्र चाहिने प्रावधान कानुनी रूपमै स्थापित भएको छ। उक्त कानुनी प्रावधान कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा कार्यरत सबै शिक्षकले ६ महिनाभित्र अस्थायी र ५ वर्षभित्र स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र लिनुपर्ने कानुनी प्रावधानसमेत शिक्षा ऐनमा समावेश भयो। शिक्षक बन्न शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्र आवश्यक पर्ने कानुनी व्यवस्था भएपश्चात वि.सं. २०५८ देखि हालसम्मको अवधिमा शिक्षा ऐनमा दुईपटक (सातौँ संशोधन २०५८ र आठौँ संशोधन २०७३) र शिक्षक सेवा आयोगको नियमावलीमा एघार पटक संशोधन भइसकेको छ। सो

संशोधनहरूमा अध्यापन अनुमतिपत्रकै विषय (अध्यापन अनुमतिपत्रको विधि र आवश्यक योग्यताका विषय) मा ६क (५), ६ ख (क), ६ग, ६घ, ६घ (२) (क), ६घ (३), ९,९(२), ९(५) गरी जम्मा ९ (नौ) ओटा नियममा संसोधन, ६ख (२), ६ख (३) र १० (३) गरी तीन ओटा नियम उपनियम हटाएको र ४क१, क२, ६क, ६ख, ६ख (ग), ६ख (घ), ६ग, ६घ, ६घ (२)(क), ६घ(२क) र ६घ (३), ६ङ, ६च, ९(७), ९(८), ९(९), १०(च१), १०(१) गरी १७ ओटा नियम उपनियम थप गरिएको छ। शिक्षक व्यवस्थापनअन्तर्गत अध्यापन अनुमतिपत्रका सम्बन्धमा कानुन निर्माणको चरणभन्दा पनि कार्यान्वयनको चरणमा समस्याहरू आउने र समाधानका लागि संशोधन हुने गरेको देखिन्छ। अध्यापन अनुमतिपत्र व्यवस्थापनसम्बन्धी एउटै कानुनी आधारको अभावका कारण पनि समस्या र द्विविधाहरू देखिएका छन्। अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी भएका व्यवस्था र शिक्षक सेवा आयोगबाट कार्यान्वयनको अवस्थालाई तालिका नं. ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ६ अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणको अवस्था

क्र.सं.	कानुनी प्रावधान	कार्यान्वयनको अवस्था
१.	शिक्षा ऐन २०२८(संशोधनसहित), ११ ङ (१) शिक्षक पदका उम्मेदवार बन्न अध्यापन अनुमतिपत्र आवश्यक हुने, शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५९ (संशोधनसहित) परिच्छेद ३ को नियम (६ क) मा लिखित परीक्षा लिनुपर्ने प्रावधान रहेको र परीक्षा प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा हुने।	ऐन नियममा व्यवस्था भएबमोजिम प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक तथा माध्यमिक तहमा विज्ञापनगत रूपमा सूचना प्रकाशन, परीक्षा सञ्चालन र नतिजा प्रकाशन गरी उत्तीर्ण उम्मेदवारलाई अध्यापन अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ । जसअनुसार वि.सं. २०६० देखि वि. सं. २०८२ सम्म ४४ ओटा विज्ञापनबाट प्राथमिक तहमा २,०२,७३९ जना, निम्नमाध्यमिक तहमा ४,६२,४१९ जना र माध्यमिक तहमा २,२९,००१ जना गरी जम्मा ८,९४,१५९ जनाले अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका छन्।
२.	शिक्षक सेवा आयोगको नियमावली, २०५७ को ६(ख) बहालवाला शिक्षकलाई कक्षा अवलोकन वा प्रयोगात्मक विधिबाट अध्यापन अनुमतिपत्र दिने व्यवस्था गरेको।	तत्कालीन समयमा कार्यरत सबै शिक्षकले तोकिएको विधि (कक्षा अवलोकन) मार्फत अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका छन्।

क्र.सं.	कानुनी प्रावधान	कार्यान्वयनको अवस्था
३.	शिक्षक सेवा आयोगको नियमावली, २०५७ को ६(घ) उपनियम ३ अनुसार कार्यरत शिक्षकहरूका लागि ससर्त अध्यापन अनुमतिपत्रको व्यवस्था भएको।	शिक्षक सेवा आयोगको नियमावली, २०५७ ले तोकेबमोजिम २०६३/०८/०५ भन्दा अघि कार्यरत शिक्षकहरूको लागि ससर्त अध्यापन अनुमतिपत्रको विज्ञापन नं. १६,१७ र १८ खुलाई ५ वर्षभित्र तालिम पूरा गरेमा स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र दिने व्यवस्था कार्यान्वयन गरिएको, पुनः नियमावलीमा भएको व्यवस्थाबमोजिम तालिम पूरा गर्नुपर्ने अवधि २०७५ कार्तिक २२ सम्म कायम गरिएको थियो।
४.	शिक्षक सेवा आयोगको नियमावली, २०५७ को ६ (ङ) माथिल्लो तहका लागि अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको अवस्थामा तल्लो तहको शिक्षक पदमा उम्मेदवार हुन पाउने तर १० महिने तालिम आवश्यक हुने।	न्यूनतम योग्यताभन्दा माथिल्लो तहको अध्यापन अनुमतिपत्र लिएमा सोभन्दा तल्लो तहमा शिक्षक उम्मेदवार बन्न पाउने शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ६(ङ) कानुनी प्रावधान कार्यान्वयन भइरहेको छ।
५.	शिक्षा ऐन, २०२८(आठौं संशोधन) को दफा ३९ र ४१ यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत उच्चमाध्यमिक शिक्षा ऐन, २०४६ बमोजिमको उच्चमाध्यमिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकलाई आयोगले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ६ महिनाभित्र अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र दिनेछ र अस्थायी अध्यापन अनुमति प्राप्त गरेका शिक्षकले पाँच वर्षभित्र आयोगबाट स्थायी अनुमतिपत्र लिनुपर्नेछ।	ऐनले गरेको व्यवस्था कार्यान्वयनका लागि उच्चमाध्यमिक शिक्षा ऐन, २०४६ बमोजिमको तत्कालीन उच्चमाध्यमिक विद्यालयमा देशभर उच्चमाध्यमिक तहमा २०७३/०३/१५ गतेभन्दा अघि अनुदान, राहत र अस्थायी दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई परीक्षा नलिई ६ महिनाभित्र सम्बन्धित जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट ११,२३९ अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण गरिएको छ। अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र पाएका शिक्षकको लागि २०७६/३/२ गते ससर्त विज्ञापन नम्बर ३५ अनुसार दरखास्त आव्हान गरिएको जसमा १,३१९ जना शिक्षक उत्तीर्ण भएका छन्।

क्र.सं.	कानुनी प्रावधान	कार्यान्वयनको अवस्था
६.	शिक्षा ऐनको दफा ११ड(६क) अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएपनि विज्ञान, कम्प्युटर विज्ञान, इन्जिनियरिङ, गणित, अङ्ग्रेजी, कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा, कानुन, कृषि तथा पशु विज्ञान विषयमा कम्तीमा स्नातक उपाधि हासिल गरेका व्यक्ति सो विषयको अस्थायी अनुमतिको परीक्षामा उम्मेदवार बन्न पाउने र(६ग) त्यस्तो अनुमतिपत्रको अवधि पाँच वर्षको हुने।	आयोगबाट २०७६/०३/०२ गते विज्ञापन नं. ३६ बाट अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान, कम्प्युटर, लेखा, सिभिल इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, पशुपालन, बाली विज्ञान विषयका लागि तालिम अप्राप्त भए पनि आवेदन दिन सक्ने र २०८१ चैत्र मसान्तभित्र तालिम प्राप्त गरेमा स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र प्रदान गरिने व्यवस्था रहेको छ।
७.	शिक्षक सेवा नियमावलीको नियम ९(७) बमोजिम विज्ञान, गणित, अङ्ग्रेजी, लेखा, कम्प्युटर विज्ञान कम्प्युटर इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, सिभिल इन्जिनियरिङ, पशुपालन तथा बाली विज्ञान विषयबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हकमा तालिम अप्राप्त भए पनि अध्यापन अनुमतिपत्र लिन वा शिक्षक पदमा उम्मेदवार बन्न पाउने ।	शिक्षक सेवा आयोगबाट भएको विज्ञापन नं. ३९ बमोजिम विज्ञान, गणित, अङ्ग्रेजी, लेखा, कम्प्युटर विज्ञान कम्प्युटर इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, सिभिल इन्जिनियरिङ, पशुपालन तथा बाली विज्ञान विषयबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हकमा तालिम अप्राप्त भए पनि अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा सहभागी भई अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका र ती उम्मेदवारले शिक्षक पदमा समेत उम्मेदवार बनेका थिए। उत्तीर्ण शिक्षकले बढुवाका लागि तालिम लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

तालिकामा प्रस्तुत व्यवस्थाहरूबाट अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी मापदण्ड, योग्यता तथा प्रक्रियालाई समयसापेक्ष परिमार्जन र परिष्कृत गर्दै लगिएको छ। यसबाट शिक्षक सेवा आयोगले शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि तथा शिक्षक छनोट प्रक्रियालाई थप व्यवस्थित, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउने प्रयास गरेको स्पष्ट हुन्छ।

४.२.१ अध्यापन अनुमतिपत्रका लागि भएका विज्ञापन र उत्तीर्ण विवरण र विज्ञापनका सर्त

शिक्षक सेवा आयोगले प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र दिने प्रयोजनका लागि छुट्टाछुट्टै परीक्षा सञ्चालन गर्दै आएको छ । शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ६क को उपनियम (५) बमोजिम लिखित परीक्षाको पूर्णाङ्क एक सयमा उत्तीर्णाङ्क न्यूनतम पचास अङ्क ल्याउने परीक्षार्थीलाई मात्र अध्यापन अनुमतिपत्र दिने प्रावधान रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०६०/६१ देखि सुरु भएको अध्यापन अनुमतिपत्रका लागि हालसम्म जम्मा ४४ ओटा विज्ञापन भएको छ। जसबाट ८ लाख ९४ हजार बढी उम्मेदवार उत्तीर्ण भएका छन्। हालसम्म वितरण भएका अध्यापन अनुमतिपत्र स्थायी, अस्थायी, विषय उल्लेख भएका, सर्त तोकिएका म्यादी, स्थायी वा अस्थायी केही नलेखिएका प्रकृतिका रहेका छन्।

अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी भएका व्यवस्था र शिक्षक सेवा आयोगबाट हालसम्म भएको वितरणको अवस्था तालिका नं. ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ७ हालसम्मको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणको अवस्था र विज्ञापनका सर्त

वर्ष	विज्ञापन नं./प्रकार	तह	उत्तीर्ण सङ्ख्या	विज्ञापनका सर्त
२०६०/६१	१ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	१८,२१८	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा कार्यरत र तोकिएको योग्यता हासिल गरी खुला सबैका लागि तालिम प्राप्त हुनुपर्ने, महिलाको हकमा तालिम प्राप्त नभए पनि तोकिएको शैक्षिक योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिहरूले आवेदन दिन सक्ने।
	२ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	३२,५९०	
	३ (खुला, स्थायी)	प्राथमिक	७०,१८०	
२०६१/६२	४ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	१५,३६६	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र तालिम पूरा गरेका व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	५ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	३०,०२२	
	६ (खुला, स्थायी)	प्राथमिक	६३,११३	
२०६४	७ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	९,७०१	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र दश महिने तालिम प्राप्त व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	८ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	३०,६१६	
	९ (खुला, स्थायी)	प्राथमिक	४,२६०	
२०६६	१० (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	१४,३५६	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र दश महिने तालिम प्राप्त व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	११ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	५३,०३५	
	१२ (खुला, स्थायी)	प्राथमिक	१८,९९६	
२०६७	१३ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	१०,४५२	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र दश महिने तालिम प्राप्त व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	१४ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	५४,३६९	
	१५ (खुला, स्थायी)	प्राथमिक	१९,७९६	
२०६७	१६ (ससर्त, आन्तरिक)	माध्यमिक	६,५१३	मिति २०६३/०८/०५ गतेभन्दा अगाडि प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका शिक्षक पदमा नियुक्त भई निरन्तर रूपमा हालसम्म कार्यरत सबै प्रकारका शिक्षकले तालिम नभए पनि परीक्षामा उमेदवार बन्न योग्य मानिने। तर त्यस्ता
	१७ (ससर्त, आन्तरिक)	निम्न माध्यमिक	१३,७६०	
	१८ (ससर्त, आन्तरिक)	प्राथमिक	२२,५१२	

वर्ष	विज्ञापन नं./प्रकार	तह	उत्तीर्ण सङ्ख्या	विज्ञापनका सर्त
				शिक्षकले २०७५/०७/२२ गते अगाडि तालिम पूरा गरी प्रमाण पेस गरेमा आयोगबाट स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र लिन सकिने।
२०६८	२१ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	२८,९७३	निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र तालिम पूरा गरेका व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	२२ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	८५,९२१	
	२३ (अस्थायी, ससर्त)	माध्यमिक	*(उत्तीर्ण परीक्षार्थीको तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको)*	माध्यमिक तहमा स्नातकोत्तर गरेका तर बिएड/एमएड वा दश महिने तालिम नभएका शिक्षकका लागि सम्बन्धित शिक्षा विकास निर्देशनालय मार्फत आयोगले लिखित परीक्षाद्वारा अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा सञ्चालन गरेको सो अध्यापन अनुमतिपत्रको अवधि दुई वर्षभित्र तालिम लिएमा स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र दिने।
२०७०	२४ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	१२,००६	निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र तालिम पूरा गरेका व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	२५ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	३३,६३४	
२०७१	२६ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	११,१३२	निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र तालिम पूरा गरेका व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	२७ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	२८,२९४	
२०७१	२८ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	४,९३२	विज्ञान, गणित, अङ्ग्रेजी, लेखा, कम्प्युटर, सिभिल इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ,पशुपालन,बाली विज्ञान (९ विषयमा) विषयका लागि तालिम प्राप्त नगरे पनि अध्यापन अनुमतिको परीक्षामा सहभागी हुने पाउने र अन्य विषयका लागि तालिम अनिवार्य गरिएको।

वर्ष	विज्ञापन नं./प्रकार	तह	उत्तीर्ण सङ्ख्या	विज्ञापनका सर्त
२०७२	२९ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	४,२८७	निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र तालिम पूरा गरेका व्यक्ति दरखास्तका लागि योग्य हुने।
	३० (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यिक	३,०३४	
२०७४	३१ (खुला, अस्थायी)	माध्यमिक	९५४	माध्यमिक तहमा स्नातकोत्तर गरेको तर बिएड/एमएड वा दश महिने तालिम नभएका शिक्षकका लागि आयोगले अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा सञ्चालन गरेको सो अध्यापन अनुमतिपत्रको अवधि २ वर्षभित्र तालिम लिएमा स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र लिनुपर्ने प्रावधान।
२०७६	३२ (खुला, स्थायी)	प्राथमिक	३,८८३	मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा प्रवीणता प्रमाणपत्र तह वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिना अवधिको तालिम वा ४०० पूर्णाङ्ककको शिक्षा विषय लिई माध्यमिक शिक्षा परीक्षा उत्तीर्ण गरेको।
	३३ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	४,७३७	मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा २०० पूर्णाङ्कसहित परीक्षा दिन चाहेको कुनै एक विषय (नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान र सामाजिक) मा प्रवीणता प्रमाणपत्र तह वा सोसरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिना अवधिको तालिम लिएको।
	३४ (खुला, स्थायी) ३५ (आन्तरिक, ससर्त) र ३६ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	८,४२१	***वि.नं.३४ (खुला) को हकमा*** मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा ३०० पूर्णाङ्कसहित परीक्षा दिन चाहेको कुनै एक विषय (नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान, सामाजिक, कम्प्युटर विज्ञान, कम्प्युटर इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, सिभिल इन्जिनियरिङ,

वर्ष	विज्ञापन नं./प्रकार	तह	उत्तीर्ण सङ्ख्या	विज्ञापनका सर्त
				कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा, कानुन, बाली विज्ञान, र पशु विज्ञान) मा कम्तीमा स्नातक तह वा सोसरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिना अवधिको तालिम लिएको। (खुला) ***वि.नं.३५ ससर्तको हकमा*** मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा ३०० पूर्णाङ्कसहित आयोगबाट स्वीकृत भएका पाठ्क्रमहरूमध्ये कुनै एक विषय (नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान, सामाजिक, कम्प्युटर विज्ञान, कम्प्युटर इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, सिभिल इन्जिनियरिङ, कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा, कानुन, बाली विज्ञान, र पशु विज्ञान) मा स्नातकोत्तर तह वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी सावि‍क उच्चमाध्यमिक तहमा कार्यरत शिक्षकको हैसियतले अस्थायी अध्यापन अनुमतिपत्र लिइसकेका शिक्षक मात्र। ***वि.नं.३६ ससर्तको हकमा*** मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित, विज्ञान, सामाजिक, कम्प्युटर विज्ञान, कम्प्युटर इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, सिभिल इन्जिनियरिङ, कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा, कानुन, बाली विज्ञान, र पशु विज्ञानमध्ये कुनै एक विषयमा कम्तीमा ३०० पूर्णाङ्कसहित स्नातक तह वा सोसरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरेका व्यक्ति।
२०७९	३७ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	२३,०१२	मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट शिक्षाशास्त्र सङ्कायबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको वा अन्य सङ्कायबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरी

वर्ष	विज्ञापन नं./प्रकार	तह	उत्तीर्ण सङ्ख्या	विज्ञापनका सर्त
				शिक्षा विषयमा १० महिने तालिम पूरा गरेको व्यक्ति परीक्षामा उम्मेदवार हुन सक्ने। विज्ञान, गणित, अङ्ग्रेजी, लेखा, कम्प्युटर, सिभिल इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, पशुपालन, बाली विज्ञान (९ विषयमा) विषयका लागि तालिम प्राप्त नगरे पनि विज्ञापनमा दरखास्त दिन सक्ने।
	३८ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	३३,१५८	मान्यताप्राप्त शिक्षण संस्थाबाट माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (कक्षा १२) वा प्रवीणता प्रमाणपत्र तह वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिने तालिम पूरा गरेको।
२०८०	३९ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	२४,३६६	मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट शिक्षाशास्त्र सङ्कायबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको वा अन्य सङ्कायबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा १० महिने तालिम पूरा गरेको व्यक्ति परीक्षामा उम्मेदवार हुन सक्ने। विज्ञान, गणित, अङ्ग्रेजी, लेखा, कम्प्युटर, सिभिल इन्जिनियरिङ, इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ, पशुपालन, बाली विज्ञान (९ विषयमा) विषयका लागि तालिम प्राप्त नगरे पनि विज्ञापनमा दरखास्त दिन सक्ने।
	४० (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	१३,००७	मान्यताप्राप्त शिक्षण संस्थाबाट माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (कक्षा १२) सरहको परीक्षा (कम्तीमा २०० पूर्णाङ्क वा ८ क्रेडिट आवर) उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिने तालिम पूरा गरेको।
२०८१	४१ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	१२,७२९	माध्यमिक तहका लागि शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ६घ (१) बमोजिम अयोग्य नभएको र
	४२ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	१०,९७४	

वर्ष	विज्ञापन नं./प्रकार	तह	उत्तीर्ण सङ्ख्या	विज्ञापनका सर्त
				सोही नियमावलीको नियम ९(१)ग र ९(७) बमोजिम योग्यता पुगेका व्यक्ति र निम्नमाध्यमिक तहका लागि मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (कक्षा १२) सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिने तालिम पूरा गरेको वा २०० पूर्णाङ्कको शिक्षासम्बन्धी विषयसहित माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (कक्षा १२) उत्तीर्ण गरेको।
२०८२	४३ (खुला, स्थायी)	माध्यमिक	२३,५८३	माध्यमिक तहका लागि शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ६घ (१) बमोजिम अयोग्य नभएको र सोही नियमावलीको नियम ९(१)ग र ९(७) बमोजिम योग्यता पुगेका व्यक्ति र निम्नमाध्यमिक तहका लागि मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (कक्षा १२) सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी शिक्षा विषयमा कम्तीमा १० महिने तालिम पूरा गरेको वा २०० पूर्णाङ्क वा ८ क्रेडिटको शिक्षासम्बन्धी विषयसहित माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (कक्षा १२) उत्तीर्ण गरेको।
	४४ (खुला, स्थायी)	निम्नमाध्यमिक	३५,२६८	
	जम्मा		८,९४,१५९	

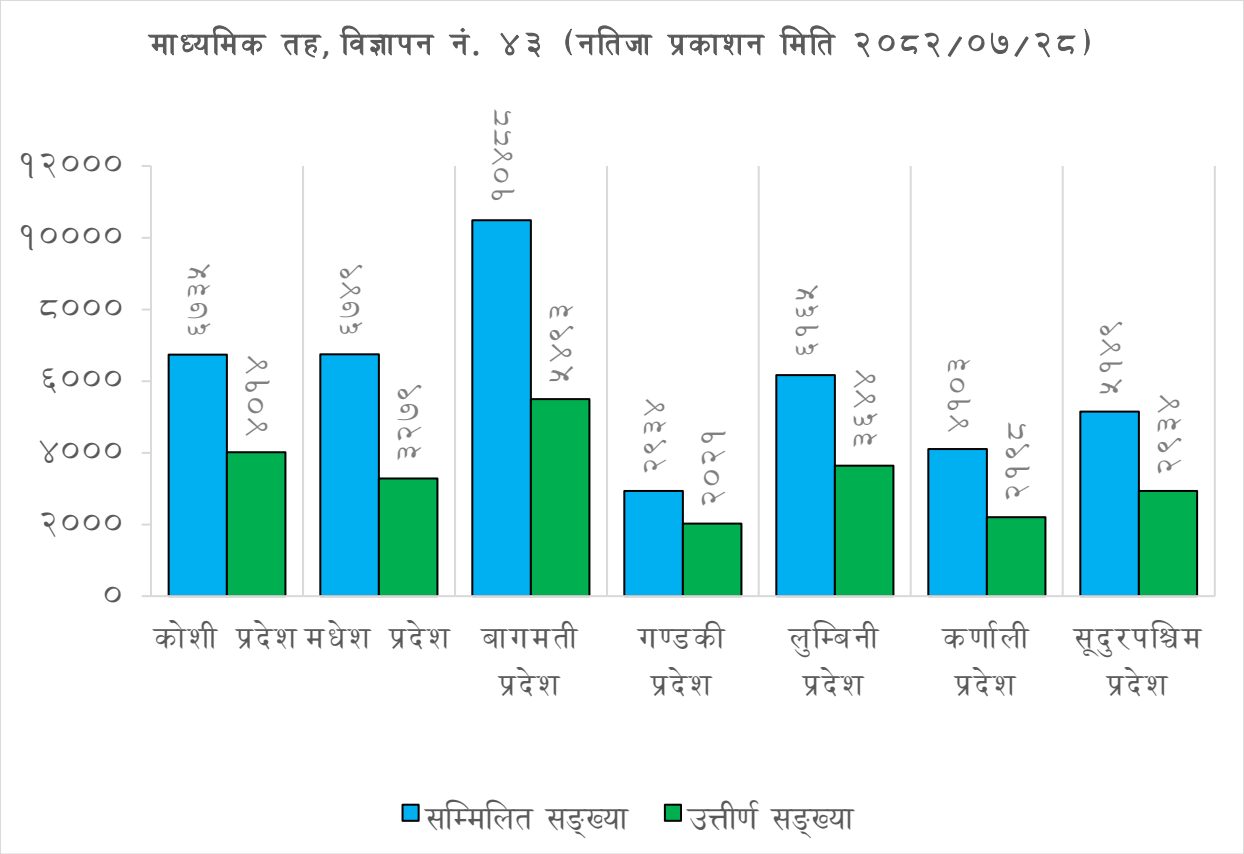
तालिकामा प्रस्तुत विवरणअनुसार अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने उम्मेदवारको सङ्ख्या कुनै वर्ष बढेको र कुनै वर्ष घटेको देखिन्छ। समग्रमा विभिन्न तह तथा विषयगत आवश्यकताअनुसार अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण हुँदै आएको र यसले विद्यालय शिक्षाका लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापनमा योगदान पुऱ्याएको देखिन्छ।

४.२.२ माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रसम्बन्धी प्रदेशगत विवरण

विज्ञापन नं. ४३/०८२/८३ माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको विज्ञापनमा मुलुकभरिबाट ४२,३२३ जनाले अनलाइन प्रणालीमार्फत दरखास्त फाराम भरेका थिए। उक्त विज्ञापनमा दरखास्त फाराम भर्नेमध्ये

२३,५८३ जना उत्तीर्ण भएका थिए। यसै गरी विज्ञापन नं. ४४/०८२/८३ निम्नमाध्यमिक तहमा अध्यापन अनुमतिपत्रको विज्ञापनमा १,०९,०८२ जनाले अनलाइन प्रणालीमार्फत दरखास्त फाराम भरेका थिए। उक्त विज्ञापनमा दरखास्त फाराम भर्नेमध्ये ३५,२६८ परीक्षार्थी सफल भएका थिए। यससम्बन्धी प्रदेशगत विवरण चित्र नं. २ र ३ मा दिइएको छ।

चित्र नं. ३ आ.व. २०८२/०८३ मा माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणसम्बन्धी प्रदेशगत विवरण

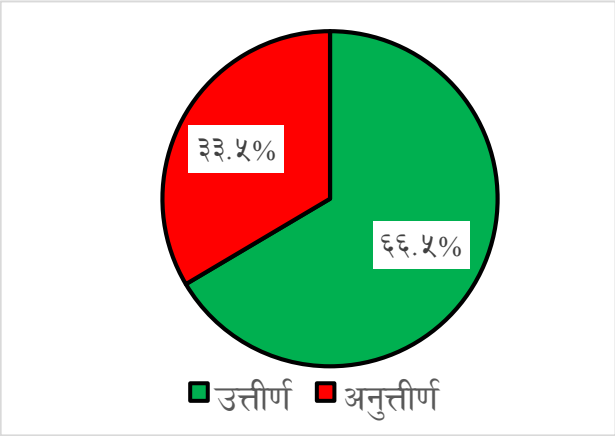

चित्र नं. ३ मा माध्यमिक तहको विज्ञापन नं. ४३ अन्तर्गत प्रदेशगत रूपमा परीक्षामा सम्मिलित तथा उत्तीर्ण उम्मेदवारहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। चित्रअनुसार बागमती प्रदेशबाट सबैभन्दा बढी १०,४८८ जना उम्मेदवार सहभागी भई ५,४९३ जना उत्तीर्ण भएका छन् भने गण्डकी प्रदेशमा सहभागी तथा उत्तीर्ण दुवै

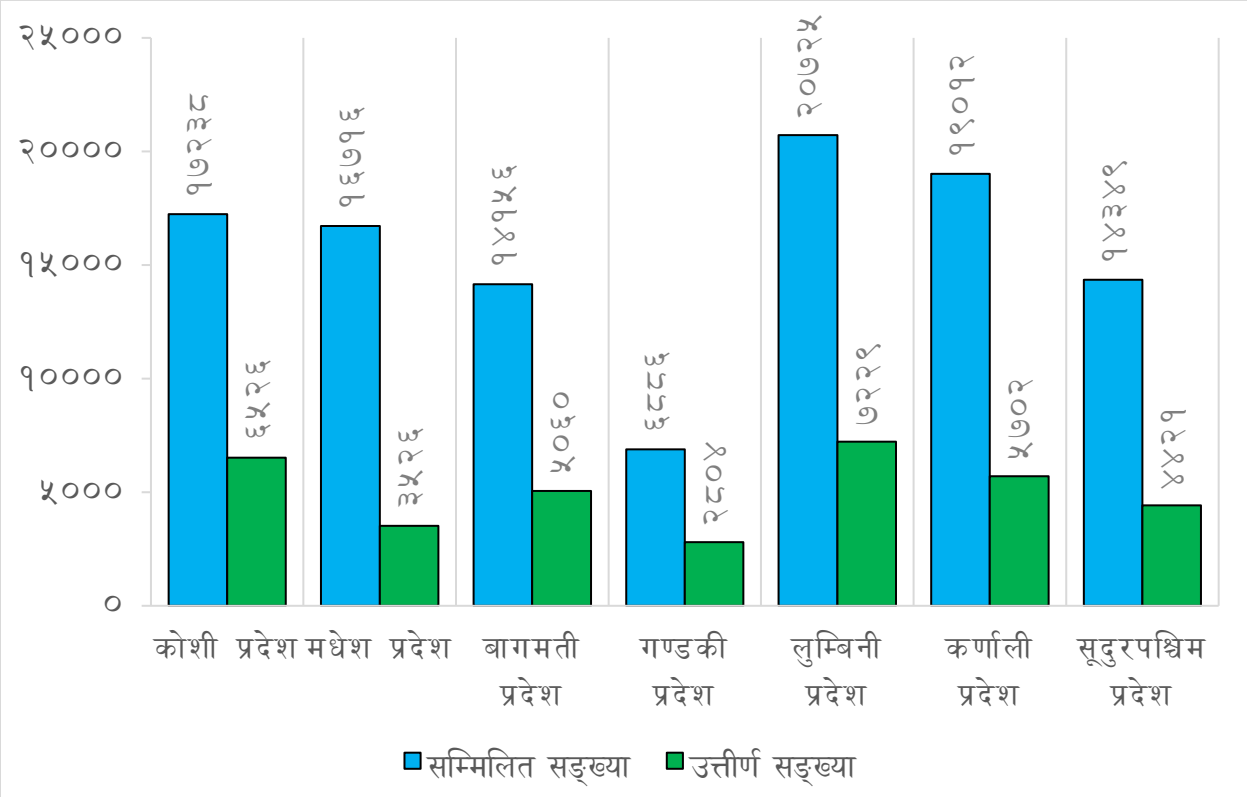
सङ्ख्या तुलनात्मक रूपमा कम रहेको देखिन्छ। समग्र रूपमा सबै प्रदेशमा सम्मिलित सङ्ख्याको तुलनामा उत्तीर्ण सङ्ख्या कम रहेको भए पनि बागमती, कोशी र लुम्बिनी प्रदेशमा उत्तीर्ण उम्मेदवारको सङ्ख्या अन्य प्रदेशको तुलनामा उच्च रहेको पाइन्छ।

चित्र नं. ४ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा सहभागी उम्मेदवारमध्ये ६६.५ प्रतिशत उत्तीर्ण भएका छन् भने ३३.५ प्रतिशत उम्मेदवार अनुत्तीर्ण भएका छन्। यसले परीक्षामा सहभागी अधिकांश उम्मेदवारले अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न सफल भएको देखाउँछ।

चित्र नं. ४ आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको समग्र नतिजा

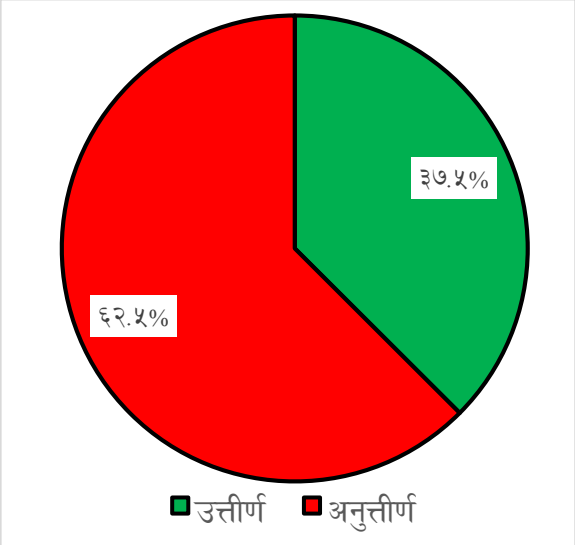

चित्र नं. ५ आ.व. २०८२/०८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणसम्बन्धी प्रदेशगत विवरण

चित्र नं. ५ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा प्रदेशगत रूपमा उम्मेदवारहरूको सहभागिता तथा उत्तीर्णताको अवस्था फरक फरक रहेको देखिन्छ। लुम्बिनी प्रदेशबाट सबैभन्दा बढी २०,७२५ जना उम्मेदवार परीक्षामा सम्मिलित भएका छन् र त्यही प्रदेशबाट ७,२२९ जना उम्मेदवार उत्तीर्ण भएका छन्। त्यसैगरी, गण्डकी प्रदेशमा सहभागी तथा उत्तीर्ण दुवै सङ्ख्या तुलनात्मक रूपमा न्यून रहेको देखिन्छ। समग्र रूपमा सबै प्रदेशमा सहभागी उम्मेदवारको तुलनामा उत्तीर्ण हुने सङ्ख्या कम रहे पनि लुम्बिनी, कोशी र कर्णाली प्रदेशमा उत्तीर्ण उम्मेदवारको सङ्ख्या अन्य प्रदेशको तुलनामा उच्च रहेको पाइन्छ।

चित्र नं. ६ आ.व. २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्रको समग्र नतिजा

चित्र नं. ६ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा सहभागी उम्मेदवारमध्ये ३७.५ प्रतिशत उम्मेदवार उत्तीर्ण भएका छन् भने ६२.५ प्रतिशत उम्मेदवार अनुत्तीर्ण भएका छन्। यसबाट परीक्षामा सहभागी अधिकांश उम्मेदवारले आवश्यक उत्तीर्णाङ्क प्राप्त गर्न नसकेको देखिन्छ, जसले निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा उत्तीर्णदर तुलनात्मक रूपमा न्यून रहेको सङ्केत गर्दछ।

४.२.३ हालसम्म अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा तहगत रूपमा उत्तीर्ण विवरण

हालसम्म आयोगबाट माध्यमिक, निम्नमाध्यमिक र प्राथमिक तहमा अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा उत्तीर्ण हुनेहरूको सङ्ख्या निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ८ अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा तहगत रूपमा उत्तीर्ण विवरण

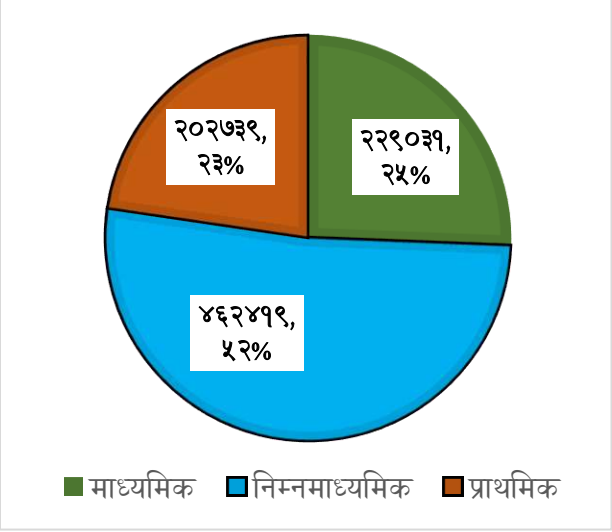
साल	माध्यमिक	निम्नमाध्यमिक	प्राथमिक
२०६१	१८,२१८	३२,५९०	७०,१८०
२०६२	१५,३६६	३०,०२२	६३,११३
२०६४	९,७०१	३०,६१६	४,२६०
२०६६	१४,३५६	५३,०३५	१८,९९६
२०६७	१६,९६५	६८,१२९	४२,३०८
२०६८	२८,९७३	८५,९२१	-
२०७०	१२,००६	३३,६३४	-
२०७१	१६,०६४	२८,२९४	-

साल	माध्यमिक	निम्नमाध्यमिक	प्राथमिक
२०७२	४,२८७	३,०३४	-
२०७४	९५४	-	-
२०७६	८,४२१	४,७३७	३,८८२
२०७८	२३,०१२	-	-
२०७९	-	३३,१५८	-
२०८०	२४,३६६	१२,००७	
२०८१	१२,७२९	१०,९७४	
२०८२	२३,५८३	३५,२६८	
जम्मा	**२,२९,००१**	**४,६२,४१९**	**२,०२,७३९**
आ.व. २०८२/८३ सम्ममा अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गर्नेको सङ्ख्या = ८,९४,१५९			

तालिका नं. ८ मा अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा तहगत रूपमा उत्तीर्ण भएका उम्मेदवारहरूको वर्षगत विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। विवरणअनुसार विभिन्न वर्षमा माध्यमिक, निम्नमाध्यमिक तथा प्राथमिक तहमा उत्तीर्ण उम्मेदवारहरूको सङ्ख्यामा उतारचढाव देखिएको छ। आ.व. २०८२/८३ सम्ममा अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने उम्मेदवारको कुल सङ्ख्या ८,९४,१५९ पुगेको देखिन्छ, जसले योग्य तथा दक्ष शिक्षण जनशक्ति उत्पादनमा अध्यापन अनुमतिपत्र प्रणालीले महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको सङ्केत गर्दछ।

तालिकामा वार्षिक रूपमा अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा माध्यमिक, निम्नमाध्यमिक तथा प्राथमिक तहमा उत्तीर्ण भएका उम्मेदवारहरूको प्रवृत्ति प्रस्तुत गरिएको छ। जसमा विभिन्न वर्षमा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारहरूको सङ्ख्यामा उल्लेखनीय उतारचढाव देखिएको छ, विशेष गरी निम्नमाध्यमिक तहमा केही वर्षमा उच्च वृद्धि र पछिल्ला वर्षहरूमा पुनः परिवर्तन भएको पाइन्छ। समग्र रूपमा अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामार्फत विभिन्न तहका लागि आवश्यक शिक्षण जनशक्ति उत्पादन निरन्तर रूपमा हुँदै आएको देखिन्छ। यद्दपि, पछिल्ला वर्षहरूमा प्राथमिक तहका लागि अध्यापन अनुमति पत्रको परीक्षा सञ्चालनमा निरन्तरता रहेको छैन।

चित्र नं. ७ अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा हालसम्मको तहगत उत्तीर्ण सङ्ख्या

चित्र नं. ७ अनुसार आ.व. २०८२/८३ सम्म अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षामा उत्तीर्ण भई अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका उम्मेदवारमध्ये सबैभन्दा बढी हिस्सा निम्नमाध्यमिक तहको रहेको छ, जुन कुल उत्तीर्णको ५२ प्रतिशत हो। त्यसैगरी माध्यमिक तहको हिस्सा २५ प्रतिशत र प्राथमिक तहको हिस्सा २३ प्रतिशत

रहेको देखिन्छ। यसबाट अध्यापन अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने उम्मेदवारको सङ्ख्या निम्नमाध्यमिक तहमा तुलनात्मक रूपमा बढी रहेको स्पष्ट हुन्छ।

आ.व. २०८२/८३ को अवधिमा संसोधन, नयाँ, अस्थायीलाई स्थायीमा परिणत, प्रतिलिपि र ट्रान्सलेट गरिएका अध्यापन अनुमतिपत्रको विवरण देहायअनुसार रहेको छ।

तालिका नं. ९ आ.व. २०८२/८३ मा वितरण गरिएका अध्यापन अनुमतिपत्रको विवरण

क्र.सं.	महिना	संसोधन	नयाँ	अस्थायीलाई स्थायीमा परिणत	प्रतिलिपि	ट्रान्सलेट	जम्मा
१	साउन	४१	३२	१३	९	१	९६
२	भदौ	२७	२०	६	१२	०	६५
३	असोज	९	१४	७	३	१	३४
४	कार्तिक	२०	४५	९	२	२	७८
५	मङ्सिर	२३	४२	८	६	०	७९
६	पुस	१६	५१	६	४	०	७७
७	माघ	३०३	७१	६	६	१	३८७
८	फागुन	१२४	२९	०	४	१	१५८
९	चैत	६२९	३७	२	३	२	६७३
१०	वैसाख	५९९	८२	१	९	३	६९१
११	जेठ	१६४	३२	१	४	३	२०४
१२	असार	१०९	३१	०	४	०	१४४
	जम्मा	**२,०६४**	**४८६**	**५९**	**६६**	**१४**	**२,६८९**

तालिका नं. ९ मा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा वितरण गरिएका अध्यापन अनुमतिपत्रको मासिक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। विवरणअनुसार वर्षभरि जम्मा २,६८९ ओटा अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण गरिएकोमा संशोधनतर्फ २,०६४, नयाँतर्फ ४८६, अस्थायीलाई स्थायीमा परिणत ५९, प्रतिलिपि ६६ तथा ट्रान्सलेट १४ ओटा रहेका छन्। समग्र रूपमा नयाँ वितरणभन्दा संशोधनसम्बन्धी सेवाको माग बढी रहेको देखिन्छ भने माघ, वैशाख र जेठ महिनामा सेवा प्रवाह तुलनात्मक रूपमा बढी भएको पाइन्छ।

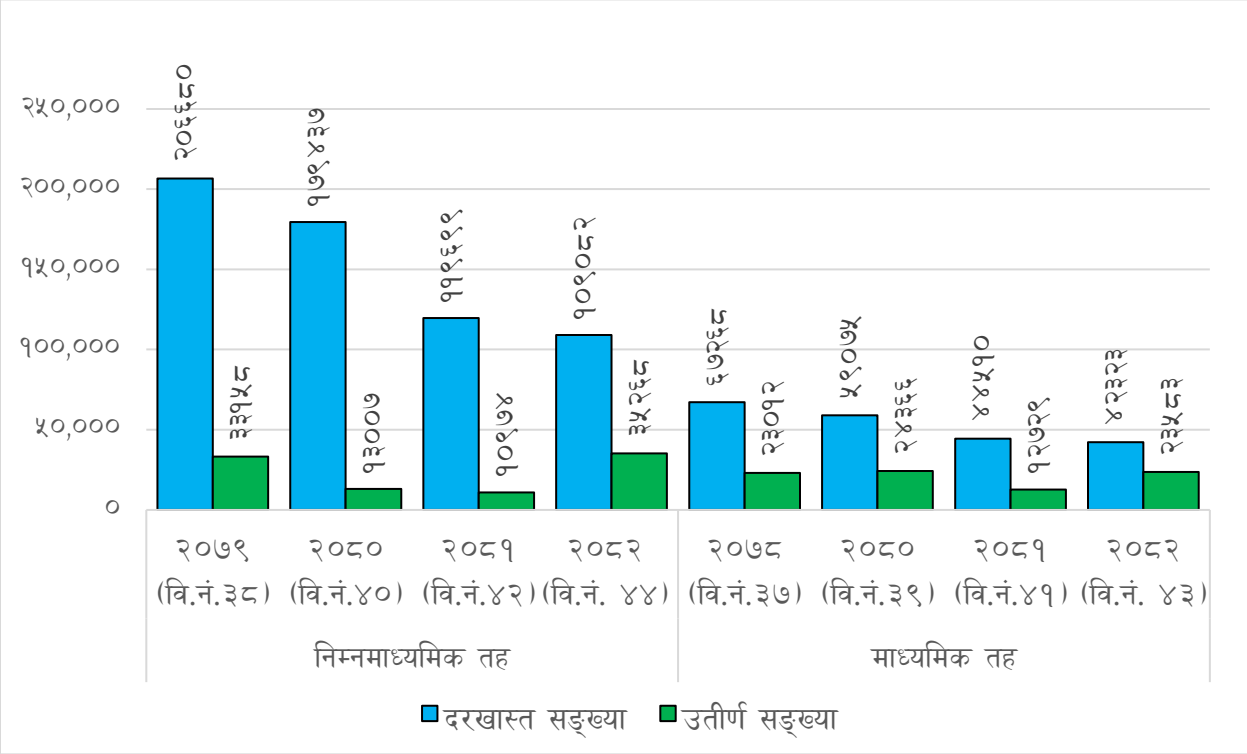
त्यसैगरी आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणको सङ्ख्या महिनाअनुसार फरक फरक रहेको देखिन्छ। साउनदेखि पुससम्म वितरण सङ्ख्या तुलनात्मक रूपमा न्यून रहे पनि माघ महिनामा उल्लेखनीय वृद्धि भई ३८७ पुगेको देखिन्छ। त्यसैगरी फागुनमा केही कमी आएको तर चैत र वैशाखमा क्रमशः ६७३ र ६९१ को उच्चतम वितरण भएको देखिन्छ। समग्रमा अध्यापन अनुमतिपत्र वितरणमा वर्षभरि उतारचढाव देखिए पनि चैत र वैशाख महिनामा सेवा प्रवाह सर्वाधिक रहेको स्पष्ट हुन्छ।

४.३ विज्ञापन र दरखास्त

४.३.१ शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको विज्ञापन र दरखास्त

शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षाका लागि भएको विज्ञापनमा दरखास्त दिनेको सङ्ख्याको प्रवृत्ति पहिचान गर्न आ.व. २०७८/७९, २०७९/८०,२०८०/८१, २०८१/८२ र २०८२/८३ गरी पाँच वर्षमा भएका निम्नमाध्यमिक तह र माध्यमिक तहको विज्ञापन र दरखास्त विवरण चित्र नं.८ मा देखाइएको छ।

चित्र नं. ८ शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको दरखास्त दिने र उत्तीर्ण हुने सङ्ख्याको प्रवृत्ति

चित्र नं. ८ अनुसार विभिन्न वर्षमा अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षाका लागि आवेदन दिने तथा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारहरूको सङ्ख्यामा उतारचढाव देखिएको छ। निम्नमाध्यमिक तहमा प्रारम्भिक वर्षहरूको तुलनामा आवेदन र उत्तीर्ण सङ्ख्या क्रमशः घट्दै गएको देखिए पनि २०८२ मा उत्तीर्ण सङ्ख्यामा पुनः वृद्धि भएको देखिन्छ। त्यसैगरी माध्यमिक तहमा पनि आवेदन र उत्तीर्ण सङ्ख्यामा पनि उतारचढाव देखिएको छ। समग्र रूपमा आवेदन सङ्ख्याको तुलनामा उत्तीर्ण सङ्ख्या न्यून रहेको भए पनि आवश्यक शिक्षण जनशक्ति उत्पादनका लागि अध्यापन अनुमतिपत्र निरन्तर रूपमा वितरण हुँदै आएको देखिन्छ। दुवै तहमा शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रका लागि दरखास्त दिनेको सङ्ख्या घट्नुको मुख्य कारण युवा पुस्तामा शिक्षण पेसाप्रति आकर्षण घट्नु र श्रमबजारका अन्य क्षेत्रमा अवसर सिर्जना हुँदै जानु रहेका छन्।

४.३.२ शिक्षक पदको विज्ञापन र दरखास्त

प्रतिवेदन अवधिमा निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहका लागि मात्र सार्विक शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रमार्फत माग भई आएको सङ्ख्यामा खुलातर्फको विज्ञापन भएको थियो। प्राथमिक तहको माग पद प्राप्त नभएकाले उक्त तहको विज्ञापन हुन सकेन। निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा प्रदेशगत रूपमा माग भएअनुसार विज्ञापन गरिएको थियो। तीनै तहका लागि कार्यक्षमताका आधारमा हुने बढुवा र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा हुने बढुवाको विज्ञापन एकै पटक गरिएको थियो भने खुला प्रतियोगिताद्वारा हुने पदपूर्तिमा फरकफरक समय गरी दुई तहको दुईओटा सूचनामार्फत विज्ञापन गरिएको थियो। विज्ञापित पद सङ्ख्या र सो पदका लागि परेका दरखास्त सङ्ख्याको विवरणलाई तलको तालिका नं. १० मा प्रस्तुत गरिएका छन्।

तालिका नं. १० आ.व. २०८२/८३ को शिक्षक पदका लागि विज्ञापित सङ्ख्या र दरखास्त विवरण

तह, श्रेणी	विज्ञापित पद सङ्ख्या	दरखास्त सङ्ख्या
निम्नमाध्यमिक, तृतीय	६७९	८८,८१६
माध्यमिक, तृतीय	४४९	४७,२२०
आ.प्र. (२५ प्रतिशत), प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तह, प्रथम र द्वितीय श्रेणी	४६१	१४,२२९
का.स.मू. (७५ प्रतिशत), प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तह, प्रथम र द्वितीय श्रेणी	१,३७७	१९,१६४

तालिका नं. १० मा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा विभिन्न तह तथा श्रेणीका शिक्षक पदका लागि प्रकाशित विज्ञापन र प्राप्त दरखास्तसम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। विवरणअनुसार विज्ञापित पद सङ्ख्याको तुलनामा दरखास्त सङ्ख्या अत्यधिक रहेको देखिन्छ। विशेष गरी निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणीका ६७९ पदका लागि ८८,८१६ र माध्यमिक तह तृतीय श्रेणीका ४४९ पदका लागि ४७,२२० दरखास्त प्राप्त भएको थियो। यसैगरी सबै तहका कासमु बढुवा (७५ प्रतिशत) अन्तर्गतका १,३७७ पदका लागि १९,१६४ र आ.प्र. बढुवा (२५ प्रतिशत) अन्तर्गतका ४६१ पदका लागि १४,२२९ दरखास्त प्राप्त भएका छन्। यसबाट शिक्षक सेवामा प्रवेशप्रति उच्च आकर्षण र प्रतिस्पर्धा रहेको स्पष्ट हुन्छ।

४.३.३ विज्ञापित पदको प्रतिशत निर्धारण

शिक्षक सेवा आयोग नियमावली,२०५७को नियम (८) बमोजिम शिक्षक सेवाका विभिन्न तह, श्रेणी र विषयमा रिक्त शिक्षक पद पदपूर्ति गर्नका लागि शिक्षक सेवा आयोग कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०७८ को अनुसूची -२ बमोजिमको ढाँचामा शिक्षक सेवा आयोगले शिक्षा विभागबाट पदपूर्ति हुनुपर्ने रिक्त शिक्षकहरूको माग प्राप्त गर्दछ। माग प्राप्त भएपछि आयोगले तह, श्रेणी र विषयसँग सम्बन्धित प्रचलित कानुनमा निर्धारण गरिएको प्रतिशतको आधारमा पदपूर्ति गर्नुपर्ने शिक्षकको पद सङ्ख्या निर्धारण गर्दछ। उदाहरणको रूपमा आ.व.

२०८१/८२ मा गण्डकी प्रदेशका जिल्लाहरूमा माग भएका शिक्षक पदको का.स.मू. तथा आ.प्र. मार्फत हुने बढुवामा विज्ञापन भएका पदहरूको प्रतिशत निर्धारणलाई देहायअनुसार तालिकाद्वारा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ११ माग भएका पदसङ्ख्याहरूको प्रतिशत निर्धारण (नमुना)

जिल्ला	तह	श्रेणी	सुरुको विज्ञापन						
			कोटा	७५%	अभिलेख	पु. अभिलेख	२५%	अभिलेख	पु. अभिलेख
मुस्ताङ	प्रा.	द्वि.	४	३	-०.२५	-०.२५	१	०.२५	०.२५
म्याग्दी	प्रा.	द्वि.	१०	७	०.२५	-०.२५	३	-०.२५	०.२५
बागलुङ	प्रा.	द्वि.	२०	१५	०.२५	०.२५	५	-०.२५	-०.२५
पर्वत	प्रा.	द्वि.	१५	१२	-०.५	०.२५	३	०.५	-०.२५
कास्की	प्रा.	द्वि.	१०	७	०	-०.५	३	०	०.५
मनाङ	प्रा.	द्वि.	२	१	०	-०.५	१	०	०.५
लमजुङ	प्रा.	द्वि.	३	२	-०.२५	-०.५	१	०.२५	०.५
नवलपरासी (ब.सु.पू.)	प्रा.	द्वि.	१२	९	-०.२५	-०.२५	३	०.२५	०.२५
तनहुँ	प्रा.	द्वि.	१०	८	-०.५	०	२	०.५	०
गोरखा	प्रा.	द्वि.	७	६	-०.५	०.२५	१	०.५	-०.२५

माथिको तालिका नं. ११ मा कुनै आ. व. मा प्राथमिक तहको द्वितीय श्रेणीमा हुने बढुवाका लागि माग भई आएको पदमा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवा पद सङ्ख्या र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षा (२५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवा पद सङ्ख्यालाई तोकिएको प्रतिशत निर्धारण प्रक्रियाद्वारा कसरी कायम हुन्छ भन्ने तथ्यलाई देखाइएको छ।

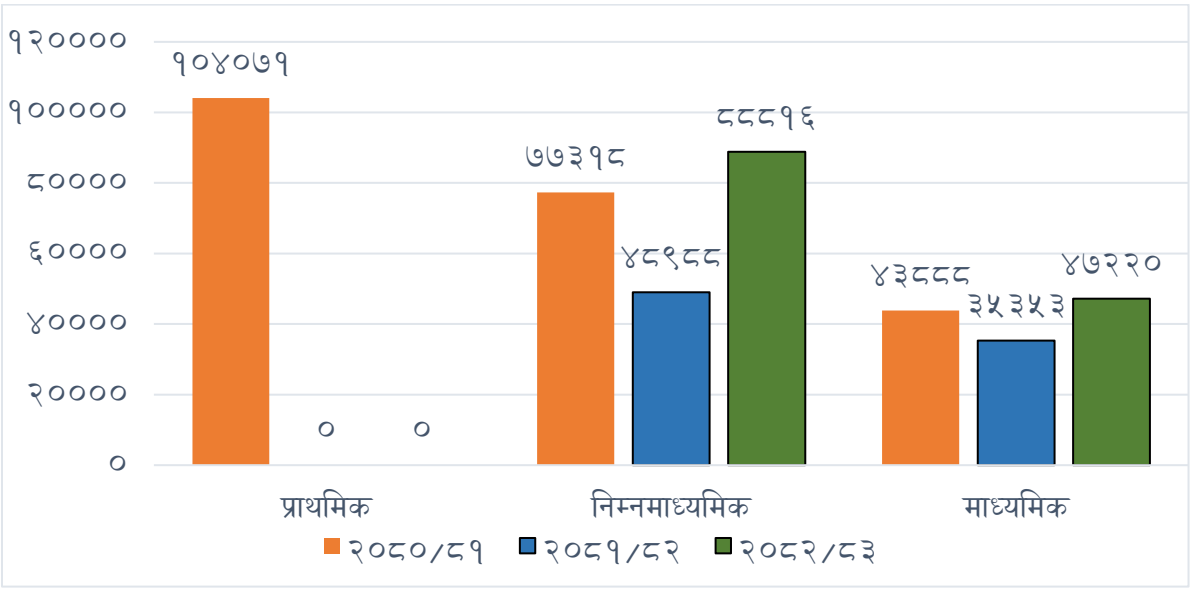
उदाहरणका लागि गण्डकी प्रदेशको कुनै तीन जिल्ला; म्याग्दी, कास्की र तनहुँबाट एउटै सङ्ख्या अथवा १० पद माग भएकोमा कास्की र म्याग्दी जिल्लामा क्रमशः ७ पद का.स.मू. का लागि र ३ पद आ.प्र. का लागि कायम भएको छ भने तनहुँ जिल्लामा १० पद माग भएता पनि का.स.मू. का लागि ८ पद र आ.प्र. का लागि २ पद कायम भएको छ। यद्यपि पुनः अभिलेखमा तनहुँ जिल्लाको लागि शून्य पद सञ्चित भइरहेको छ भने १० पद नै माग भएको म्याग्दी, र कास्की जिल्लाहरूको पुनः अभिलेखमा क्रमशः ०.२५ र ०.५ कायम भई सञ्चित रहेको छ।

यसबाट के प्रष्ट हुन्छ भने अघिल्ला वर्षहरूमा सञ्चित भई अभिलेखमा बाँकी रहेका अङ्कका आधारमा पछिल्ला वर्षमा हुने विज्ञापनका लागि माग भई आएका पद सङ्ख्यामा जोडिने वा घट्ने र चालु वर्षमा विज्ञापन हुने पद सङ्ख्याको प्रतिशत निर्धारण हुने गर्दछ।

४.३.४ विगत तीन वर्षमा परेका दरखास्त

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ देखि २०८२/८३ को अवधिमा आयोगबाट तीनै तहमा गरिएका खुला तथा समावेशी समूहतर्फका विज्ञापनमा परेका दरखास्त विवरण चित्र नं. ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र नं. ९ विगत तीन वर्षको शिक्षक पद खुला (समावेशीसमेत) को दरखास्त प्रवृत्ति

माथिको चित्रले प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक तथा माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि दरखास्त दिनेको सङ्ख्यालाई देखाइएको छ। प्राथमिक तहमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कुल १,०४,०७१ जनाले दरखास्त दिएको देखिएतापनि विगत दुई आ.व. २०८१/२०८२ र २०८२/२०८३ देखि माग पद प्राप्त नभएको देखिन्छ। त्यसैगरी निम्नमाध्यमिक तहमा आ.व. २०८०/२०८१, २०८१/२०८२ र २०८२/२०८३ क्रमश दरखास्त पर्नेको सङ्ख्या ७७,३१८, ४८,९८८ र ८८,८१६ देखिन्छ।

निम्नमाध्यमिक तहमा विगत आ.व.२०८१/२०८२ मा दरखास्त दिनेको सङ्ख्या घटेतापनि आ.व. २०८२/२०८३ मा बढेको देखिन्छ। माध्यमिक तहमा आ.व. २०८०/२०८१, २०८१/२०८२ र २०८२/२०८३ मा क्रमश दरखास्त दिनेको सङ्ख्या ४३,८८८, ३५,३५३ र ४७,२२० देखिन्छ ।यसले माध्यमिक तहमा दरखास्त दिने सङ्ख्या आ.व. २०८१/२०८२ मा घटको देखिएतापनि आ.व. २०८२/२०८३ मा बढेको देखिन्छ।प्राथमिक तह र निम्नमाध्यमिक तहमा दरखास्त दिनेको सङ्ख्या घट्नुको मुख्य कारण शिक्षा विषयमा कम्तीमा दुईसय पूर्णाङ्क अध्ययन गरी कक्षा १२ उत्तीर्ण गरेकाले मात्रै शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा दिन पाइने र उक्त परीक्षा उत्तीर्ण गरेकाले शिक्षक पदमा आवेदन दिन पाइने व्यवस्था हुनु र अर्को महत्वपूर्ण कारणमा कक्षा १२ उत्तीर्ण गरिसकेपछि विद्यार्थीहरू ठुलो सङ्ख्यामा उच्च शिक्षाको

खोजीमा रहनु र शिक्षण पेसाभन्दा अन्य पेसालाई वृत्तिमार्गमा छनोट गर्नु हो। समग्रमा सबै तहमा दरखास्त सङ्ख्या क्रमशः घट्दै जानुले पछिल्ला वर्षहरूमा शिक्षण पेसामा आकर्षण कम हुँदै गएको देखिन्छ।

४.४ परीक्षा र परीक्षण

४.४.१ प्रश्नपत्र निर्माण र परिमार्जन

प्रतिवेदन अवधि आ.व. २०८२/०८३ मा निम्न माध्यमिक तहको विषयगत परीक्षा, माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षा, निम्न माध्यमिक र माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षा; प्राथमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी, निम्नमाध्यमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणी र माध्यमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणीको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक (२५%) परीक्षाका लागि विभिन्न विषय विज्ञ वा दक्षहरूको सहभागितामा ५१ ओटा सेट परिमार्जित प्रश्नपत्र निर्माण गरिएको थियो। उक्त प्रश्नपत्रमध्येबाट १७ ओटा प्रश्नपत्र सेट छनोट गरी परीक्षामा प्रयोग गरिएको र प्रयोगमा नआएका परिमार्जित प्रश्नहरू प्रश्नबैङ्कमा सुरक्षित राखी आगामी दिनमा सञ्चालन हुने परीक्षाहरूमा आवश्यकताअनुसार उपयोग गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी विषयगत परीक्षाहरूको उत्तरपुस्तिका परीक्षणमा विश्वसनीयता, वस्तुनिष्ठता र एकरूपता कायम गर्नका लागि उत्तरकुञ्जिका तयार गरी प्रयोग गरिएको थियो। प्रश्नपत्रसम्बन्धी विवरणलाई देहायअनुसारको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १२ प्रश्न निर्माण र परिमार्जन सम्बन्धी विवरण

क्र. सं	तह	प्रश्नपत्र परिमार्जन सेट	खर्च सेट	बाकी सेट
१	निम्न माध्यमिक (विषयगत परीक्षा)	२४	८	१६
२	माध्यमिक (अध्यापन अनुमतिपत्र)	३	१	२
३	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक २५% बढुवा (प्रथम र द्वितीय)	१८	६	१२
४	निम्न माध्यमिक (अध्यापन अनुमतिपत्र)	३	१	२
५	माध्यमिक (सामान्य परीक्षा)	३	१	२
	जम्मा	५१	१७	३४

तालिका नं. १२ मा विभिन्न तहका परीक्षाका लागि तयार गरिएका प्रश्नपत्र परिमार्जन सेट, खर्च भएका सेट र बाँकी रहेका सेटसम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। विवरणअनुसार जम्मा ५१ ओटा प्रश्नपत्र परिमार्जन सेट तयार गरिएकोमा १७ ओटा सेट प्रयोग भई ३४ ओटा सेट बाँकी रहेका छन्। यसरी प्रश्नपत्र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक तयारी तथा भण्डारण व्यवस्था निरन्तर रूपमा गरिएको छ।

४.४.२ लिखित परीक्षा सञ्चालन

क) सामान्य परीक्षा

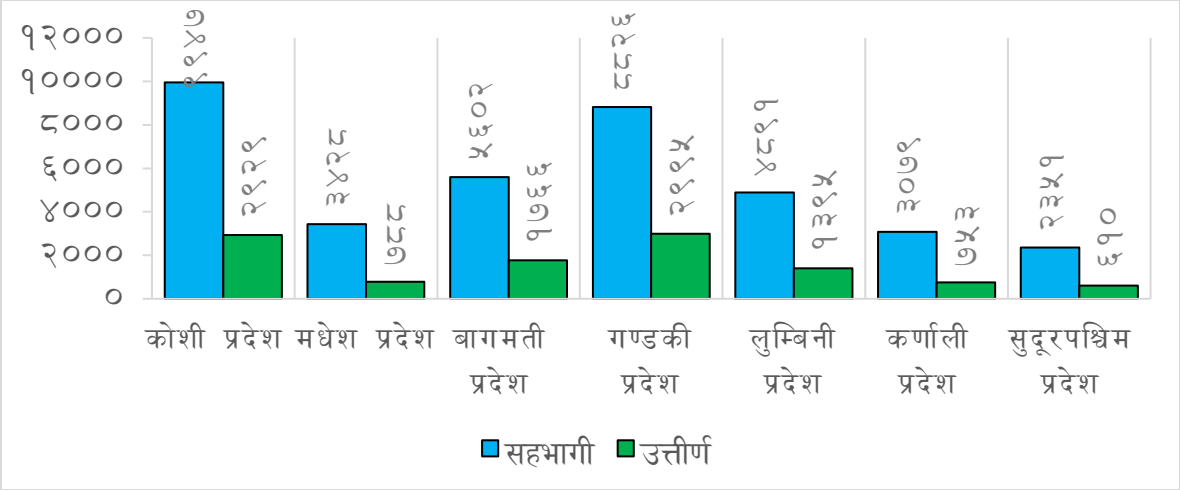
खुला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति गर्नका लागि सामान्य र विषयगत लिखित परीक्षा सञ्चालन गरिने व्यवस्थाअनुसार यस आ.व.मा माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षा सञ्चालन गरिएको थियो। आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा सञ्चालन भएको प्रथम चरणको परीक्षामा माध्यमिक तहमा ३८,१२४ जना परीक्षार्थी सहभागी भएका थिए। प्रथम चरणमा उत्तीर्ण हुनका लागि ५० प्रतिशत अङ्क ल्याउनुपर्ने, गलत उत्तर दिएमा २० प्रतिशत अङ्क घटाइने र उत्तीर्ण उम्मेदवारले सामान्य परीक्षामा प्राप्त गरेको अङ्कको पचास प्रतिशत अङ्क विषयगत परीक्षामा जोडिने व्यवस्था छ। सामान्य परीक्षामा सम्मिलित भएका माध्यमिक तहका परीक्षार्थीहरूको विवरण तालिका नं. १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १३ आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	प्रदेश	माग पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		
			सहभागी	उत्तीर्ण	प्रतिशत
१	कोशी	१३३	९,९४७	२,९२९	२९.४५
२	मधेश	३८	३,४२८	७,८८	२२.९९
३	बागमती	६८	५,६०२	१,७६६	३१.५२
४	गण्डकी	१२१	८,८२६	२,९९५	३३.९३
५	लुम्बिनी	४१	४,८९१	१,३९५	२८.५२
६	कर्णाली	३३	३,०७९	७५३	२४.४६
७	सुदूरपश्चिम	१५	२,३५१	६१०	२५.९५
जम्मा		**४४९**	**३८,१२४**	**११,२३६**	**२९.४७**

तालिका नं. १३ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षामा जम्मा ३८,१२४ जना उम्मेदवार सहभागी भएकामध्ये ११,२३६ जना उत्तीर्ण भएका छन् । तालिकाबाट माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षामा सबैभन्दा बढी कोशी प्रदेशमा सहभागी भएको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशमा सहभागी भएको देखिन्छ। प्रदेशगत रूपमा गण्डकी प्रदेशमा सबैभन्दा बढी ३३.९३ प्रतिशत उम्मेदवार उत्तीर्ण भएका छन् भने मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा कम २२.९९ प्रतिशत उत्तीर्ण भएको देखिन्छ। त्यसैगरी, बागमती प्रदेशमा सहभागी तथा उत्तीर्ण दुवै उम्मेदवारको सङ्ख्या अन्य प्रदेशको तुलनामा बढी रहेको पाइन्छ। सामान्य परीक्षाको नतिजालाई चित्र नं १० मा देखाइएको छ।

चित्र नं. १० आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहको सामान्य परीक्षाको नतिजा विवरण

समग्रमा सहभागी उम्मेदवारको सङ्ख्याको तुलनामा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारको सङ्ख्या कम रहे पनि सबै प्रदेशबाट उल्लेख्य सङ्ख्यामा उम्मेदवार उत्तीर्ण भएको देखिन्छ।

ख) विषयगत परीक्षा

यस आ.व.मा मिति २०८१/१२/१४ मा विज्ञापन भएअनुसार सञ्चालन भएका विषयगत परीक्षामा सहभागी भएका र सो परीक्षाबाट उत्तीर्ण भएका निम्न माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का परीक्षार्थीहरूको विवरण देहायअनुसारको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. १४ आ.व. २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको माग भएका, विषयगत लिखित परीक्षामा सहभागी भएका परीक्षार्थीको सङ्ख्या र उत्तीर्ण विवरण

क्र. सं.	विषय	माग पद सङ्ख्या	विषयगत परीक्षा	
			सहभागी	उत्तीर्ण सङ्ख्या
१	नेपाली	१०९	१,६३१	१८५
२	अङ्ग्रेजी	१७१	१,७२१	२४२
३	गणित	११२	९१३	११५
४	विज्ञान	१०१	५१४	१३०
५	सामाजिक अध्ययन	१०९	१,९४५	१८३
६	गणित विज्ञान	८०	२४९	५८
७	स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा	१	१३	४
८	संस्कृत व्याकरण	२	०	०
९	संस्कृत भाषा	१	४	२
जम्मा		**६८६**	**६,९९०**	**९१९**

तालिका नं. १४ मा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहको विषयगत लिखित परीक्षामा विभिन्न विषयअनुसार सहभागी तथा उत्तीर्ण उम्मेदवारहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। विवरणअनुसार अङ्ग्रेजी विषयमा सबैभन्दा उम्मेदवार उत्तीर्ण भएका छन् भने गणित विषयमा माग भन्दा २५ प्रतिशत बढी उत्तीर्ण हुनुपर्नेमा सोअनुसार नभएको देखिएको छ। त्यसैगरी गणित विज्ञान विषयमा माग सङ्ख्या भन्दा कम उत्तीर्ण भएको देखिन्छ भने संस्कृत भाषामा ५० प्रतिशत उत्तीर्ण प्रतिशत देखिए पनि सहभागी सङ्ख्या अत्यन्त न्यून रहेको छ। समग्रमा अधिकांश विषयमा उत्तीर्ण प्रतिशत तुलनात्मक रूपमा न्यून रहेको देखिन्छ, जसले विषयगत परीक्षाको प्रतिस्पर्धात्मक र चुनौतीपूर्ण प्रकृतिलाई प्रतिबिम्बित गरेको छ। त्यसैगरी तालिकाले संस्कृत व्याकरण विषयमा सामान्य परीक्षामा उत्तीर्ण नभएका कारण विषयगत परीक्षामा सहभागी नभएको अवस्था देखाएको छ।

ग) शिक्षकको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित (२५ प्रतिशत बढुवा) परीक्षा

आ.व. २०८२/८३ मा सञ्चालन भएको सबै तहको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित (२५ प्रतिशत बढुवा) परीक्षाका परीक्षार्थीहरूको विवरण देहायअनुसारको तालिकामा देखाइएको छ।

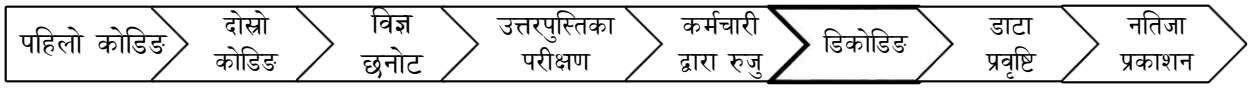
तालिका नं. १५ आ.व. २०८२/८३ मा शिक्षकको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित (२५ प्रतिशत बढुवा) को लागि माग भएका, सहभागी भएका परीक्षार्थीको सङ्ख्या र उत्तीर्ण विवरण

क्र.सं.	तह	माग पद सङ्ख्या	सहभागी	उत्तीर्ण
१	माध्यमिक तह, प्रथम श्रेणी	११	७२	३१
२	माध्यमिक तह, द्वितीय श्रेणी	७०	१८०८	१७३
३	निम्नमाध्यमिक तह, प्रथम श्रेणी	९	६२	२३
४	निम्नमाध्यमिक तह, द्वितीय श्रेणी	६९	१५६४	१७३
५	प्राथमिक तह, प्रथम श्रेणी	४७	५१७	१३६
६	प्राथमिक तह, द्वितीय श्रेणी	२५५	५६८९	४४७
जम्मा		४६१	**९,७१२**	९८३

४.४.३ उत्तरपुस्तिका कोडिङ र परीक्षण

प्रतिवेदन अवधिमा अध्यापन अनुमतिपत्र र खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षामा सहभागी भएका परीक्षार्थीको वस्तुगत उत्तरपुस्तिका ओएमआर (OMR) मेसिनको प्रयोग गरी परीक्षण गरिएको थियो भने लिखित परीक्षा (विषयगत) को उत्तरपुस्तिका विषयविज्ञबाट परीक्षण गराइएको थियो। उत्तरपुस्तिका परीक्षणसम्बन्धी प्रक्रिया र यस आ.व. मा परीक्षण भएका उत्तरपुस्तिकाको विवरण देहायबमोजिम चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र नं. ११ उत्तरपुस्तिका परीक्षण प्रक्रिया

चित्र नं. ११ मा उत्तरपुस्तिका परीक्षण प्रक्रियाका विभिन्न चरणहरू प्रस्तुत गरिएको छ। चित्रअनुसार उत्तरपुस्तिकाको परीक्षण कार्य पहिलो कोडिङ तथा दोस्रो कोडिङबाट प्रारम्भ भई बिज्ञ छनोट, उत्तरपुस्तिका परीक्षण, कर्मचारीमार्फत रुजु, डाटा प्रविष्टि तथा अन्ततः नतिजा प्रकाशनसम्मका चरणहरू पूरा गरिने व्यवस्था रहेको छ। यस प्रक्रियाले उत्तरपुस्तिका परीक्षण तथा नतिजा प्रकाशनलाई व्यवस्थित, निष्पक्ष र विश्वसनीय बनाउन सहयोग पुऱ्याएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहका विभिन्न विषयका सहभागी परीक्षार्थीहरूको जम्मा ६,९९० ओटा उत्तरपुस्तिकाको परीक्षण गरिएको थियो। परीक्षण गरिएका उत्तरपुस्तिकामध्ये सामाजिक अध्ययन (१,९४५) र अङ्ग्रेजी (१,७२१) विषयका उत्तरपुस्तिका सबैभन्दा बढी रहेका छन् भने स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा (१३) र संस्कृत भाषा (४) का उत्तरपुस्तिका न्यून रहेको देखिन्छ। यसबाट केही विषयमा परीक्षार्थीको सहभागिता अत्यधिक रहेको तथा विषयगत रूपमा उत्तरपुस्तिकाको सङ्ख्या पनि फरक फरक रहेको स्पष्ट हुन्छ।

यसैगरी आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा शिक्षकको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित (२५ प्रतिशत बढुवा) परीक्षाअन्तर्गत सहभागी परीक्षार्थीहरूको जम्मा ९,७१२ ओटा उत्तरपुस्तिका परीक्षण गरिएको थियो। परीक्षण गरिएका उत्तरपुस्तिकामध्ये प्राथमिक तह, द्वितीय श्रेणीका ५,६८९ र निम्नमाध्यमिक तह, द्वितीय श्रेणीका १,५६४ ओटा उत्तरपुस्तिका सबैभन्दा बढी रहेका छन्। समग्र रूपमा विभिन्न तह र श्रेणीका शिक्षकहरूको बढुवा प्रक्रियाका लागि उल्लेख्य सङ्ख्यामा उत्तरपुस्तिका परीक्षण गरिएको देखिन्छ।

४.४.४ लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन

आयोगले तोकिएको समय अवधिभित्र स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रको लिखित परीक्षा (वस्तुगत) र खुलातर्फको लिखित परीक्षा (सामान्य र विषयगत) सञ्चालन गरी नतिजा प्रकाशन गर्दछ। स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा (वस्तुगत) को नतिजा प्रकाशन गर्दा उम्मेदवारको रोल नम्बरको क्रमानुसार गर्ने र उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारलाई शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ अनुसूची – २ अनुसारको प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने व्यवस्था रहेको छ। सामान्य परीक्षाको नतिजा प्रकाशन गर्दा न्यूनतम उत्तीर्णाङ्क ल्याउने सबै उम्मेदवारको रोलनम्बरको क्रमानुसार लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन गर्ने र उक्त नतिजा प्रकाशन हुँदा विषयगत परीक्षाको मिति पनि तोक्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थायी अध्यापन अनुमतिपत्रको लिखित परीक्षा (वस्तुगत) र खुलातर्फको लिखित परीक्षा (सामान्य र विषयगत) को नतिजा प्रकाशन गर्दा प्राप्ताङ्क इन्ट्री गर्ने, रूजु गर्ने, प्राप्ताङ्कको तालिकीकरण गर्ने जस्ता कामहरू गरिसकेपछि आयोगले विज्ञापनको क्रमानुसार निर्दिष्ट प्रक्रिया अपनाई नतिजा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। साथै आयोगबाट लिइने विषयगत लिखित परीक्षाको नतिजापश्चात् उक्त नतिजाउपर चित्त नबुझेमा सम्बन्धित उम्मेदवारले पुनर्योग गराउनका लागि तोकिएको शुल्क र आवश्यक विवरणसहित नतिजा प्रकाशन भएको मितिले सात दिनभित्र आयोगमा निवेदन दिनसक्ने छ। त्यसपछि आयोगको पुनर्योग समितिले

आफूलाई प्राप्त भएको अधिकारको सीमाभित्र रही पुनर्योग गर्ने र पुनर्योगबाट कायम भएको प्राप्ताङ्कलाई आधार मानी आयोगले नतिजा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४.५ अन्तर्वार्ता र सिफारिस

४.५.१ अन्तर्वार्ता

आयोगले सामुदायिक विद्यालयमा रिक्त शिक्षक पदमा खुला तथा आन्तरिक प्रतिस्पर्धाद्वारा पदपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने अन्तर्वार्तालाई नियमित, व्यवस्थित, मर्यादित र विश्वसनीय रूपमा सञ्चालन गरी लिखित परीक्षाबाट छनोट भएका उम्मेदवारहरूको अन्तर्वार्ता सञ्चालन गर्दछ।

अन्तर्वार्ता सञ्चालन गर्नका लागि केन्द्र, प्रदेश र जिल्लास्तरमा एक/एक अन्तर्वार्ता व्यवस्थापन समिति रहने व्यवस्था अन्तर्वार्ता सञ्चालन निर्देशिका, २०७९ ले गरेको छ। अन्तर्वार्तालाई नियमित, व्यवस्थित, मर्यादित र विश्वसनीय रूपमा सञ्चालन गरी मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई वस्तुनिष्ठ बनाउने प्रयोजनका लागि तहगत रूपमा देहायअनुसारको अन्तर्वार्ता समिति गठन गर्ने प्रावधान सो निर्देशिकामा रहेको छ।

क. निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तह

(अ) दक्ष / विज्ञ — दुई जना

(आ) विशेषज्ञ — एक जना

ख. प्राथमिक तह

(अ) विज्ञ/दक्ष/विशेषज्ञ — तीन जना

४.५.२ सिफारिस

आयोगले लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्तासमेतको प्राप्ताङ्कको आधारमा सफल भएका उम्मेदवारहरूको योग्यताक्रम सहितको नाम स्थायी नियुक्तिका लागि शिक्षा विभागमा सिफारिस गर्दछ। आयोगले आ.व. २०८१/८२ को विज्ञापनका आधारमा आ.व. २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तहमा ६२४ र माध्यमिक तहमा ३५६ गरी दुवै तहको तृतीय श्रेणी (खुला र समावेशी) का लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्ताबाट सफल जम्मा ९८० जना उम्मेदवारहरूलाई स्थायी नियुक्तिका लागि शिक्षा विभागमा सिफारिस गरेको छ।

त्यसैगरी आ.व. २०८२/८३ मा विज्ञापन भएका आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षा (२५ प्रतिशत) बढुवाको माध्यमिक तह प्रथम श्रेणी, माध्यमिक तह द्वितीय श्रेणी र निम्नमाध्यमिक तह प्रथम श्रेणीका शिक्षक पदका उम्मेदवारहरूलाई बढुवा नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिसकिएको छ।

त्यसैगरी निम्नमाध्यमिक तह द्वितीय श्रेणी तथा प्राथमिक तहका प्रथम र द्वितीय श्रेणीका आन्तरिक प्रतिस्पर्धात्मक (२५ प्रतिशत) बढुवाका निम्ति लिखित परीक्षाबाट सफल भएका उम्मेदवारहरूको अन्तर्वार्ता सञ्चालन र नतिजा

प्रकाशन गरी बढुवा नियुक्तिको लागि सिफारिस गरिएको छ। सिफारिस भएका उम्मेदवारहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची ६ देखि अनुसूची ८ सम्म प्रस्तुत गरिएको छ।

क) पदपूर्ति र समावेशिता

शिक्षक सेवा आयोग नियमावली २०५७ को नियम ११क ले शिक्षक सेवालाई समावेशी बनाउनुपर्ने प्रावधानसहित नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दीमा खुला प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति हुने शिक्षक पदमध्ये ४५ प्रतिशत पद छुट्याई सो प्रतिशतलाई शतप्रतिशत मानी समावेशी पदहरूमा सम्बन्धित उम्मेदवारहरूको बिचमा छुट्टाछुट्टै प्रतिस्पर्धा गराई पदपूर्ति गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। जसअनुसार आ.व. २०८१/८२ मा विज्ञापन भई आ.व. २०८२/८३ मा समावेशी समूहबाट देहायअनुसार नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको छ:

तालिका नं. १६ समावेशी पदपूर्ति विवरण

तह	कुल पद	समावेशी पद	समावेशी पदको पदपर्ति								
			महिला			आज	मधेसी	दलित	अपाङ्गता	पिछे	जम्मा
			अन्य महिला	दलित महिला	मुस्लिम महिला						
निम्नमाध्यमिक	६८६	३००	८२	०	०	७०	५१	२३	१०	५	२४१
माध्यमिक	३७०	१५५	५८	०	०	४३	२८	१६	७	०	१५२
जम्मा	**१,०५६**	**४५५**	**१४०**	**०**	**०**	**११३**	**७९**	**३९**	**१७**	**५**	**३९३**

यसरी आ.व. २०८२/८३ मा शिक्षक सेवामा समावेशी समूहबाट निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा क्रमशः २४१ र १५२ जना गरी जम्मा ३९३ जना नियुक्तिका लागि सिफारिस हुनु आफैमा उत्साहजनक अवस्था हो। यद्यपि समावेशी समूहबाट विज्ञापन भएका पदहरूमध्ये निम्नमाध्यमिक तहमा ५९ र माध्यमिक तहमा ११ जना गरी जम्मा ७० जना सिफारिस हुन नसकेको अवस्था देखिन्छ। माथिको तालिकामा प्रदेशगत रूपमा भिन्न भिन्न विषयका कुल पदमध्ये ५५% खुला र समावेशी पद मिलान गर्दा आएको पदसङ्ख्या उल्लेख गरिएको छ।

ख) विज्ञापन र सिफारिस सङ्ख्या

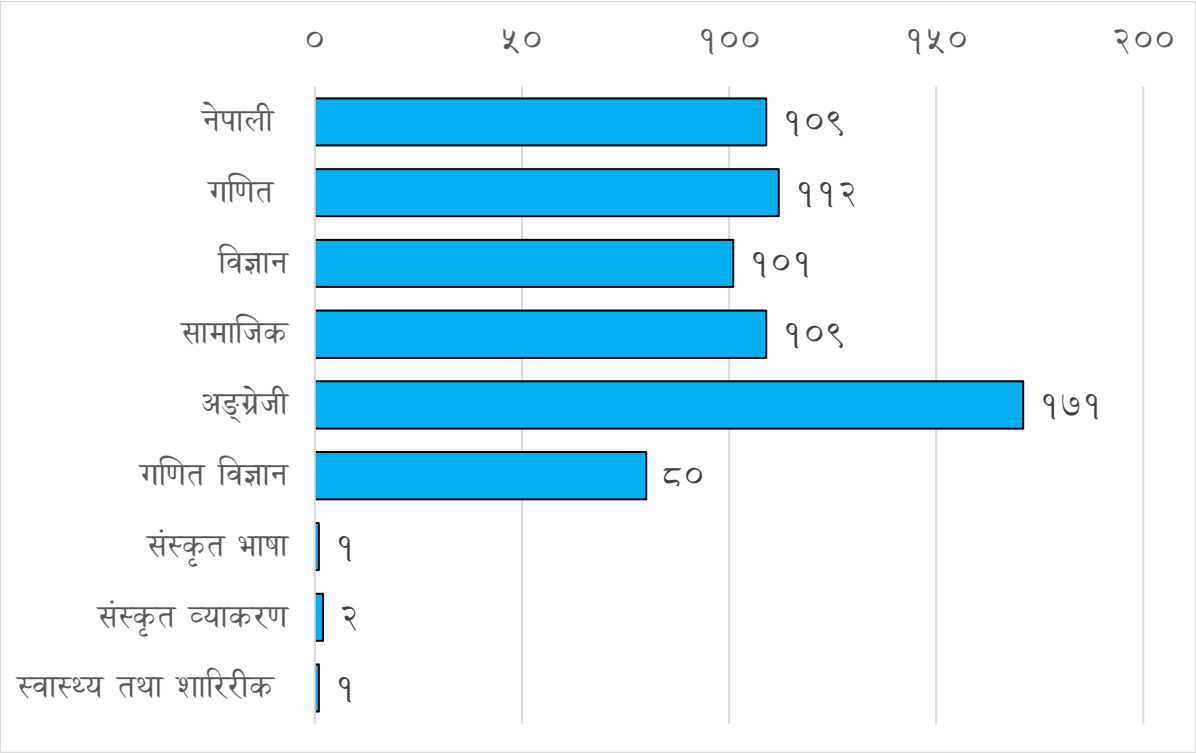
आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा सिफारिस भएका उम्मेदवारहरूको विवरण प्रदेशगत रूपमा देहायअनुसारका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १७ आ.व.२०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणीखुला (समावेशीसमेत) का लागि विज्ञापन भएको विषयगत सङ्ख्या (प्रदेशगत)

क्र. सं.	प्रदेश	विज्ञापन भएको विषयगत सङ्ख्या									
		नेपाली	गणित	विज्ञान	सामाजिक	अङ्ग्रेजी	गणित विज्ञान	संस्कृत भाषा	संस्कृत व्याकरण	स्वास्थ्य तथा शारिरीक	जम्मा
१	कोशी	४५	२८	१६	४४	५३	४२	१	१		२३०
२	मधेश	७	८	७	६	७	१				३६
३	बागमती	१६	२६	३१	१४	३२	४			१	१२४
४	गण्डकी	२६	२८	२८	२२	३९	१५		१		१५९
५	लुम्बिनी	६	११	१४	१६	२०	७				७४
६	कर्णाली	४	८	३	४	१२	६				३७
७	सुदूरपश्चिम	५	३	२	३	८	५				२६
जम्मा		**१०९**	**११२**	**१०१**	**१०९**	**१७१**	**८०**	**१**	**२**	**१**	**६८६**

तालिका नं. १७ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि विभिन्न विषयमा जम्मा ६८६ पदमा विज्ञापन प्रकाशित गरिएको थियो। विषयगत रूपमा अङ्ग्रेजी (१७१ पद) मा सबैभन्दा बढी विज्ञापन भएको देखिन्छ भने गणित (११२), नेपाली (१०९), सामाजिक (१०९) र विज्ञान (१०१) विषयमा पनि उल्लेख्य सङ्ख्यामा पद माग गरिएको छ। प्रदेशगत रूपमा कोशी र गण्डकी प्रदेशमा विज्ञापित पद सङ्ख्या तुलनात्मक रूपमा बढी रहेको पाइन्छ।

चित्र नं. १२ आ.व.२०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि विज्ञापन भएको विषयगत सङ्ख्या (प्रदेशगत)

चित्र नं. १२ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि विज्ञापन भएका विषयगत पदमध्ये अङ्ग्रेजी विषयमा सबैभन्दा बढी १७१ पद विज्ञापन गरिएको छ। त्यसैगरी गणित (११२), विज्ञान (१०१), नेपाली (१०९) तथा सामाजिक (१०९) विषयमा पनि उल्लेख्य सङ्ख्यामा पद विज्ञापन गरिएको देखिन्छ। समग्रमा भाषा, गणित तथा विज्ञान समूहका विषयमा शिक्षकको माग तुलनात्मक रूपमा बढी रहेको चित्रले देखाउँछ।

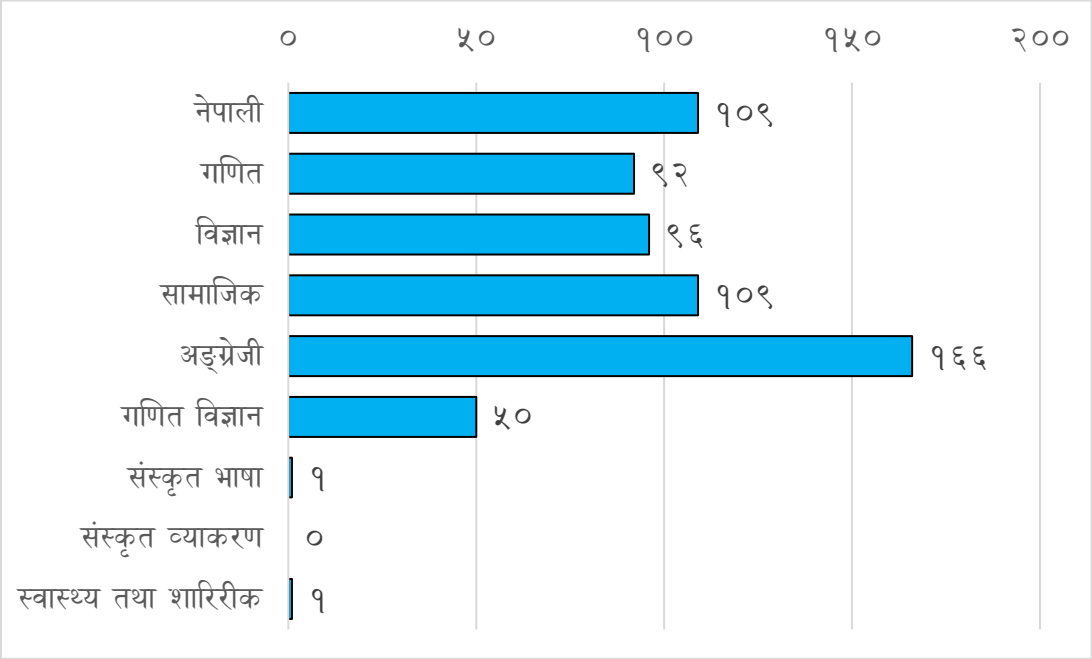
तालिका नं. १८ आ.व. २०८१/८२ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि सिफारिस भएका उम्मेदवारको विषयगत सङ्ख्या (प्रदेशगत) (२०८२/८३ मा सिफारिस)

विषय प्रदेश	नेपाली	गणित	विज्ञान	सामाजिक	अङ्ग्रेजी	गणित विज्ञान	संस्कृत भाषा	संस्कृत व्याकरण	स्वास्थ्य तथा शारिरीक	जम्मा
कोशी	४५	२०	१५	४४	५३	२६	१			२०४
मधेशी	७	५	७	६	७					३२
बागमती	१६	२२	३०	१४	३१	३			१	११७
गण्डकी	२६	२६	२८	२२	३५	८				१४५
लुम्बिनी	६	११	१४	१६	२०	६				७३

विषय प्रदेश	नेपाली	गणित	विज्ञान	सामाजिक	अङ्ग्रेजी	गणित विज्ञान	संस्कृत भाषा	संस्कृत व्याकरण	स्वास्थ्य तथा शारिरीक	जम्मा
कर्णाली	४	६	१	४	१२	४				३१
सुदूरपश्चिम	५	२	१	३	८	३				२२
जम्मा	**१०९**	**९२**	**९६**	**१०९**	**१६६**	**५०**	**१**		**१**	**६२४**

माथिको तालिकामा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) को प्रदेशगत रूपमा र विषयगत रूपमा विज्ञापन एवम् सिफारिस भएका उम्मेदवारहरूको पदसङ्ख्यालाई छुट्टाछुट्टै देखाइएको छ। यसरी हेर्दा यस आ.व. मा निम्नमाध्यमिक तह खुला (समावेशीसमेत) को ६८६ पद सङ्ख्या माग भएकोमा ६२४ पदको सिफारिस भएको र ६२ पद अझै पूर्तिहुन बाँकी रहेको देखिन्छ।

चित्र नं. १३ आ.व. २०८१/८२ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) को विषयगत सिफारिस सङ्ख्या (आ.व. २०८२/८३ मा सिफारिस)

चित्र नं. १३ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) अन्तर्गत विषयगत रूपमा सिफारिस भएका उम्मेदवारमध्ये अङ्ग्रेजी विषयमा सबैभन्दा बढी १६६ जना सिफारिस भएका छन्। त्यसैगरी नेपाली र सामाजिक विषयमा समान १०९ जना तथा विज्ञानमा ९६ जना उम्मेदवार सिफारिस भएका देखिन्छन्। समग्रमा अङ्ग्रेजी, नेपाली, सामाजिक र विज्ञान विषयमा सिफारिसको सङ्ख्या तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको तथा संस्कृत भाषा, संस्कृत व्याकरण र स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा विषयमा सिफारिस सङ्ख्या न्यून रहेको चित्रले देखाउँछ।

तालिका नं. १९ आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि प्रदेशगत र विषयगत रूपमा माग भएका, सिफारिस भएका उम्मेदवार र सिफारिस हुन बाँकी पद सङ्ख्याको विवरण

क्र. सं.	विषय	प्रदेश	जम्मा विज्ञापित सङ्ख्या	सिफारिस भएको सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन नसकेको पद सङ्ख्या
१	नेपाली	कोशी	१९	१९	०
		मधेश	७	७	०
		वागमती	६	५	१
		गण्डकी	१४	१४	०
		लुम्बिनी	३	३	०
		कर्णाली	१	१	०
		सुदूरपश्चिम	१	१	०
जम्मा			५१	५०	१
२	अङ्ग्रेजी	कोशी	३२	३२	०
		मधेश	५	५	०
		बागमती	१४	१४	०
		गण्डकी	२१	२१	०
		लुम्बिनी	९	९	०
		कर्णाली	१	१	०
		सुदूरपश्चिम	२	२	०
जम्मा			८४	८४	०
३	गणित	कोशी	२७	२४	३
		मधेश	२	१	१
		बागमती	२१	२०	१
		गण्डकी	१६	१६	०
		लुम्बिनी	७	७	०
		कर्णाली	२	१	१
		सुदूरपश्चिम	२	२	०
जम्मा			७७	७१	६
४	विज्ञान	कोशी	३२	३१	१
		मधेश	१०	९	१
		बागमती	२३	२३	०
		गण्डकी	९	८	१
		लुम्बिनी	४	४	०
		कर्णाली	२	२	०
		सुदूरपश्चिम	४	४	०
जम्मा			८४	८१	३

क्र. सं.	विषय	प्रदेश	जम्मा विज्ञापित सङ्ख्या	सिफारिस भएको सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन नसकेको पद सङ्ख्या
५	सामाजिक	कोशी	१७	१७	०
		मधेश	४	४	०
		वागमती	७	७	०
		गण्डकी	१३	१३	०
		लुम्बिनी	५	५	०
		कर्णाली	३	३	०
		सुदूरपश्चिम	३	३	०
जम्मा			५२	५२	०
६	अर्थशास्त्र	कोशी	१	१	०
		वागमती	२	२	०
जम्मा			३	३	०
७	कार्यालय सञ्चालन र लेखा	कोशी	३	३	०
		मधेश	१	१	०
		बागमती	३	३	०
		गण्डकी	१	१	०
		लुम्बिनी	१	१	०
		कर्णाली	१	१	०
जम्मा			१०	१०	०
८	संस्कृत व्याकरण	कोशी	१	१	०
		बागमती	१	०	१
जम्मा			१	१	०
९	संस्कृत भाषा	मधेश	१	१	०
जम्मा			१	१	०
१०	स्वास्थ्य तथा शारिरीक शिक्षा	मधेश	१	१	०
जम्मा			१	१	०
११	शिक्षा शिक्षण	सुदुरपश्चिम	१	१	०
जम्मा			१	१	०
१२	फलित ज्योतिष	कोशी	१	०	१
जम्मा			१	०	१
१३	यजुर्वेद शुक्ल	गण्डकी	२	०	२
जम्मा			१	०	१
१४	सिद्धान्त ज्योतिष	बागमती	१	०	१
जम्मा			१	०	१
कुल जम्मा			**३७०**	**३५६**	**१४**

माथिको तालिका नं. १९ मा आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी खुला (समावेशीसमेत) का लागि माग भएका, सिफारिस भएका र पूर्ति हुन बाँकी रहेका पदहरूको विवरणलाई देखाइएको छ। समग्रमा आ.व. २०८२/८३ मा माध्यमिक तहमा ३७० को पद सङ्ख्या माग भएकोमा ३५६ जना सिफारिस भएका छन् भने १४ पदमा पदपूर्ति हुन नसकी बाँकी रहेको देखिन्छ। उपरोक्त तालिकाबमोजिमको कार्य प्रतिवेदन अवधिमा सम्पन्न भएको हो।

ग) शिक्षक नियुक्ति सिफारिस

शिक्षक सेवा आयोग गठनपश्चात् शिक्षा ऐन २०२८ को दफा ११ झ बमोजिम जिल्ला शिक्षक छनोट समिति र क्षेत्रीय शिक्षक छनोट समितिले सुरुवात गरेका तर नतिजा प्रकाशन नभएका कार्य सम्पन्न गरी नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको थियो। तत्पश्चात् आयोगबाट नै विज्ञापन प्रकाशन गरी शिक्षक छनोटसम्बन्धी कार्य हुँदै आएको छ। नेपाल सरकारबाट स्वीकृत शिक्षक दरबन्दीमा शिक्षक छनोट गरी सिफारिस हुन माग भएबमोजिम देहायअनुसार नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको विवरण तालिका नं २० मा प्रस्तुत गरिएको छ।

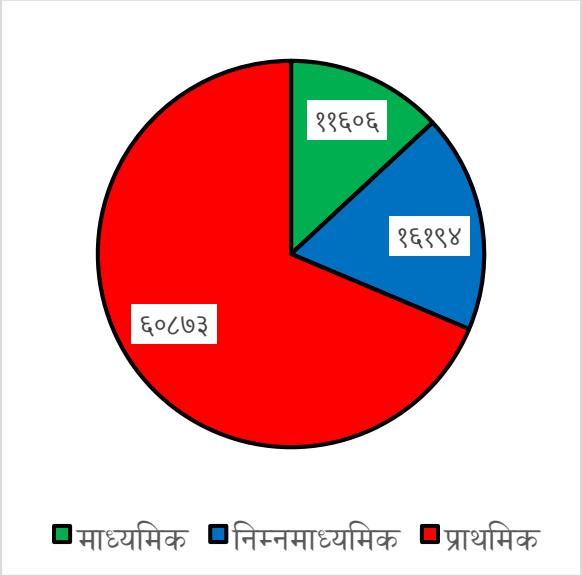
तालिका नं. २० हालसम्म आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षकहरूको विवरण

क्र. सं.	आ.व.	तह			जम्मा
		माध्यमिक	निम्नमाध्यमिक	प्राथमिक	
१	२०६१/६२	२,०६७	२,४४१	७,५६५	१२,०७३
२	२०६९/७०	२,२८६	२,७९३	७,९८०	१३,०५९
३	२०७१/७२	१,३७८	१,८७३	०	३,२५१
४	२०७२/७३	६१२	१,११७	१,७२९	३,४५८
५	२०७३/७४	१,४७८	१,९०९	१०,८८३	१४,२७०
६	२०७४/७५	१,०९७	१,५७४	९,९५६	१२,६२७
७	२०७८/७९	१,१८२	१,९५९	१०,३५३	१३,४९४
८	२०७९/८०	७१८	१,११७	७,१२३	८,९५८
९	२०८०/८१	४३५	७८७	५,२८४	६,५०६
१०	२०८१/८२	३५६	६२४	०	९८०
जम्मा		**११,६०६**	**१६,१९४**	**६०,८७३**	**८८,६७६**

नोटः कुनै आर्थिक वर्षमा विज्ञापन भएका पदको पदपूर्ति प्रक्रिया सम्पन्न गरी अर्को आर्थिक वर्षमा सिफारिस हुने गरेको छ। उदाहरणका लागि आ.व. २०८१/८२ मा भएको विज्ञापनअनुसारको सिफारिस आ.व. २०८२/८३ मा सम्पन्न भएको छ।

तालिका नं. २० अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० देखि २०८१/८२ सम्म विभिन्न तहमा शिक्षक नियुक्तिका लागि आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षकहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। विवरणअनुसार उक्त अवधिमा जम्मा ८८,६७६ जना शिक्षक सिफारिस भएका छन्, जसमध्ये निम्नमाध्यमिक तहमा १६,१९४, माध्यमिक तहमा ११,६०६ र प्राथमिक तहमा ६०,८७३ जना सिफारिस भएका छन्। जसलाई चित्र नं १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ, जसले समग्र रूपमा प्राथमिक तहमा सिफारिस हुने शिक्षकहरूको सङ्ख्या अन्य तहको तुलनामा उल्लेखनीय रूपमा बढी रहेको देखाएको छ, जसले विद्यालय शिक्षामा प्राथमिक तहका शिक्षकको आवश्यकता र माग उच्च रहेको सङ्केत गर्दछ।

चित्र नं. १४ हालसम्म आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षक सङ्ख्या

४.६ शिक्षक बढुवा

शिक्षक सेवा आयोगको मुख्य कार्य "सामुदायिक विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दी अनुसार रिक्त शिक्षक तथा कर्मचारी पदको नियुक्ति तथा त्यस्तो पदमा नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको बढुवाको लागि सिफारिस गर्ने" भनी शिक्षा ऐन, २०२८ को दफा ११ ख (१) मा उल्लेख भएको छ। यसै कानुनी आधार बमोजिम शिक्षक सेवा आयोगले शिक्षक बढुवासम्बन्धी कार्य गर्दै आएको छ।

शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ८ को उपनियम (४) बमोजिम शिक्षा विभागबाट प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा रिक्त रहेका प्रथम र द्वितीय श्रेणीका पदहरूको विवरण प्राप्त भएपछि आयोगले नियमावलीको नियम २८ बमोजिम रिक्त पदहरूमध्ये २५ प्रतिशत आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षा र ७५ प्रतिशत कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा हुने बढुवाद्धारा पूर्ति गरिने व्यवस्था छ। आ.व. २०८२/८३ मा गरिएको विज्ञापन र यस प्रतिवेदन अवधिमा प्रकाशित गरिएको नतिजा देहायअनुसार रहेको छ।

४.६.१ आन्तरिक प्रतियोगितात्मक (२५ प्रतिशत) को आधारमा हुने बढुवा

आ.व. २०८२/८३ मा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक (२५ प्रतिशत) परीक्षाबाट हुने बढुवातर्फ ४६१ जनाका लागि विज्ञापन भै लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन सम्पन्न भएको थियो। आयोगका पदाधिकारीहरू पदमुक्त भएका कारण आर्थिक बर्ष २०८२/८३ मा आन्तरिक प्रतियोगिता तर्फको बढुवा सम्बन्धी कार्य सम्पन्न हुन नसकेकोमा आ.व. २०८३/८४ मा उक्त कार्य सम्पन्न गरी बढुवा नियुक्तिका लागि सिफारिस सम्पन्न भैसकेको छ। उक्त सिफारिसको श्रेणीगत विवरण तालिका नं २१ मा दिइएको छः

तालिका नं. २१ आ.व. २०८२/८३ मा आ.प्र.(२५ प्रतिशत) तर्फ विज्ञापन भएका पदहरूको श्रेणीगत विवरण

सि.नं.	तह/श्रेणी	पद सङ्ख्या
१	प्राथमिक, प्रथम	४७
२	प्राथमिक, द्वितीय	२५५
३	निम्नमाध्यमिक, प्रथम	०९
४	निम्नमाध्यमिक, द्वितीय	६९
५	माध्यमिक, प्रथम	११
६	माध्यमिक, द्वितीय	७०
	जम्मा	**४६१**

४.६.२ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा हुने बढुवा (७५ प्रतिशत)

शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को परिच्छेद-४ (नियम २७ देखि ३५सम्म) मा कार्यसम्पादनका आधारमा गरिने शिक्षक बढुवा सम्बन्धी प्रावधान रहेका छन्। यी प्रावधान अनुसार शिक्षक बढुवा प्रक्रियालाई छिटो, छरितो, व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि शिक्षक सेवा आयोग कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ को दफा ७४ मा प्रदेशस्तरमा देहायको बढुवा सिफारिस समिति गठन हुने व्यवस्था रहेको छ।

(क) सम्बन्धित शिक्षा विकास निर्देशनालयको निर्देशक -संयोजक

(ख) शिक्षा विकास निर्देशनालयको निर्देशकले सिफारिस गरेका तीनजना व्यक्तिमध्ये आयोगबाट मनोनयन गरेको एकजना - सदस्य

(ग) सम्बन्धित निर्देशनालयको बढुवा शाखा हेर्ने बरिष्ठ अधिकृत -सदस्य

उक्त निर्देशिकाले बढुवा सिफारिस समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारहरू पनि तोकिएको छ। जसअनुसार समितिले देहायअनुसारको कार्यप्रक्रिया अनुशरण गरी बढुवाका लागि सिफारिस गर्ने कार्य गर्दै आएको छः

क) आफ्नो प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाका तीनै तहका प्रथम र द्वितीय श्रेणीका शिक्षकहरूको बढुवाका लागि दरखास्त फाराम र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम सङ्कलन गर्ने,

ख) बढुवासम्बन्धी कार्यमा संलग्न कर्मचारीको आचारसंहिता निर्माण गरी लागु गर्ने,

ग) बढुवासम्बन्धी कार्य गर्नका लागि कार्यरत कर्मचारीको समूह बनाई कार्य विभाजन गरी जिम्मेवारी तोक्ने,

घ) आयोगबाट स्वीकृत कार्यविधि अनुसार बढुवासम्बन्धी फाइल छानविन गर्ने,

ङ) जिल्लाबाट प्राप्त हुन आएका सिलबन्दी गोप्य कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम समितिको रोहवरमा खोली अङ्क गणना गर्ने,

च) बढुवा हुने शिक्षकको नामावली निर्देशनालयको बेवसाइट, छापा माध्यम वा सूचना पाटीमा प्रकाशित गर्ने र आयोग बेवसाइटमा अपलोड गर्नका लागि पठाउने,

छ) बढुवाको दरखास्त फाराम भर्ने शिक्षकहरूले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कसहितको सूचना पाटीमा टाँस गर्ने,

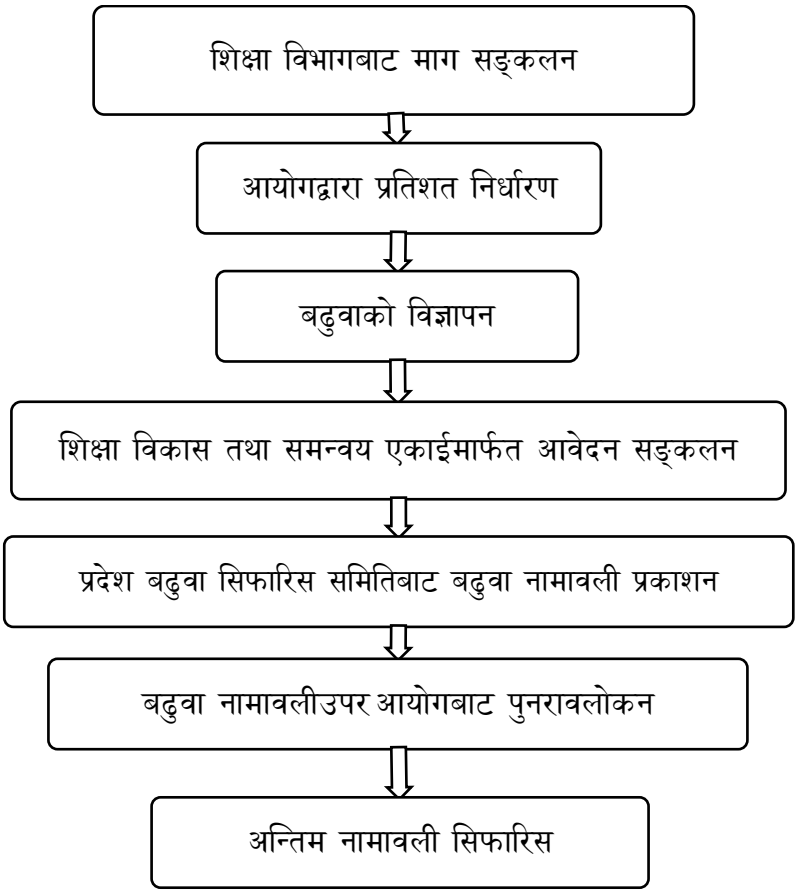
ज) बढुवासम्बन्धी अभिलेख प्रमाणित गर्ने र एक प्रति आयोगमा पठाउने,

झ) बढुवाको कार्य सम्पन्न भएपछि बढुवासम्बन्धी सम्पूर्ण कागजात र फाइल सिलबन्दी गरी सुरक्षितसाथ राख्ने व्यवस्था मिलाउने,

ञ) आयोगको निरन्तर सम्पर्कमा रही शिक्षकहरूको बढुवासम्बन्धी काम गर्ने तथा आयोगले तोकेका अन्य कामहरू गर्ने आदि।

शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनलाई वस्तुनिष्ठ, पारदर्शी र व्यवहारिक बनाउन शिक्षा ऐन, २०२८ र शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ का साथै समयसमयमा आयोगलाई प्राप्त राय सुझावहरूलाई समेटी शिक्षक सेवा आयोग कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा गरिने शिक्षक पदको बढुवा कार्यविधि, २०८२ बमोजिम बढुवासम्बन्धी कार्य सम्पादन हुँदै आएको छ। कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित हुने बढुवाको प्रक्रियालाई देहायबमोजिमको चित्रद्वारा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र नं. १५ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवा प्रक्रिया

बढुवाका लागि सिफारिस भएको नामावली प्रकाशन भएको ३५ दिनभित्रमा नामावलीउपर चित्त नबुझेमा आयोगसमक्ष पुनरावलोकनका लागि उजुरी गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ। यसरी पेस भएका उजुरीको निर्णय गर्दा उजुरीकर्ताले उठाएका महत्वपूर्ण आधार, प्रमाण, विषयवस्तु एवम् जिकिरहरूको सम्बन्धमा कुन कानुन, नियम एवम् निर्णयका आधारमा सदर वा खण्डन गरिएको हो सो खुलाई आयोगले निर्णय गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा बढुवा गरी पदपूर्ति गर्नका लागि आ.व. २०८२/०८३ मा देहायअनुसार शिक्षक बढुवा गरी सिफारिस गरिएको छ ।

तालिका नं. २२ आ. व. २०८२/८३ मा का.स.मू. (७५ प्रतिशत) का लागि विज्ञापित पदको विवरण

क्र स	प्रदेश	प्राथमिक द्वितीय	प्राथमिक प्रथम	निमा द्वितीय	निमा प्रथम	माध्यमिक द्वितीय	माध्यमिक प्रथम	जम्मा
१	कोशी	१६२	३२	३५	०६	४०	०३	**२७८**
२	मधेश	६२	११	१४	०२	१४	०३	**१०६**
३	बागमती	१४६	३६	४९	०९	६३	१२	**३१५**
४	गण्डकी	१३६	२७	३१	०५	२७	०४	**२३०**
५	लुम्बिनी	११९	१६	३१	०२	२८	०२	**१९८**
६	कर्णाली	६७	१३	१२	०३	०८	०	**१०३**
७	सुदूरपश्चिम	८२	०५	३६	०१	२२	०१	१४७
	कुल जम्मा	**७७४**	**१४०**	**२०८**	**२८**	**२०२**	**२५**	**१,३७७**

तालिका नं. २२ अनुसार आ. व. २०८२/८३ मा कार्यसम्पादनका आधारमा गरिने शिक्षक बढुवाका लागि प्राथमिक द्वितीय र प्रथम, निम्नमाध्यमिक द्वितीय र प्रथम तथा माध्यमिक द्वितीय र प्रथममा क्रमशः ७७४,१४०,२०८,२८,२०२ र २५ गरी जम्मा १,३७७ पदका लागि विज्ञापन गरिएको थियो। प्रदेशगत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी (३१५ पद) बागमती प्रदेश र सबैभन्दा कम (१०३ पद) कर्णाली प्रदेशका लागि विज्ञापन भएको थियो। उल्लिखित पदसङ्ख्यामा आवेदन गर्ने प्रदेशगत सङ्ख्या देहायअनुसार तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. २३ आ. व. २०८२/८३ मा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवाका लागि तीनै तह र श्रेणीका कुल विज्ञापन र आवेदन सङ्ख्या विवरण (प्रदेशगत रूपमा)

क्र.सं	**प्रदेश**	**विज्ञापन भएका सङ्ख्या**	**कुल आवेदन सङ्ख्या**
१	कोशी	६०	४,०७०
२	मधेश	३१	२,०५५
३	बागमती	५७	४,८०८
४	गण्डकी	४३	२,८४३
५	लुम्बिनी	४२	२,५१५
६	कर्णाली	२९	१,३०३
७	सुदूरपश्चिम	३२	१,५७०
	कुल जम्मा	२९४	१९,१६४

कुल पद १,३७७ का लागि भएका २९४ विज्ञापनमा आवेदन गर्ने कुल शिक्षकको सङ्ख्या १९,१६४ रहेको थियो। प्रदेशगत रूपमा आवदेकहरूको सङ्ख्या अध्ययन गर्दा सबैभन्दा बढी (४,८०८ जना) बागमती र सबैभन्दा कम (१,३०३ जना) कर्णाली प्रदेशमा रहेको देखिन्छ।

४.६.३ बढुवासम्बन्धी उजुरी र आयोगको निर्णय

आ.व. २०८२/८३ मा गरिएको विज्ञापनमा प्राथमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणीमा क्रमशः १४० जना र ७१२ जनालाई बढुवाको लागि सिफारिस गरिएको थियो। त्यसैगरी निम्माध्यमिक तहमा प्रथम र द्वितीय श्रेणीमा क्रमशः२८ जना र २०८ जना तथा माध्यमिक तहको प्रथम र द्वितीय श्रेणीमा क्रमशः २५ जना र २०२ जना गरी कुल जम्मा १,३१५ जनालाई बढुवाको लागि सिफारिस गरिएको थियो। यसरी प्रदेशस्तरीय बढुवा सिफारिस समितिले गरेको सिफारिसमा चित्त नबुझी देहायअनुसारको सङ्ख्याका विज्ञापनमा पुनरावलोकनका लागि निवेदन प्राप्त भएका थिए।

तालिका नं. २४ आ. व. २०८२/८३ मा का.स.मू. (७५ प्रतिशत) मार्फत हुने बढुवाको नतिजा उपर चित्त नबुझी पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनेहरूको विवरण

सिनं	प्रदेश	जम्मा उजुरी सङ्ख्या
१	कोशी	१३
२	मधेस	१९
३	बागमती	२२
४	गण्डकी	१८
५	लुम्बिनी	१६
६	कर्णाली	१२
७	सुदूरपश्चिम	१
	कुल जम्मा	१०१

बढुवा सिफारिस समितिबाट उल्लिखित सङ्ख्याका विज्ञापनमा गरिएका सिफारिस मध्ये मिति २०८३ असारमसान्तसम्म १०१ ओटा विज्ञापनमा पुनरावलोकनका लागि निवेदन परेको थियो। नेपाल सरकारको निर्णयअनुसार मिति २०८३ वैशाख १९ देखि आयोगका पदाधिकारीहरू पदमुक्त हुनुभएकाले पुनरावलोकन गरी नतिजा प्रकाशन गर्न नसकिएका कारण आर्थिक बर्ष २०८२/०८३ मा ६३० जना शिक्षकले मात्र बढुवा नियुक्ति प्राप्त गरेका थिए।

यस आर्थिक बर्षमा शिक्षकको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र कार्यसम्पादनका आधारमा गरिने शिक्षक बढुवा सम्बन्धी व्यवस्थालाई थप व्यवस्थित एवम् प्रभावकारी बनाउनका लागि प्रदेशस्थित बढुवा सिफारिस समितिका २१ जना पदाधिकारी र ७७ जिल्लाका शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाई प्रमुखका लागि कार्यसम्पादनका आधारमा गरिने शिक्षक बढुवा सम्बन्धी कार्यविधि-२०८२ को अभिमुखीकरण गरिएको थियो।

४.७ परामर्श र उजुरी

शिक्षक सेवा आयोगले यस आ.व. २०८२/८३ मा परेका उजुरी सम्बन्धमा शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ३५ बमोजिम प्राप्त उजुरीउपर पुनरावलोकन तथा छानबिन गरी आयोगले निर्णय गर्ने गरेको छ। त्यसैगरी आयोगको निर्णयउपर चित्त नबुझेमा प्रशासकीय अदालत ऐन, २०७६ को दफा ७ को उपदफा १ को खण्ड(ख) बमोजिम बढुवासम्बन्धी पुनरावेदनका लागि मुद्दा दायर गरी सो सम्बन्धमा यस आयोगबाट लिखित जवाफ पेस गर्ने गरेको छ। प्रदेश बढुवा सिफारिस समिति र शिक्षक सेवा आयोगको निर्णयमा चित्त नबुझी रिटको माध्यमबाट सर्वोच्च अदालत र उच्च अदालतमा रिट निवेदन दर्ता हुने गरेको छ भने शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ को नियम ३५ बमोजिम प्रशासकीय अदालतमा पुनरावेदनको माध्यमबाट बढुवा निर्णय बदर मुद्दा दायर हुने गरेको छ। यस आ.व. मा प्रशासकीय अदालतमा ५५ ओटा र सर्वोच्च अदालतमा ६ ओटा र उच्च अदालत १ ओटा मुद्दा दर्ता भई म्याद सूचना प्राप्त भएको र सो सम्बन्धमा यस आयोगबाट लिखित जवाफ पठाइएको छ। यस आ.व.मा प्रशासकीय अदालतबाट भएको फैसला उपर यस आयोगका तर्फबाट पुनरावेदनको अनुमती पाउँ भन्ने निवेदन दर्ता भई विचाराधिन रहेको।

आ.व २०८२/८३ मा विभिन्न अदालतमा दर्ता भई लिखित जवाफ/लिखित प्रतिवाद पठाएका मुद्दाको बिबरण देहायबमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २५ आ.व. २०८२/८३ मा दर्ता भएका मुद्दाको विवरण

क्र. सं.	रिट सङ्ख्या	लिखित जवाफ पेस भएको सङ्ख्या	कैफियत
१.	६	६	सर्वोच्च अदालत
२.	१	१	उच्च अदालत
३.	५५	५५	प्रशासकीय अदालत

माथिको तालिकाबाट कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन (७५प्रतिशत) द्वारा हुने बढुवामा सबैभन्दा बढी मुद्दा दायर भएको देखिन्छ। यस्ता मुद्दाहरूमध्ये सर्वोच्च अदालत तथा उच्च अदालतबाट कतिपय रिट निवेदनहरू खारेज भएका र केही निवेदनमा उत्प्रेषण जारी भएको देखिन्छ। त्यसैगरी बढुवा निर्णय बदर सम्बन्धमा कतिपय मुद्दाहरू प्रशासकीय अदालतबाट आदेश वा फैसला भएको देखिन्छ। विभिन्न आ.व.मा दायर भई सर्वोच्च अदालत, उच्च अदालत र प्रशासकीय अदालतबाट फैसला तथा आदेश भई कार्यान्वयनका लागि यस आयोगमा प्राप्त भएकोमा विभिन्न प्रकृतिका १६ ओटा मुद्दाहरूमा कार्यान्वयन सम्बन्धमा आयोगबाट आवश्यक कामकारबाही सम्पन्न भएका छन्।

परिच्छेद पाँच

समस्या तथा चुनौतीहरू

आयोगले आफ्नो कार्यसम्पादनलाई व्यवस्थित, निष्पक्ष र प्रविधिमैत्री बनाउन विभिन्न सुधारात्मक प्रयासहरू गर्दै आएको भए तापनि कार्यसम्पादनका क्रममा केही संरचनात्मक, कानुनी, प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय समस्याहरू कायम रहेका छन्। साथै शिक्षा क्षेत्रमा विकसित नयाँ आवश्यकता, मुलुकको सङ्घीय प्रशासनिक संरचनाबमोजिमको कार्यान्वयन तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगसँग सम्बन्धित चुनौतीहरू पनि विद्यमान रहेका छन्। यस परिच्छेदमा आयोगले कार्यसम्पादनका क्रममा अनुभव गरेका प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरूलाई प्रस्तुत गरिएको छ।

५.१ समस्याहरू

क) आयोगको आफ्नो कार्यालय भवन नभएको र हाल कार्यालय सञ्चालन भएको भवन साँघुरो, साना कोठा, वर्षौंसम्म सुरक्षित राख्नुपर्ने कागजात तथा अभिलेख भण्डारणको लागि अपर्याप्त स्थानमा बाध्यात्मक रूपमा कार्यसञ्चालन गर्नु एवम् परीक्षा व्यवस्थापन, उत्तरपुस्तिका परीक्षण र अन्तर्वार्ताजस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फारामहरू र अभिलेख व्यवस्थित गर्न कठिनाइ हुनु,

ख) आयोगका प्रदेशस्तरमा शाखा वा कार्यालय नहुँदा कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहमा चुस्तता ल्याउन नसक्नु,

ग) आयोगको कार्यक्षेत्र र कार्यप्रकृतिअनुसार सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसँग सम्बन्धित प्राविधिक जनशक्ति पर्याप्त नहुनु,

घ) अनलाइन दरखास्तमार्फत प्राप्त हुने सबै तथ्याङ्क, अभिलेख तथा सूचनाहरूलाई सुरक्षित राख्न सर्भर र सोसँग सम्बन्धित अन्य प्रविधिको व्यवस्थापनमा अन्य निकायमा भर पर्नुपर्ने अवस्था हुनु,

ङ) प्रश्नपत्रको स्तरीकरणका लागि पूर्वपरीक्षणलगायतका कार्य र प्रश्न बैङ्क (Item Bank) थप व्यवस्थित गर्न नसक्नु,

च) शिक्षकले कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम समयमा नभर्नु, फाराममा पूरा विवरण नभर्नु, सिफारिस र प्रमाणित गर्ने तथा सुपरीवेक्षण र पुनरावलोकन समितिमा रही मूल्याङ्न गर्दा अङ्क प्रदान गर्ने प्रक्रियामा त्रुटि हुनु र शिक्षक बढुवा पद्धतिलाई पूर्वानुमानयोग्य र वस्तुनिष्ठ बनाउन नसकिनु,

छ) स्रोतको अपर्याप्ततामा पाठ्यक्रम तर्जुमा, प्रश्नपत्र निर्माण, उत्तरपुस्तिका परीक्षणलगायतका कार्यहरूमा थप सुधारका लागि अनुसन्धान गर्न/गराउन नसक्नु,

ज) आयोगका विभिन्न कार्यहरूमा सहभागी हुने दक्ष एवम् विज्ञहरूलाई तालिम, प्रशिक्षण, गोष्ठी, सेमिनार एवम् उत्तरपुस्तिका परीक्षणजस्ता क्रियाकलापहरूमा दक्ष जनशक्ति परिचालनका लागि विद्यमान खर्च नर्म्स (Norms) मा समयानुकूल परिमार्जन गर्न नसक्नु।

५.२ चुनौतीहरू

क) पर्याप्त, स्पष्ट र समसामयिक कानुनी आधार व्यवस्था गर्नु,

ख) एउटै कानुनी आधारबाट अध्यापन अनुमतिपत्रको व्यवस्थापन गर्नु,

ग) शिक्षण पेसाप्रति प्रतिभावान् (Competent) युवा जनशक्तिलाई आकर्षित गर्नु,

घ) स्थायी सेवा प्रवेश गरेका योग्य शिक्षकको बढुवा पद्धतिलाई पूर्वानुमानयोग्य र वस्तुनिष्ठ बनाउनु,

ङ) आफ्नै छापाखानाको व्यवस्था गरी प्रश्नपत्र छपाइलाई व्यवस्थित पार्नु,

च) शिक्षक सेवा आयोगको छुट्टै ऐन निर्माण गरी आफ्नो कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउनु,

छ) समयसापेक्ष शिक्षक छनोटको पाठ्यक्रम निर्माण गर्नु,

ज) नवप्रवर्तन र एआई (AI) सिपयुक्त जनशक्तिको मागअनुसार दक्ष शिक्षक छनोट गरी सिफारिस गर्नु,

झ) प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक पूर्वाधार, जनशक्ति र स्रोत साधनको समुचित व्यवस्थापन गर्नु,

ञ) खुला पदपूर्तिमा समेत अनुभवबापतको अङ्क प्रदान गर्ने कानुनी व्यवस्थाअनुसार योग्य उम्मेदवार छनोट गर्नु,

ट) अपाङ्गता, मधेसी र पिछडिएको क्षेत्रका लागि छुट्याइएको समावेशी पद छनोट र समावेशी सुविधा सम्बन्धमा कानुनी द्विविधा रहनु,

ठ) शिक्षक छनोटमा फरक फरक ढङ्गको प्रतिस्पर्धाले गर्दा प्रतिस्पर्धाको घेरा फरक हुन गई स्तर फरक हुनु,

ड) विद्यालय शिक्षाको सबै प्रकारका शिक्षक र व्यवस्थापकको प्रतिस्पर्धाद्वारा छनोटमा विविधता हुनु।

परिच्छेद छ

निष्कर्ष, भावी कार्यदिशा तथा सुझावहरू

यस परिच्छेदमा प्रतिवेदन अवधिमा आयोगबाट सम्पादन भएका प्रमुख कार्यहरूको समग्र समीक्षा गरिएको छ। साथै देखिएका उपलब्धि, सुधारका क्षेत्र तथा भविष्यमा आयोगले अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीतिक दिशा र नीतिगत प्राथमिकताहरूलाई समेटिएको छ। शिक्षक व्यवस्थापन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी, पारदर्शी, प्रविधिमैत्री र परिणाममुखी बनाउन आवश्यक सुझावहरूसमेत यस परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ।

६.१ निष्कर्ष

आ.व. २०८२/८३ शिक्षक सेवा आयोगका लागि शिक्षक अध्यापन अनुमतिपत्र, शिक्षक छनोट तथा बढुवासम्बन्धी कार्यहरू सफलतापूर्वक सम्पादन भएको वर्षको रूपमा रहेको छ। प्रतिवेदन अवधिमा माध्यमिक तथा निम्नमाध्यमिक तहको अध्यापन अनुमतिपत्र परीक्षा सञ्चालन गरी क्रमशः २३,५८३ र ३५,२६८ जना उम्मेदवारलाई अध्यापन अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ। त्यसैगरी खुला (समावेशीसमेत) प्रतियोगिताअन्तर्गत माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तहमा शिक्षक पदपूर्तिका लागि लिखित परीक्षा, अन्तर्वार्ता तथा सिफारिससम्बन्धी कार्य सम्पन्न गरी योग्य उम्मेदवारहरूलाई स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको छ। साथै कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाका माध्यमबाट शिक्षक बढुवासम्बन्धी कार्यसमेत सञ्चालन गरिएको छ।

आयोगले पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन, प्रश्नपत्र व्यवस्थापन, उत्तरपुस्तिका परीक्षण, सन्तुष्टि सर्वेक्षण, अनुसन्धान तथा सूचना प्रविधिको प्रयोगमार्फत कार्यसम्पादनलाई थप व्यवस्थित, पारदर्शी र विश्वसनीय बनाउने प्रयास गरेको छ। अनलाइन प्रणालीको विस्तार, डाटा व्यवस्थापन प्रणालीको सुदृढीकरण तथा कार्यसम्पादनमा आधारित सुधारात्मक कार्यहरूले आयोगको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिमा योगदान पुऱ्याएका छन्।

यद्यपि आयोगको आफ्नै भवनको अभाव, पर्याप्त प्राविधिक जनशक्तिको कमी, प्रदेशस्तरमा सङ्गठनात्मक संरचना नहुनु, शिक्षक बढुवा प्रक्रियामा देखिएका व्यावहारिक कठिनाइ तथा समयसापेक्ष कानुनी सुधारको आवश्यकता जस्ता विषयहरू अझै चुनौतीका रूपमा रहेका छन्। यी चुनौतीहरूको सम्बोधन गर्दै अध्यापन अनुमतिपत्र व्यवस्थापन, शिक्षक छनोट र बढुवा प्रणालीलाई थप प्रभावकारी, प्रविधिमैत्री, पारदर्शी तथा परिणाममुखी बनाउनु आवश्यक देखिन्छ।

६.२ भावी कार्यदिशा

आयोगको कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी र चुस्त बनाउन आगामी दिनमा प्राथमिकताका साथ सम्पन्न गर्नुपर्ने विषयलाई भावी कार्यदिशाका रूपमा निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

१) शिक्षक सेवा आयोगबाट सञ्चालन गरिने विभिन्न परीक्षाका आवेदन, नतिजा प्रकाशन र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन लगायतका कार्यका लागि एकीकृत अनलाइन प्रणालीको विकास गरी सरल, सुलभ, छिटो एवम् विश्वसनीय सेवा प्रवाहको प्रबन्ध गर्ने,

२) तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणाली (Data Management System) लाई संस्थागत गर्दै एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (Integrated Information Management System) कार्यान्वयन गरी सेवाप्रवाहमा सहजता ल्याउने,

३) आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढ गर्न कार्यपद्धतीमा प्रविधिको प्रयोग गर्ने,

४) पाठ्यक्रम, प्रश्नपत्र, उत्तरपुस्तिका परीक्षणलगायतका कार्यमा अनुसन्धानमा आधारित पुनरावलोकन गर्नुका अलावा विश्वविद्यालय लगायतका अन्य सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने,

५) पाठ्यक्रम तर्जुमा, प्रश्नपत्र निर्माण, उत्तरपुस्तिका परीक्षणलगायतका कार्यहरूलाई अनुसन्धानमा आधारित बनाई समयानुकूल परिमार्जन गर्ने,

६) प्रश्नपत्रको स्तरीकरणका लागि पूर्व परीक्षणलगायतका आवश्यक कार्य गर्नुका साथै प्रश्न बैङ्क (Item Bank) थप व्यवस्थित गर्ने,

७) परीक्षासम्बन्धी कागजातका साथै प्रश्नपत्र छपाइका कार्यलाई छिटोछरितो र गोपनीयताका साथ सम्पन्न गर्न आयोगको आफ्नै मेसिन र छापाखानाको व्यवस्था गर्ने,

८) राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६ ले विद्यालय शिक्षकका सन्दर्भमा दिएका प्रस्तावलाई कार्यान्वयनमा ल्याउने,

   क) शिक्षक छनोटलाई वस्तुनिष्ठ बनाउन प्रयोगात्मक परीक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक संरचनात्मक प्रबन्ध गर्ने,

   ख) शिक्षकको कार्यसम्पादन मूल्याङ्न प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाउन सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,

   ग) शिक्षकको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फारामलाई वस्तुपरक बनाउनुका साथै कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनलाई सिकाइ उपलब्धिसँग जोड्ने विश्वसनीय संयन्त्रको खोजी गर्ने,

   घ) विद्यालयमा योग्य, सक्षम र प्रतिस्पर्धी शिक्षकको छनोट सम्बन्धमा अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा सुधार, विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रम, विश्वविद्यालयहरूको पाठ्यक्रम र आयोगबाट लिइने परीक्षाको पाठ्यक्रमबिच तादात्म्यता कायम गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने,

   ङ) शिक्षण पेसाप्रति युवा जनशक्तिलाई आकर्षित गर्न विश्वविद्यालयबाट उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने विद्यार्थीहरूलाई शिक्षण पेसामा प्रवेश गराउन अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षामा सबै क्षेत्र र विषयबाट उत्पादित जनशक्तिले प्रतिस्पर्धा गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्न सहजीकरण गर्ने,

   च) शिक्षकलाई पेसागत र प्राज्ञिक बनाउनुका अतिरिक्त विश्वविद्यालयहरूलाई शिक्षकका लागि मानव संसाधन उत्पादन (तयारी) गर्न वार्षिक कोटा निर्धारण (शैक्षिक सत्र अनुसार भर्ना कोटा निर्धारण) गरी सक्षमतायुक्त शिक्षकहरूको तयारी गर्न आवश्यक पहल गर्ने,

छ) शिक्षक तयारीका सम्बन्धमा प्रणालीगत रूपान्तरण, समर्पित विश्वविद्यालय, अन्तर विश्वविद्यालय समन्वय र सहकार्य, विश्वविद्यालयहरूको पाठ्यक्रम परिमार्जन, व्यावहारिक र अभ्यासमुखी सिकाइ, विद्यालयमा शिक्षकको कमी हुने विषयहरूमा छात्रवृत्ति प्रदान जस्ता विषयहरूमा कार्यगत सुधारका उपायहरू अपनाउन सहजीकरण गर्ने,

ज) विद्यालय प्रधानाध्यापक, प्राविधिक विषयका शिक्षक, कर्मचारी, बालविकास सहजकर्ता छनोटका लागि रोष्टर कायम गर्ने व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने।

९) शिक्षक छनौटको चरणमा प्रयोगात्मक परीक्षा सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

१०) आयोगको कार्यलाई सहज र सुचारू रूपले सञ्चालन गर्नका लागि आफ्नो भवन निमार्ण गर्ने,

११) शिक्षक सेवा आयोगलाई संविधानको धारा २४३ को उपधारा (२) को स्पष्टीकरणले पहिचान दिएको र शिक्षा ऐन, २०२८ को दफा ११ख. बमोजिम गठन भई कार्यसम्पादनमा समेत स्वायत्तता प्राप्त गरेको अवस्थामा आयोगको कामकारबाहीलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन आफ्नो छुट्टै ऐनको आवश्यकता देखिएकाले शिक्षक सेवा आयोग ऐन निर्माणमा पहल गर्ने,

१२) आयोगले आवश्यकतानुसार दक्ष एवम् विज्ञहरूलाई तालिम, प्रशिक्षण, गोष्ठी, सेमिनारजस्ता क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न वार्षिक कार्यक्रम र बजेटमा व्यवस्था गर्ने र नर्म्समा समयानुकूल परिमार्जन गर्न पहल गर्ने।

६.३ सुझावहरू

शिक्षकको सेवा, सर्त, सुविधा सम्बन्धमा भावी दिनमा नेपाल सरकारका तर्फबाट गरिनुपर्ने नीतिगत निर्णयहरू तथा कानुनी व्यवस्थाका लागि देहायअनुसारका सुझाव प्रस्तुत गरिएका छन्:

१) समसामयिक सिकारुका आवश्यकता र सामाजिक माग अनुरूप सक्षम, सिर्जनशील, प्रविधियुक्त, संस्कारित जनशक्ति (विद्यार्थी) उत्पादनका लागि दक्ष, सक्षम, उत्प्रेरित र अध्ययनशील शिक्षक तयारी, छनौट, विकास र उपयोग सम्बद्ध स्पष्ट र कार्यान्वयनयोग्य नीतिगत व्यवस्था गर्न,

२) शिक्षक सेवा आयोगको कार्यसम्पादनलाई स्वतन्त्र, निष्पक्ष, व्यवस्थित, समयवद्ध र विश्वसनीय बनाउन शिक्षक सेवा आयोग ऐनको व्यवस्था हुन,

३) शिक्षकलाई शिक्षण पेसामा टिकाइ राख्ने सम्बन्धमा फास्ट ट्रयाक हायरिङ र कार्यसम्पादनमा आधारित पारिश्रमिक, शिक्षण पेसाको सम्मान, शिक्षकको वृत्ति विकास, पेशागत मर्यादा सुनिश्चित हुनेगरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्न,

४) अध्यापन अनुमतिपत्रको आवश्यकता एवम् अनिवार्यता, सामान्य वा विषयगत अध्यापन अनुमतिपत्रको व्यवस्था, अध्यापन अनुमतिपत्रको लागि शिक्षा सम्बन्धी तालिमको आवश्यकता, अध्यापन अनुमतिपत्रको नवीकरण, आधारभूत र माध्यमिक तहका लागि सेवा प्रवेशको न्यूनतम योग्यता, शिक्षक पेशागत

विकासका आधार, मापदण्ड र उपयोगिता, पदमा आधारित बढुवा वा समयवद्ध बढुवा, बढुवाका आधार र मापदण्ड जस्ता पक्षहरूमा आवश्यक नीतिगत एवम् कानुनी प्रबन्ध हुन,

५) विषयगत दरबन्दीको पुनरावलोकन र कम्प्युटर विज्ञान, Data Science, STEAM, AI जस्ता आधुनिक र समसामयिक विषयका दरबन्दी व्यवस्थाको प्रबन्ध गर्न,

६) विद्यालयस्तरको शिक्षालाई समयको मागमा आधारित र गुणस्तरीय बनाउने सम्बन्धमा शिक्षकका लागि नियमित (सेवाकालीन, पुनर्ताजगी र विशिष्टीकृत) तालिमको व्यवस्था गर्न,

७) शिक्षकमा ज्ञान, अनुभव र प्रस्तुती क्षमता अभिवृद्धिमा केन्द्रित एक शैक्षिक सत्रभित्र कम्तीमा पन्ध्र दिनदेखि एक महिनासम्मको स्थानीय तह वा प्रदेशस्तरीय शिक्षक आदानप्रदान कार्यक्रम (Teacher Exchange Program) सञ्चालन गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्न,

८) शिक्षक उत्प्रेरणाको लागि आधारभूत तहको प्रदेशस्तरमा र माध्यमिक तहको राष्ट्रियस्तरमा प्रतिस्पर्धा हुनेगरी खुला प्रतिस्पर्धाबाट शिक्षक छनौट एवम् बढुवा व्यवस्थाबाट वृत्ती विकासको फराकिलो अवसरका लागि आवश्यक कानुनी प्रबन्ध मिलाउन,

९) विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक सङ्घ शिक्षकहरूको भूमिकालाई शिक्षाको गुणस्तर, शिक्षक क्षमता, उत्प्रेरणा, पेसागत विकास र टिकाउका लागि उपयोग गर्ने रणनीति तर्जुमा गर्न,

१०) आधारभूत तहका शिक्षकको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातक र माध्यमिक तहको लागि स्नातकोत्तर कायम गर्न र सोही अनुरूप तलब सुविधा व्यवस्था गर्न,

११) शिक्षक नियुक्ति भएपश्चात् न्यूनतम तीन महिनाको सेवा प्रवेश तालिम प्रदानपश्चात् मात्र कक्षाकोठामा पठाउने व्यवस्था मिलाउन,

१२) प्रधानाध्यापक छनोट र सिफारिसमा शिक्षक सेवा आयोगको भूमिका स्पष्ट हुनेगरी कानुनी प्रबन्ध मिलाउन,

१३) शिक्षक आवश्यकता, तयारी, छनोट, विकास र उपयोग एवम् शिक्षकको सेवा, सर्त, सुविधा सम्बन्धमा नियमित अध्ययन अनुसन्धान गरी सोही आधारमा नीतिगत व्यवस्था र सेवा सुविधा तय गर्न,

१४) विद्यालय तहको शिक्षक शिक्षालाई समग्र रूपमा परिभाषित गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन उच्चस्तरीय संयन्त्र निर्माण सहित आवश्यक नीतिगत र कानुनी प्रबन्ध गर्न,

१५) विश्वविद्यालयका शिक्षा सङ्कायहरूमा शिक्षक शिक्षाको भर्ना कोटा, भर्नाका लागि छनौट प्रक्रिया, सेवा सुविधा, अध्ययन पश्चात् शिक्षण पेशामा प्रवेश सम्बन्धमा आवश्यक नीतिगत र कानुनी प्रबन्ध गर्न।

१६) परिभाषित सक्षमता अनुकूलको जनशक्ति (शिक्षक) तयारीका लागि विश्वविद्यालयहरूसँग समन्वयका लागि शिक्षा सङ्कायका डिनहरूको संयन्त्र बनाइ पाठ्यक्रमको साझा ढाँचा (Common framework) तर्जुमा गर्न।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १: आयोगका अध्यक्ष, सदस्यहरू र कर्मचारीहरूको विवरण

क) हालसम्मका आयोगका अध्यक्षहरू र कार्यकाल

क्र. सं	पद	नाम, थर	कार्यकाल	
			देखि	सम्म
१.	अध्यक्ष	श्री विश्वनाथ भट्टराई	२०५७/०१/१२	२०५८/०९/५
२.	अध्यक्ष	श्री विश्वनाथ सापकोटा	२०५९/०१/२४	२०५९/०७/१२
३.	अध्यक्ष	श्री उदयराज सोती	२०५९/११/२९	२०६३/०१/२६
४.	अध्यक्ष	श्री उदयराज सोती	२०६३/०३/२१	२०६८/०३/२०
५.	अध्यक्ष	श्री उदयराज सोती	२०६८/०८/०४	२०७२/०६/१४
६.	अध्यक्ष	श्री ताना गौतम	२०७२/०६/१७	२०७७/०६/१३
७.	अध्यक्ष	श्री मधुप्रसाद रेग्मी	२०७८/०४/२०	२०८३/०१/१९
८.	अध्यक्ष	डा. हरि प्रसाद लम्साल	२०८३/०५/२६	

ख) आयोगका सदस्यहरूका नामावली र कार्यकाल

१.	सदस्य	श्री कृष्ण यादव	२०५७	२०५८/११/२७
२.	सदस्य	श्री विशनदत्त भट्ट	२०५७/०१/०७ २०५९/०१/१९	२०५८/११/१४ २०६४/०१/१८
३.	सदस्य	प्रा. डा. रामबृक्ष साहु	२०५९/०१/२६	२०६४/०१/२५
४.	सदस्य	श्री प्रेमराज उपाध्याय	२०६४/०२/२९	२०६९/०२/२८
५.	सदस्य	श्री योगेन्द्र प्रसाद राउत	२०६६/१०/१२	२०७१/१०/१२
६.	सदस्य	श्री सिताराम पोखरेल	२०६९/०८/२४	२०७४/०८/२३
७.	सदस्य	श्री ज्ञानी यादव	२०७२/०३/२५	२०७७/०३/२४
८.	सदस्य	डा. डिल्लीराम रिमाल	२०७८/०४/२०	२०८१/१०/२८
९.	सदस्य	श्री नन्दकुमारी महर्जन	२०७८/०४/२०	२०८१/०६/१३
१०.	सदस्य	श्री पवित्रा सुवेदी	२०८१/१२/६	२०८३/०१/१९
११.	सदस्य	श्री रामशरण सापकोटा	२०८१/१२/६	२०८३/०१/१९
१२.	सदस्य	श्री रामशरण सापकोटा	२०८३/०५/२६	
१३.	सदस्य	श्री विष्णु घिमिरे रिमाल	२०८३/०५/२६	

ग) कर्मचारीहरूको शाखागत विवरण

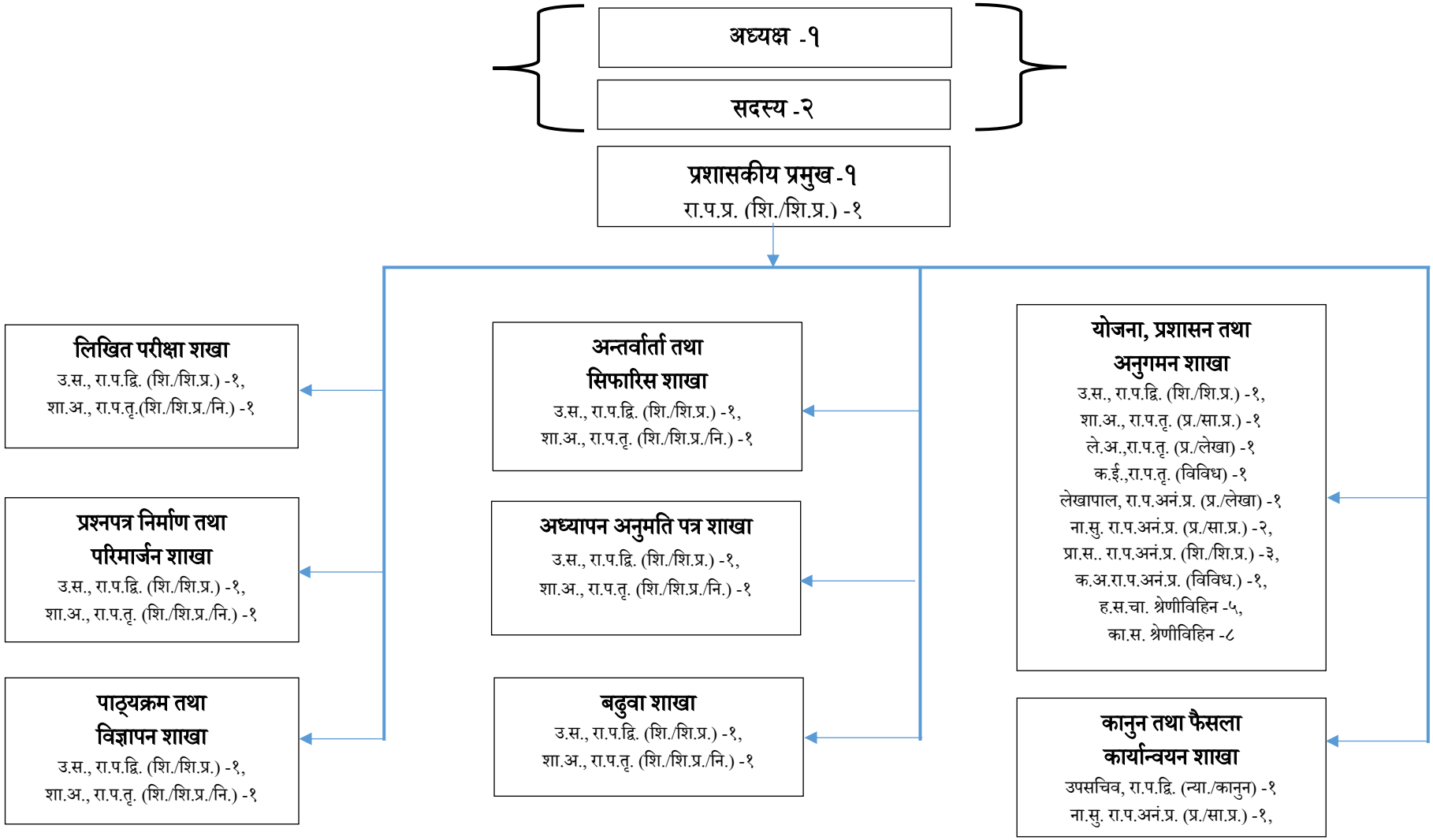
क्र.सं.	शाखा	पद	नामथर
१	अध्यक्ष	अध्यक्ष	डा. हरि प्रसाद लम्साल
		प्रा.स.	कृष्ण जोशी
		ह.स.चा.	पुस्कर खत्री
		का.स.	लक्ष्मी चौधरी
२	सदस्य	सदस्य	रामशरण सापकोटा
		ह.स.चा.	चित्र बहादुर तामाङ
३	सदस्य	सदस्य	विष्णु घिमिरे रिमाल
		ह.स.चा.	चन्द्र बहादुर तामाङ
४	प्रशासकीय प्रमुख	का.मु.प्रशासकीय प्रमुख	गोविन्द प्रसाद अर्याल
		ना.सु.	कुसुम रिमाल
		ह.स.चा.	घनश्याम पाठक
५	लिखित परीक्षा शाखा	उपसचिव	नृपध्वज मगर
		शाखा अधिकृत	सुनिता बराल
६	प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन शाखा	उपसचिव	रेशमकुमारी श्रेष्ठ
		शाखा अधिकृत	पार्वती कुमारी शर्मा
७	बढुवा शाखा	उपसचिव	तारा पाण्डे तिवारी
		शाखा अधिकृत	मनुजा बराल
		प्रा.स.	कृष्ण प्रसाद अधिकारी
८	पाठ्यक्रम तथा विज्ञापन शाखा	उपसचिव	विजयराज बढु
		शाखा अधिकृत	दिपक सिर्मल
९	अन्तरवार्ता तथा सिफारिस शाखा	उपसचिव	देवका ढकाल
		शाखा अधिकृत	शशी पोखेल
१०	अध्यापन अनुमती पत्र शाखा	उपसचिव	शालिकराम भुसाल
		शाखा अधिकृत	रमा नेपाल
		ना.सु.	तुलसा पौड्याल
११	कानुन तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा	उपसचिव	शुशिला भट्टराई पौडेल
		ना.सु.	प्रतिमा ज्ञवाली
१२	योजना प्रशासन तथा अनुगमन शाखा	उपसचिव	परशुराम तिवारी
		शाखा अधिकृत	नरेन्द्र प्रसाद न्यौपाने
		लेखा अधिकृत	हरिकृष्ण हायजु

क्र.सं.	शाखा	पद	नामथर
		लेखापाल	कृष्ण प्रसाद पन्थी
		ना.सु.	फुलमाया भट्टराई
		ना.सु.	सुरेन्द्र प्रकाश टण्डन
		क.अ.	रामराजा निरौला
		प्रा.स	पदमलाल रिमाल
		ह.स.चा.	बलराम दुलाल
		का.स.	निम प्रसाद पोखेल
		का.स	सुदर्शन सिग्देल
		का.स	मनोज पन्त
		का.स.	भक्त कुमारी तामाङ
		का.स.	लक्ष्मी कुमारी खड्का
		का.स.	प्रदिप पराजुली
		का.स.	शर्मिला राई

अनुसूची २: शिक्षक सेवा आयोगको दरबन्दी विवरण

क्र.सं.	पदको नाम	श्रेणी तह	सेवा	समूह	उपसमुह	स्वीकृत दरबन्दी
१	प्रशासकीय प्रमुख	रा. प., प्रथम	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	-	१
२	उपसचिव	रा. प., द्वितीय	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	-	७
३	उपसचिव	रा. प., द्वितीय	न्याय	कानून	-	१
४	शाखा अधिकृत	रा. प., तृतीय	प्रशासन	सा. प्रशासन	-	१
५	लेखा अधिकृत	रा. प., तृतीय	प्रशासन	लेखा	-	१
६	शाखा अधिकृत	रा. प., तृतीय	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	निरीक्षण	६
७	कम्प्युटर ईन्जिनियर	रा. प., तृतीय	विविध	-	-	१
८	नायव सुब्बा	रा.प. अनं, प्रथम	प्रशासन	सा.प्रशासन	-	३
९	लेखापाल	रा. प. अनं, प्रथम	प्रशासन	लेखा	-	१
१०	प्राविधिक सहायक	रा. प. अनं, प्रथम	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	-	३
११	कम्प्युटर अपरेटर	रा. प. अनं, प्रथम	विविध	-	-	१
१२	ह.स.चा.	श्रेणी विहीन	-	-	-	५
१३	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	-	-	-	८
जम्मा						**३९**

अनुसूची ३: शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठनात्मक संरचना

अनुसूची ४: शिक्षक सेवा आयोगका शाखाहरूको कार्यविवरण

४.१ पाठ्यक्रम तथा विज्ञापन शाखा

१. सम्बन्धित निकायहरूबाट तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
२. अध्यापन अनुमतिपत्र, शिक्षक बढुवा र खुला विज्ञापनको प्रस्ताव तयार पारी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
३. आयोगबाट स्वीकृत भएको विज्ञापन प्रकाशन गर्ने कार्य;
४. अध्यापन अनुमतिपत्र, आन्तरिक प्रतियोगितात्मक शिक्षक बढुवा र खुला विज्ञापनको पाठ्यक्रम निर्माण र परिमार्जनका लागि विज्ञहरूको सूची आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
५. छनोट भएका विज्ञहरूबाट पाठ्यक्रम निर्माण, परिमार्जनको खाका तयार गरी अयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
६. आयोगबाट स्वीकृत भएको पाठ्यक्रम लागु गर्ने, गराउने कार्य;
७. स्वीकृत भएको पाठ्यक्रमका आधारमा विशिष्टीकरण तालिका र नमुना प्रश्नपत्र निर्माण गर्ने कार्य;
८. पाठ्यक्रमको निर्माण र परिमार्जनका लगि प्राप्त भएका सुझावहरू आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
९. कर्मचारीहरूको क्षमता विकास सम्बन्धी क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने कार्य;
१०. कर्मचारीहरूको क्षमता विकास सम्बन्धी योजनाको खाका तयार गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
११. आयोगबाट स्वीकृत भएको क्षमता विकास सम्बन्धी योजना कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्य;
१२. आयोगबाट प्रकाशन हुने वार्षिक प्रतिवेदन, बुलेटिन, ब्रोसर आदि तयार गर्ने कार्य;
१३. उत्तरपुस्तिकाको दोस्रो कोड गर्ने, गराउने कार्य;
१४. शिक्षक सेवा आयोगका सम्बन्धमा अनुसन्धान गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
१५. स्वीकृत भएका अनुसन्धान क्षेत्रहरूमा अनुसन्धान गराउने कार्य;
१६. शिक्षकका सेवा सर्त सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान र विश्लेषण गर्ने कार्य;
१७. अनुसन्धानका प्राप्तिहरूको कार्यान्वयनका लागि आयोग समक्ष पेश गर्ने र निर्णय भएबमोजिम गर्ने, गराउने कार्य;
१८. आयोगले तोकेका अन्य कार्य।

४.२ प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन शाखा

१. अध्यापन अनुमतिपत्र, शिक्षकहरूको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बढुवा र खुला विज्ञापनका लागि प्रश्नहरू निर्माण र परिमार्जन गर्ने विज्ञहरूको सूची बनाई आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
२. आयोगबाट स्वीकृत भएको विज्ञहरूबाट प्रश्नहरू निर्माण र परिमार्जन गराउने कार्य;
३. लिखित परीक्षाका लागि प्रश्नहरूको बैङ्क निर्माण गर्ने कार्य;

४. प्रश्नहरूको बैङ्कलाई अति गोप्य तरिकाले सुरक्षित साथ राख्ने कार्य;
५. प्रश्न निर्माण र परिमार्जन सम्बन्धी गोष्ठी, सेमिनार र अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्ने कार्य;
६. प्रश्न निर्माण र परिमार्जन सम्बन्धी सरोकारवाला विज्ञहरूले दिएका सुझावहरू सङ्कलन गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
७. उत्तरकुञ्जिका तयार गर्नका लागि विज्ञहरूको सूची बनाई आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
८. छनोट भएका विज्ञहरूबाट लिखित परीक्षा सम्पन्न भइसकेपछि उत्तरकुञ्जिका तयार पार्न लगाउने कार्य;
९. तयार भएको उत्तरकुञ्जिका परिमार्जन गराई आयोग समक्ष स्वीकृतिका लागि पेश गर्ने कार्य;
१०. आयोगबाट स्वीकृत भएको उत्तरकुञ्जिका कार्यान्वयनमा ल्याउने कार्य;
११. आयोगले तोकेका अन्य कार्य।

४.३ लिखित परीक्षा सञ्चालन शाखा:-

१. उम्मेदवारहरूको सङ्ख्यात्मक विवरण सङ्कलन गर्ने कार्य;
२. परीक्षा केन्द्रसम्बन्धी विवरण माग गर्ने कार्य;
३. प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन शाखासँग समन्वय गरी परीक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक गोप्य सामग्रीको व्यवस्था परीक्षा केन्द्रगत रूपमा गर्ने कार्य;
४. उत्तरपुस्तिका, परीक्षा फाराम लगायत परीक्षा सामग्रीको व्यवस्था गर्ने कार्य;
५. परीक्षा सञ्चालनका लागि उत्तरपुस्तिका, परीक्षा सञ्चालन निर्देशिका र अन्य आवश्यक सामग्री परीक्षा केन्द्रसम्म पुऱ्याउने व्यवस्था मिलाउने कार्य;
६. परीक्षा सञ्चालनका लागि क्षेत्र तथा जिल्ला बिच समन्वय गर्ने कार्य;
७. परीक्षा व्यवस्थापनसम्बन्धी निर्देशिका निर्माण/परिमार्जनका लागि आयोग समक्ष प्रस्ताव पेश गरी स्वीकृत भएको निर्देशिका बमोजिम परीक्षा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने कार्य;
८. परीक्षा सम्पन्न भइसकेपछि उत्तरपुस्तिकाहरू सङ्कलन गर्ने र व्यवस्थित हिसाबले राख्ने व्यवस्था मिलाउने तथा प्याकेज निर्माण गर्ने कार्य;
९. परीक्षा सञ्चालन सम्बन्धमा विभिन्न सरोकारवालाहरूले दिएका सुझावहरू सङ्कलन गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने र आयोगबाट स्वीकृत भए अनुसार गर्ने, गराउने कार्य;
१०. उत्तरपुस्तिकाहरूमा प्रथम कोड गर्ने, गराउने कार्य;
११. उत्तरपुस्तिका परीक्षण र सम्परीक्षणका लागि विज्ञहरूको सूची बनाई आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
१२. छनोट भएका विज्ञहरूबाट उत्तरपुस्तिका परीक्षण र सम्परीक्षण गराउने कार्य;
१३. लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्कलाई कम्प्युटरमा इन्ट्री गराई रूजु गराउने कार्य;
१४. आयोगको निर्णय अनुसार लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन गर्ने कार्य;
१५. परीक्षण र सम्परीक्षण कार्यमा लापरबाही वा अनियमितता गर्ने व्यक्तिको अभिलेख राखी आयोगमा पेश गर्ने कार्य।

४.४ अध्यापन अनुमतिपत्र शाखाः-

१. आयोगबाट स्वीकृत भएको अध्यापन अनुमतिपत्रको पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गराउने कार्य;
२. अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण गर्ने कार्य;
३. अध्यापन अनुमतिपत्रको अभिलेख व्यावस्थापन गर्ने कार्य;
४. अध्यापन अनुमतिपत्रको विवरण संशोधनका लागि आएका निवेदनहरू आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
५. आयोगबाट भएको निर्णय अनुसार अध्यापन अनुमतिपत्रमा उमेदवारको नाम थर लगायतका विवरण संशोधन गर्ने कार्य;
६. अध्यापन अनुमतिपत्रको सत्यापन गर्ने कार्य;
७. अध्यापन अनुमतिपत्र सम्बन्धी आएका उजुरीहरू आयोग समक्ष पेश गरी निर्णय भएबमोजिम गर्ने, गराउने कार्य;
८. अध्यापन अनुमतिपत्रको भाषिक अनुवाद सम्बन्धी काम गर्ने, गराउने कार्य;
९. अध्यापन अनुमतिपत्रको प्रतिलिपि उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्य;
१०. अध्यापन अनुमतिपत्रमा सुरक्षण सम्बन्धी कागजातहरू आफ्नो जिम्मामा राख्ने कार्य;
११. अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण सम्बन्धमा आयोगको मातहतका कार्यालयसँग समन्वय गर्ने कार्य;
१२. अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा सञ्चालन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्ने कार्य;
१३. विभिन्न निकायबाट अध्यापन अनुमतिपत्र सम्बन्धमा सोधनी भएका पत्रहरू आयोग समक्ष पेश गरी निकासा भएबमोजिम गर्ने, गराउने कार्य;
१४. आयोगले तोकेको अन्य कार्य।

४.५ अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस शाखाः-

१. अन्तर्वार्ता सम्बन्धी योजना बनाई आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
२. आयोगबाट स्वीकृत भएको योजना कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्य;
३. अन्तर्वार्ता सञ्चालन निर्देशिकाको संशोधन प्रस्ताव तयार पारी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
४. आयोगबाट स्वीकृत भएको निर्देशिका कार्यान्वनमा ल्याउने कार्य;
५. अन्तर्वार्ता मुकाम तोक्ने बारेमा आवश्यक कार्य गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
६. अन्तर्वार्ताका लागि आवश्यक दक्ष विज्ञहरूको सूची तयार गर्ने, अद्यावधिक गर्ने, गराउने कार्य;
७. अन्तर्वार्ता मर्यादित र सहज वातावरणमा सञ्चालन गर्ने, गराउने कार्य;
८. लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्ता समेतमा प्राप्त गरेको अङ्कका आधारमा अन्तिम नतिजा प्रकाशन गर्ने तथा उम्मेदवारहरूको सिफारिस सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य;
९. सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
१०. उम्मेदवारहरू को सिफारिस सम्बन्धमा प्राप्त भएका निवेदनहरू आयोग समक्ष पेश गरी निकाश भएबमोजिम गर्ने, गराउने कार्य;
११. आयोगबाट स्वीकृत भएको कार्यविधि कार्यान्वयनमा ल्याउने कार्य;
१२. अन्तरवार्तासम्बन्धी कागजातहरू गोप्य रूपमा राख्ने कार्य;
१३. आयोगले तोकेका अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस सम्बन्धी अन्य कामहरू गर्ने, गराउने कार्य;

१४. आयोगले तोकेका अन्य कार्य।

४.६ बढुवा शाखाः-

१. शिक्षक बढुवा सम्बन्धी वार्षिक योजना तयार पारी आयोगमा पेश गर्ने कार्य;
२. आयोगबाट स्वीकृत भएको बढुवा सम्बन्धी योजना कार्यान्वन गर्ने, गराउने कार्य;
३. जिल्लाहरूबाट शिक्षक बढुवा सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन र सत्यापन गरी सञ्चित अभिलेखका आधारमा विश्लेषण गर्ने कार्य;
४. आयोगबाट स्वीकृत भएको शिक्षक बढुवाको विज्ञापन गर्नका लागि तथ्याङ्क, विज्ञापन, पाठ्यक्रम तथा अनुसन्धान शाखासँग समन्वय गर्ने कार्य;
५. बढुवाका लागि दरखास्त फारामहरू सङ्कलन गर्ने सम्बन्धमा शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाई र शिक्षा विकास निर्देशनालयहरूसँग समन्वय गर्ने कार्य;
६. शिक्षकहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फारम भर्ने, भराउने सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने कार्य;
७. सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा हुने बढुवाको नतिजा तयार पारी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
८. बढुवा सम्बन्धी उजुरीहरूको छानबिनका क्रममा सम्बन्धित निकायबाट आवश्यक कागजातहरू माग गर्ने कार्य;
९. बढुवा सम्बन्धमा पर्न आएका उजुरीको प्रारम्भिक छानबिन गरी टुङ्गो लगाउन आयोगमा पेश गर्ने कार्य;
१०. बढुवा सिफारिस भएका उमेदवारहरूको सिफारिस सम्बन्धित निकायमा पठाउने कार्य;
११. बढुवा सम्बन्धी अभिलेखसम्बन्धी कार्य;
१२. बढुवा सम्बन्धी कार्यविधिको विकास तथा परिमार्जनकालागि प्रस्ताव तयार गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
१३. आयोगबाट स्वीकृत भएका कार्यविधि कार्यान्वयन गर्ने गराउने कार्य;
१४. आयोगबाट गठन भएका बढुवा सिफारिस समितिहरूको काममा समन्वय एवम् सहकार्य गर्ने कार्य;
१५. शिक्षकको कार्यसम्पादन मूल्याङ्ककन फारमको व्यवस्थापन एवम् कार्यसम्पादनका आधारमा गरिने शिक्षक बढुवा सम्बन्धी कार्यविधि/प्रक्रियाको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने कार्य;
१६. बढुवा सम्बन्धमा आयोगले तोकेका अन्य कार्य।

४.७ योजना, प्रशासन तथा अनुगमन शाखाः-

१. वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्नुपर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने, गराउने कार्य;
२. आयोगलाई प्राप्त भएको बजेट सीमाभित्र रहेर वार्षिक योजना तयार पारी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
३. आयोगबाट स्वीकृत भएको वार्षिक योजनालाई मन्त्रालयमा पठाउने कार्य;
४. योजना आयोगबाट स्वीकृत भईं आएको वार्षिक योजनाको कार्यान्वयनका लागि शाखागत बाँडफाँट गरी आयोग समक्ष पेश गरी स्वीकृत भएबमोजिम गर्ने कार्य;
५. आयोगबाट आयोजना हुने गोष्ठी तथा सेमिनारका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने कार्य;

६. आयोगको दैनिक प्रशासनिक कार्य सञ्चालन गर्ने, गराउने कार्य;
७. आयोगको समग्र प्रशासनिक कार्यको समन्वय गर्ने कार्य;
८. करार सेवासम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य;
९. आयोग सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन योजना र अनुगमन फारामहरूको ढाँचा तयार पारी आयोग समक्ष पेश गर्ने कार्य;
१०. आयोगबाट स्वीकृत भएको अनुगमन योजना कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्य;
११. अनुगमनको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने, गराउने कार्य;
१२. अनुगमान बाट प्राप्त भएका सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्य;
१३. आयोग सम्बन्धी आवश्यक मालसामानको खरिद सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने, गराउने कार्य;
१४. आयोगले तोकेको अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने कार्य;
१५. आयोगको वार्षिक बजेट निर्माणमा सहयोग गर्ने कार्य;
१६. स्वीकृत वार्षिक बजेट र खर्च गर्ने आधारहरूको सीमाभित्र रहेर खर्च गर्ने कार्य;
१७. खर्च सम्बन्धी सम्पूर्ण स्रेस्ताहरू सुरक्षितसँग राख्ने कार्य;
१८. राजश्व सम्बन्धी आम्दानी र त्यसको श्रेस्ता राख्ने कार्य;
१९. आर्थिक ऐन, नियमावलीले तोकेका कामहरू गर्ने कार्य;
२०. आयोगको आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने कार्य;
२१. आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षणमा औंल्याइएका कैफियत सम्बन्धी विषयमा आयोगका तर्फबाट जवाफ दिने कार्य;
२२. आयोगको बेरुजु फछ्यौंट गर्ने, गराउने कार्य;
२३. आवश्यकता अनुसार पेश्की दिने, सोको अभिलेख राख्ने र पेश्की फछ्यौंट गराउने कार्य;
२४. आयोगले तोकेका आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य ।

४.८ कानुन तथा फैसला कार्यान्वयन शाखाः-

१. आयोग पक्ष र विपक्ष भएको मुद्दामा श्री सर्वोच्च अदालत र अन्य अदालतमा फिरादपत्र, प्रतिउत्तर पत्र, रिट निवेदनपत्र र लिखित जवाफको मस्यौदा गरी पेश गर्ने र दायर र दर्ता गराउने विषयका कार्य;
२. आयोगको नीति अनुसार मन्त्रालयको तर्फबाट विधेयक, नियम र आदेशहरूको मस्यौदा गरी सम्पादन र सहमतिका लागि कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पठाउने र स्वीकृत भई आएपछि त्यसपछिको कारबाही गर्ने, गराउने कार्य;
३. आयोगको निर्णय बमोजिम नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरिने सूचनासम्बन्धी कारवाही गरी नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने, गराउने कार्य;
४. आयोग र मातहतका निकायबाट कानूनी प्रश्नमा राय माग भै आएमा राय दिने, दिन लगाउने विषयगत कार्य;
५. आयोग र कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय तथा अन्य मन्त्रालय बिच सम्पर्क शाखाको रूपमा काम गर्ने, गराउने कार्य;
६. विभिन्न विषयमा कानूनी राय माग भै आएमा रायसाथ पेश गर्ने, गराउने कार्य;

७. आयोग सम्बद्ध पदाधिकारीलाई विपक्षी बनाई परेको रिटको लिखित जवाफ तयार गरी पेश गर्ने विषयका कार्य;

८. अदालतबाट भएको फैसला कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित कार्यालयमा पत्राचार गर्ने कार्य;

९. ऐन नियममा संशोधनका लागि गर्नुपर्ने कार्य,जाँचबुझ आयोगसम्बन्धी, सरकारवादी मुद्दासम्बन्धी कार्य;

१०. आयोगसंग सम्बन्धित महत्वपूर्ण कागजातहरु तथा अभिलेखहरू सुरक्षित गरी राख्ने कार्य;

११. शिक्षक सेवा आयोगबाट सम्पादित कामका बारेमा विभिन्न अदालतमा तथा न्यायिक निकायमा परेका मुद्दा उपर सम्बन्धित शाखासँग समन्वय गरी लिखित जवाफ पेश गर्ने र महान्यायाधिवक्ता कार्यालय मार्फत प्रतिरक्षा गर्ने कार्य;

१२. मुद्दासँग सम्बन्धित कागजातहरू व्यवस्थापन गर्ने कार्य;

१३. आयोगले तोकेबमोजिम अन्य कार्य ।

अनुसूची ५: शिक्षक सेवा आयोगको आ.व. २०८३/८४ को वार्षिक कार्यतालिका

नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

स्वीकृत मितिः २०८३/६/१

आ.व.२०८३।०८४ को अध्यापन अनुमतिपत्र र शिक्षक पदपूर्तिसम्बन्धी वार्षिक कार्यतालिका (Annual Calendar)

क्र.सं.	तह/श्रेणी	पदपूर्तिको किसिम	प्रतिशत निर्धारण	विज्ञापन/सूचना	परीक्षा सञ्चालन		नतिजा प्रकाशन		अन्तर्वार्ता र अन्तिम नतिजा	सिफारिस	कैफियत
					सामान्य	विषयगत	सामान्य	विषयगत			
१	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको द्वितीय र प्रथम श्रेणीमा बढुवा	२५% आन्तरिक प्रतियोगितात्मक	कार्तिक	पुष		माघ		फागुन	चैत्र	चैत्र	
		७५% कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन		पुष	माघ - चैत्र						
२	अध्यापन अनुमतिपत्र (माध्यमिक तह)	-		कार्तिक	माघ		माघ				नतिजा प्रकाशित भएको १ महिनापछि अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण गरिनेछ
३	अध्यापन अनुमतिपत्र (निम्नमाध्यमिक तह)	-		मंसिर	माघ		फागुन				नतिजा प्रकाशित भएको १ महिनापछि अध्यापन अनुमतिपत्र वितरण गरिनेछ
४	माध्यमिक, तृतीय	खुला	माघ	फागुन	वैशाख	असार	वैशाख				
५	निम्नमाध्यमिक, तृतीय	खुला	फागुन	चैत्र	जेठ	असार	जेठ				
६	प्राथमिक, तृतीय	खुला									
७	माध्यमिक, तृतीय	खुला				मंसिर		फागुन	चैत्र	चैत्र	गत आ.व.को बाँकी
८	निम्नमाध्यमिक, तृतीय	खुला			मंसिर	माघ	मंसिर	फागुन	चैत्र	चैत्र	गत आ.व.को बाँकी
९	करार सूची प्रकाशन (तीन वटै तह)										खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको नतिजा सिफारिस भएको १ महिनाभित्र
१०	प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहको द्वितीय र प्रथम श्रेणीमा बढुवा	२५% आन्तरिक प्रतियोगितात्मक (मा.प्र., मा.द्वि र नि.मा.प्र.)							आश्विन	आश्विन	गत आ.व.को बाँकी
		२५% आन्तरिक प्रतियोगितात्मक (नि.मा.द्वि., प्रा.प्र. र प्रा.द्वि.)							आश्विन	आश्विन	गत आ.व.को बाँकी
		७५% कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन								आश्विन-मंसिर	गत आ.व.को बाँकी

नोट : १।शिक्षा विभागबाट तहगत पदपूर्तिका लागि विवरण प्राप्त भएपछि कार्यतालिका बमोजिम पदपूर्तिका कामकारबाही गरिनेछ ।

नेपाल सरकार शिक्षक सेवा आयोग सानोठिमी, भक्तपुर २०५६

अनुसूची ६: प्राथमिक तह, तृतीय श्रेणी (खुला तथा समावेशी) को पदपूर्ति विवरण २०८१/८२
(२०८०/८१ मा प्रकाशित विज्ञापनका आधारमा)

क्र. सं.	प्रदेश	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा			विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	सिफारिस हुन बाँकी सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	उत्तीर्ण प्रतिशत	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	कोशी	१,३१८	१८,१२६	४,१९५	२३.१४	४,१०६	१,६५५	१,२८६	३२
२	मधेश	५०८	९,२३४	१,५८२	१७.१३	१,५४६	६५३	४९९	९
३	बागमती	१,१५७	१६,६४४	४,१४४	२४.९०	३,९६४	१,४३१	१,१२४	३३
४	गण्डकी	१,१८८	१४,०९३	३,७७१	२६.७६	३,६८३	१,४६७	१,१६२	२६
५	लुम्बिनी	६७९	१६,७१०	३,७२८	२२.३१	३,६०६	८८९	६६५	१४
६	कर्णाली	२८९	६,१६४	१,१६२	१८.८५	१,१३६	३७२	२६४	२५
७	सूदुरपश्चिम	३१४	९,९२४	१,९५६	१९.७१	१,८४६	४०५	२८४	३०
जम्मा		**५,४५३**	**९०,८९५**	**२०,५३८**	**२२.६०**	**१९,८८७**	**६,८७२**	**५,२८४**	**१६९**

कोशी प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	ताप्लेजुङ	१०४	१,१६२	३१९	३१६	१३६	१०४	०
२	पाँचथर	१०४	१,४१५	३४२	३३८	१२४	१०३	१
३	इलाम	८६	७३०	१८२	१८२	९५	७६	१०
४	झापा	१०६	२,००६	४९५	४७६	१३५	१०५	१
५	सङ्खुवासभा	६४	६६४	१६४	१५८	७७	५९	५
६	तेह्रथुम	५९	७३०	१३८	१३४	६९	५२	७
७	धनकुटा	५४	५१०	११२	१११	६४	४८	६
८	भोजपुर	१२६	१,५३४	४२४	४१९	१६०	१२६	०
९	मोरङ	११८	२,७३४	५२१	५०८	१५३	११८	०
१०	सुनसरी	४४	९१६	१४४	१३७	५६	४३	१
११	सोलुखुम्बु	१०४	१,०७६	३२६	३१७	१३५	१०४	०
१२	खोटाङ	१६८	२,४५१	५५३	५४५	२१८	१६८	०
१३	ओखलढुङ्गा	८७	७७२	२०१	१९८	११०	८७	०
१४	उदयपुर	९४	१,४२६	२७४	२६७	१२३	९३	१
जम्मा		१,३१८	१८,१२६	४,१९५	४,१०६	१,६५५	१,२८६	३२

मधेश प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	सप्तरी	४४	८४९	१०५	१०३	५८	४३	१
२	सिरहा	४४	८४७	१२४	११९	६१	४३	१
३	धनुषा	१०७	१,९८५	३७४	३६९	१३४	१०७	०
४	महोत्तरी	९७	१,७९३	३५५	३४५	१२८	९७	०
५	सर्लाही	३४	५३२	६७	६६	४०	३१	३
६	रौतहट	४३	७८२	१०२	९९	५३	४०	३
७	बारा	३८	५०४	७८	७५	४९	३७	१
८	पर्सा	१०१	१,९४२	३७७	३७०	१३०	१०१	०
जम्मा		५०८	९,२३४	१,५८२	१,५४६	६५३	४९९	९

बागमती प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	दोलखा	७०	७५४	२०८	२०५	८१	६४	६
२	रामेछाप	८६	८९५	२२५	२२१	१००	८२	४
३	सिन्धुली	६८	९६९	१९६	१९५	८३	६५	३
४	सिन्धुपाल्चोक	१०२	१,३७४	३२८	३२०	१२५	९८	४
५	रसुवा	४३	४९१	१२१	११८	५१	३७	६
६	नुवाकोट	१५७	२,०२६	५९२	५७२	२०१	१५७	०
७	धादिङ	७५	१,११४	२०४	१९९	८४	६९	६
८	काभ्रेपलाञ्चोक	१६३	३,००६	८१९	७६९	२०८	१६३	०
९	भक्तपुर	३७	७५९	२१७	१८५	४५	३६	१
१०	ललितपुर	४४	८३४	२०१	१७२	६०	४२	२
११	मकवानपुर	२०८	२,९५४	६६१	६४७	२५७	२०७	१
१२	चितवन	१०४	१,४६८	३७२	३६१	१३६	१०४	०
जम्मा		१,१५७	१६,६४४	४,१४४	३,९६४	१,४३१	१,१२४	३३

गण्डकी प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	२५४	२,९८८	९१३	८७७	३२०	२५४	०
२	गोरखा	९९	८९३	१९१	१८९	११७	९३	६
३	मनाङ	२	१२	६	६	४	२	०
४	लमजुङ	५६	४२१	११३	११३	६५	४९	७
५	कास्की	७३	१,०८१	२३८	२३०	८९	६६	७
६	तनहुँ	१७२	२,२८९	५६२	५५२	२१७	१७२	०
७	स्याङ्गजा	१८८	२,२९२	५१७	५०८	२३६	१८८	०
८	मुस्ताङ	२	७	२	२	१	१	१
९	म्याग्दी	७९	७३४	१८७	१८४	९२	७८	१
१०	बाग्लुङ	२३१	२,९४८	९२८	९१४	२८९	२३१	०
११	पर्वत	३२	४२८	११४	१०८	३७	२८	४
जम्मा		१,१८८	१४,०९३	३,७७१	३,६८३	१,४६७	१,१६२	२६

लुम्बिनी प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	रुकुम पूर्व	२६	७१७	१६३	१५९	३५	२३	३
२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	२५	३१९	५७	५६	३४	२५	०
३	पाल्पा	१४३	२,९८६	७२१	७०२	१८२	१४३	०
४	गुल्मी	२५	२७२	५६	५५	३६	२४	१
५	अर्घाखाँची	१९७	७,४६३	१,६५७	१,५९८	२४८	१९७	०
६	रूपन्देही	७०	१,०१६	२४९	२३६	९४	७०	०
७	कपिलवस्तु	२१	२३६	४१	४१	२४	१८	३
८	रोल्पा	२२	४४१	५०	५०	३०	२०	२
९	प्युठान	४६	९३८	२०७	२००	५७	४४	२
१०	दाङ	३६	६६५	१४९	१४५	४७	३४	२
११	बाँके	३०	६५०	१४७	१३७	४४	२९	१
१२	बर्दिया	३८	१,००७	२३१	२२७	५८	३८	०
जम्मा		६७९	१६,७१०	३,७२८	३,६०६	८८९	६६५	१४

कर्णाली प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	रुकुम पश्चिम	११	१९३	५५	५४	१७	१०	१
२	सल्यान	३६	५४२	८१	८०	४७	३२	४
३	मुगु	१५	११५	२५	२५	१७	१३	२
४	डोल्पा	४८	१,०२०	२२१	२१९	६३	४७	१
५	कालिकोट	२९	५२५	८७	८६	३८	२६	३
६	जुम्ला	२८	३०६	८३	८३	३१	२४	४
७	जाजरकोट	२५	६८२	१०२	१००	३५	२३	२
८	दैलेख	५६	१,४७९	२५३	२४०	७०	५२	४
९	सुर्खेत	४१	१,३०२	२५५	२४९	५४	३७	४
जम्मा		**२८९**	**६,१६४**	**१,१६२**	**१,१३६**	**३७२**	**२६४**	२५

सुदूरपश्चिम प्रदेश

क्र.सं.	जिल्ला	विज्ञापित पद सङ्ख्या	सामान्य परीक्षा		विषयगत परीक्षा		सिफारिस सङ्ख्या	पदपूर्ति हुन बाँकी पद सङ्ख्या
			सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या	सहभागी सङ्ख्या	उत्तीर्ण सङ्ख्या		
१	बाजुरा	३०	९२७	१९३	१८६	४२	२७	३
२	बझाङ	३३	१,००२	२०७	२०२	४५	३०	३
३	अछाम	४५	१,१६०	२०१	१९०	५९	४२	३
४	डोटी	५३	२,०९६	३३४	३१४	६७	४८	५
५	कैलाली	२१	६१७	१११	१०३	२९	२०	१
६	दार्चुला	३७	९६६	१८८	१७९	४०	३०	७
७	बैतडी	४५	१,७०१	३३५	३११	५७	४१	४
८	डंडेल्धुरा	३२	१,०३५	२५५	२४२	४१	२९	३
९	कञ्चनपुर	१८	४२०	१३२	११९	२५	१७	१
प्रदेशगत जम्मा		**३१४**	**९,९२४**	**१,९५६**	**१,८४६**	**४०५**	**२८४**	**३०**

अनुसूची ७: निम्नमाध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी, खुला (समावेशीसमेत) पदपूर्ति विवरण २०८२

निम्न माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२									सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता	पिछडिए को क्षेत्र		
कोशी	नेपाली	२५	७	५	४	२	१	१	४५	
	अंग्रेजी	२९	८	७	५	२	१	१	५३	
	गणित	१५		१	३			१	२०	४ महिला २ आज १ दलित र १ अपाङ्ग सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	१०	२	२	१				१५	दलित १ सिफारिस हुन नसकेको
	गणित विज्ञान	२६							२६	खला १ महिला ५, आज ४ , मधेशी ३ दलित १ अपाङ्ग १ र पि छे १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	२४	७	५	४	२	१	१	४४	
	संस्कृत ब्याकरण									खुला १ मा कुनै पनि सिफारिस हुन नसकेको
	संस्कृत भाषा	१							१	

निम्न माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२									सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता	पिछडिए को क्षेत्र		
	जम्मा	१३०	२४	२०	१७	६	३	४	२०४	२६ सिफारिस हुन नसकेको
मधेश	नेपाली	४	१	१	१				७	
	अंग्रेजी	४	१	१	१				७	
	गणित	४			१				५	१ महिला १ आ ज १ दलित सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	३	१	२		१			७	
	गणित विज्ञान									१ महिला मात्र रहेको त्यही पनि सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	३	१	१	१				६	
	जम्मा	१८	४	५	४	१			३२	४ सिफारिस हुन नसकेको
बागमती	नेपाली	९	२	२	२	१			१६	
	अंग्रेजी	१८	५	४	२	१	१		३१	मधेशी १ सिफारिस हुन नसकेको

निम्न माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२									सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता	पिछडिए को क्षेत्र		
	गणित	१४	३	३	२				२२	१ महिला १ मधेशी दलित १ र अपाङ्गता १ सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	१८	४	३	३	१	१	०	३०	पिछडिएको १ सिफारिस हुन नसकेको
	गणित विज्ञान	३							३	महिला १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	८	२	२	१	१			१४	
	स्वास्थ्य तथा शारिरीक शिक्षा	१							१	
	जम्मा	७१	१६	१४	१०	४	२		११७	७ सिफारिस हुन नसकेको
गण्डकी	नेपाली	१४	४	३	३	१	१		२६	
	अंग्रेजी	२१	६	५	१	१	०	१	३५	मधेशी ३ र १ अपाङ्ग सिफारिस हुन नसकेको
	गणित	१५	४	३	२	१	१	०	२६	१ मधेशी र १ पिछे सिफारिस हुन नसकेको

निम्न माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२									सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता	पिछडिए को क्षेत्र		
	विज्ञान	१६	४	३	३	१	१		२८	
	गणित विज्ञान	८							८	महिला २, आ ज २, मधेशी २, दलित १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	१२	३	३	२	१	१		२२	
	संस्कृत ब्याकरण	०								खुला १ संस्कृत व्याकरणमा कुनै पनि सिफारिस हुन नसकेको
	जम्मा	८६	२१	१७	११	५	४	१	१४५	१४ सिफारिस हुन नसकेको
लुम्विनी	नेपाली	३	१	१	१				६	
	अंग्रेजी	११	३	२	२	१	१		२०	
	गणित	६	२	१	१	१			११	
	विज्ञान	८	२	२	१	१			१४	
	गणित विज्ञान	५		१					६	महिला १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	९	२	२	२	१			१६	

निम्न माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२									सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता	पिछडिए को क्षेत्र		
	जम्मा	४२	१०	९	७	४	१		७३	१ सिफारिस हुन नसकेको
कर्णाली	नेपाली	२	१	१					४	
	अंग्रेजी	७	२	१	१	१			१२	
	गणित	६							६	महिला १ र आ ज १ सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान					१			१	आ ज १ र मधेशी १ सिफारिस हुन नसकेको
	गणित विज्ञान	४							४	महिला १ र आ ज १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	२	१	१					४	
	जम्मा	२१	४	३	१	२			३१	६ सिफारिस हुन नसकेको
सूदुरपश्चिम	नेपाली	३	१	१					५	
	अंग्रेजी	५	१	१	१				८	
	गणित	२							२	१ महिला सिफारिस हुन नसकेको

निम्न माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२									सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता	पिछडिए को क्षेत्र		
	विज्ञान					१			१	१ मधेशी सिफारिस हुन नसकेको
	गणित विज्ञान	३							३	महिला १ र आ ज १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	२	१						३	
	जम्मा	१५	३	२	१	१			२२	४ सिफारिस हुन नसकेको
	कुल जम्मा	३८३	८२	७०	५१	२३	१०	५	६२४	६२ सिफारिस हुन नसकेको

अनुसूची ८: माध्यमिक तह, तृतीय श्रेणी, खुला (समावेशीसमेत) पदपूर्ति विवरण २०८२

माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२								सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आ ज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता		
कोशी	नेपाली	१०	३	२	२	१	१	१९	
	अंग्रेजी	१८	५	४	३	१	१	३२	
	गणित	१३	४	४	२	१		२४	महिला २ र अपाङ्गता १ सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	१७	५	४	३		२	३१	दलित १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	९	३	२	२	१		१७	
	अर्थशास्त्र	१						१	
	कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	२	१					३	
	संस्कृत ब्याकरण	१						१	
	फलित ज्योतिष							०	फलित ज्योतिष १ खुला सिफारिस हुन नसकेको
	जम्मा	७१	२१	१६	१२	४	४	१२८	
मधेश	नेपाली	४	१	१	१			७	
	अंग्रेजी	३	१	१				५	

माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२								सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आ ज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता		
	गणित	१						१	महिला १ सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	६		१	१	१		९	महिला १ सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	२	१	१				४	
	कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	१						१	
	स्वास्थ्य तथा शारिरीक शिक्षा	१						१	
	संस्कृत भाषा	१						१	
	जम्मा	१९	३	४	२	१		२९	
बागमती	नेपाली	३	१	१				५	१ मधेशी सिफारिस हुन नसकेको
	अंग्रेजी	८	२	२	१	१		१४	
	गणित	१२	३	२	२	१		२०	अपाङ्गता १ सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	१२	३	३	२	१	२	२३	
	सामाजिक	४	१	१	१			७	

माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२								सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\ समूह	खुला	महिला	आ ज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता		
	कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	२	१					३	
	अर्थशास्त्र	१	१					२	
	सिद्धान्त ज्योतिष								सिद्धान्त ज्योतिष १खुला सिफारिस हुन नसकेको
	संस्कृत व्याकरण	१						१	
	जम्मा	४३	१२	९	६	३	२	७५	
गण्डकी	नेपाली	८	२	२	१	१		१४	
	अंग्रेजी	१२	३	२	२	१	१	२१	
	गणित	९	२	२	२	१		१६	
	विज्ञान	५	१	१		१		८	१ मधेशी सिफारिस हुन नसकेको
	सामाजिक	७	२	२	१	१		१३	
	कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	१						१	
	शुक्ल यर्जुवेद							०	शुक्ल यजुर्वेद १ खुला र १ महिला सिफारिस हुन नसकेको

माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२								सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\समूह	खुला	महिला	आ ज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता		
	जम्मा	४२	१०	९	६	५	१	७३	
लुम्विनी	नेपाली	२	१					३	
	अंग्रेजी	५	१	१	१	१		९	
	गणित	२	२	१	१	१		७	
	विज्ञान	२	१	१				४	
	सामाजिक	३	१	१				५	
	कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	१						१	
	जम्मा	१५	६	४	२	२		२९	
कर्णाली	नेपाली	१						१	
	अंग्रेजी	१						१	
	गणित	१						१	महिला १ सिफारिस हुन नसकेको
	विज्ञान	१	१					२	
	सामाजिक	२	१					३	
	कार्यालय सञ्चालन तथा लेखा	१						१	
	जम्मा	७	२					९	
सूदुरपश्चिम	नेपाली	१						१	

माध्यमिक तहको प्रदेशगत र विषयगत सिफारिससम्वन्धी प्रदेशगत र विषयगत विवरण २०८२								सिफारिस भएको जम्मा सङ्ख्या	सिफारिस हुन नसकेको सङ्ख्या
प्रदेश	विषय\ समूह	खुला	महिला	आ ज	मधेशी	दलित	अपाङ्गता		
	अंग्रेजी	१	१					२	
	गणित	१	१					२	
	विज्ञान	१	१	१		१		४	
	सामाजिक	२	१					३	
	शिक्षा शिक्षण	१						१	
	जम्मा	७	४	१		१		१३	
	कुल जम्मा	२०४	५८	४३	२८	१६	७	३५६	१४ जना

अनुसूची ९: आ. व. २०८१/०८२ मा अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस शाखाबाट २५% आन्तरिक वढुवामा भएको तहगत तथा श्रेणीगत सिफारिस सङ्ख्या

कोशी प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	१४	१४	४१
२	मा. प्रथम	४	४	९
३	नि.मा. द्वितीय	१४	१४	३८
४	नि.मा. प्रथम	५	५	१७
५	प्रा. द्वितीय	८४	८४	१३८
६	प्रा. प्रथम	१४	१४	३७

मधेश प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	८	८	२०
२	मा. प्रथम	१	१	३
३	नि.मा. द्वितीय	६	६	२३
४	नि.मा. प्रथम	२	२	६
५	प्रा. द्वितीय	२३	२३	४२
६	प्रा. प्रथम	९	९	२७

बागमती प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	१७	१७	३८
२	मा. प्रथम	२	२	६
३	नि.मा. द्वितीय	१६	१६	३४
४	नि.मा. प्रथम	४	४	१२
५	प्रा. द्वितीय	७३	७३	११२
६	प्रा. प्रथम	१२	१२	३५

गण्डकी प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	१९	१९	४२
२	मा. प्रथम	२	२	६
३	नि.मा. द्वितीय	१३	१३	३६
४	नि.मा. प्रथम	२	२	६
५	प्रा. द्वितीय	८५	८५	१२४
६	प्रा. प्रथम	१५	१५	३५

लुम्बिनी प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	१४	१४	३७
२	मा. प्रथम	४	४	१२
३	नि.मा. द्वितीय	१८	१८	३७
४	नि.मा. प्रथम	४	४	१३
५	प्रा. द्वितीय	७७	७७	१२०
६	प्रा. प्रथम	१५	१५	३७

कर्णाली प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	४	४	१२
२	मा. प्रथम	०	०	०
३	नि.मा. द्वितीय	९	९	२७
४	नि.मा. प्रथम	१	१	१
५	प्रा. द्वितीय	२६	२६	५०
६	प्रा. प्रथम	६	६	१८

सुदूरपश्चिम प्रदेश

क्र. सं.	तह/श्रेणी	विज्ञापित सङ्ख्या	नियुक्तिका लागि सिफारिस सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी
१	मा. द्वितिय	७	७	२२
२	मा. प्रथम	१	१	३
३	नि.मा. द्वितीय	३	३	९
४	नि.मा. प्रथम	१	१	३
५	प्रा. द्वितीय	२२	२२	४५
६	प्रा. प्रथम	७	७	१९

अनुसूची १०: आ. व. २०८२/०८३ मा अन्तर्वार्ता तथा सिफारिस शाखाबाट २५% आन्तरिक वढुवामा भएको तहगत तथा श्रेणीगत सिफारिस सङ्ख्या

क्र.सं.	तह, श्रेणी	माग सङ्ख्या	अन्तर्वार्तामा सहभागी सङ्ख्या	सिफारिस सङ्ख्या
१	मा प्रथम	१४	३९	१४
२	मा द्वितीय	८३	२१२	८३
३	निमा प्रथम	१९	५८	१९
४	निमा द्वितीय	७९	२०४	७९
५	प्रा प्रथम	७८	२०८	७८
६	प्रा द्वितीय	३९०	६३१	३९०
जम्मा		**६६३**	**१,३५२**	**६६३**

अनुसूची ११: आ.व. २०८२/८३ को भौतिक तथा वित्तीय प्रगति

क्र.सं.	बजेट उपशीर्षक	बजेटको प्रकार	वार्षिक बजेट एवम् प्रगति			
			बजेट रु. लाखमा	खर्च रु. लाखमा	भौतिक प्रगति %	वित्तीय प्रगति %
१	३५०२१०१२	चालु	१,६३७.७७	९९९.८९		६१.०५
२		पुँजीगत	१९७.००	४७.५३		२४.१३
जम्मा			१,८३४.७७	१,०४७.४२		५७.०९

अनुसूची १२: आ. व. २०८२/०८३ का लागि तोकिएका माइलस्टोन र प्रगति अवस्था

सि.नं.	क्रियाकलाप	माइलस्टोन	प्रगति अवस्था
१	शिक्षक पदको परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने।	माध्यमिक र निम्न माध्यमिक तहको अध्यापन अनुमति पत्रका लागि विज्ञापन परीक्षा सञ्चालन तथा नतिजा प्रकाशन गर्ने	सम्पन्न
२	शिक्षक पदको परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने।	माध्यमिक र निम्नमाध्यमिक तह तृतीय श्रेणीको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षा सञ्चालन, नतिजा प्रकाशन र नियुक्ति सिफारिस गर्ने	सम्पन्न
३	शिक्षक पदको परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने।	कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा शिक्षक बढुवाका लागि सिफारिस गर्ने	आंशिक सम्पन्न

अनुसूची १३: आ.व. २०८३/८४ मा शिक्षक सेवा आयोगमा पदाधिकारी नियुक्ति भएपश्चात् एक महिनाको अवधिमा सम्पादन गरिएका कार्यहरू

क) शिक्षक सेवा आयोगका पदाधिकारीको पदवहाली मिति २०८३/०५/२६ मा भएको।

ख) आ.व. २०८३/८४ को शिक्षक सेवा आयोगको वार्षिक कार्यतालिका सार्वजनिक गरिएको।

ग) शिक्षक सेवा आयोगको कार्यसम्पादनलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र समयसापेक्ष बनाउन शिक्षक सेवा आयोगका पूर्व पदाधिकारी र शिक्षा सेवाका सेवानिवृत्त सचिव एवम् सहसचिवहरूसँग अध्यापन अनुमतिपत्र, विभिन्न परीक्षाका पाठ्यक्रम, परीक्षण र मूल्याङ्कन प्रणाली, उत्कृष्ठ नतिजा हासिल गर्ने जनशक्ति शिक्षण पेशामा आकर्षण एवम् शिक्षक सेवा आयोगको समग्र कार्यप्रणालीमा आगामी दिनमा लिनुपर्ने कदमका सम्बन्धमा अन्तर्क्रिया गरिएको।

घ) आ.व. २०८२/८३ मा विज्ञापन भई आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बढुवा लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशनपश्चातको अन्तर्वार्ता सम्पन्न भइ आयोगका पदाधिकारीको पदमुक्तिका कारण स्थगित भएको नतिजा प्रकाशन बाँकी रहेकोमा माध्यमिक प्रथम श्रेणी ११, माध्यमिक द्वितीय श्रेणी ७० र निम्नमाध्यमिक प्रथम श्रेणी ९ पदको अन्तिम नतिजा प्रकाशन गरी सिफारिस गरिएको।

ङ) आ.व.२०८२/८३ मा विज्ञापन भई आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बढुवा लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशनपश्चात् आयोगका पदाधिकारीको पदमुक्तिका कारण स्थगित भएको अन्तर्वार्ता बाँकी रहेकोमा निम्नमाध्यमिक द्वितीय श्रेणी ६८, प्राथमिक प्रथम श्रेणी ४७ र प्राथमिक द्वितीय श्रेणी २५४ पदको अन्तर्वार्ता सम्पन्न गरी अन्तिम नतिजा प्रकाशन गरी सिफारिस गरिएको।

च) आ.व.२०८२/८३ मा विज्ञापन भई कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा गरिने बढुवातर्फ प्रदेश बढुवा सिफारिस समितिबाट सिफारिस भएकोमा नतिजा पुनरावलोकनका लागि परेका उजुरीउपरको आयोगबाट छानविन गरी २५ विज्ञापनको १५९ पदको पुनरावलोकन गरी नतिजा प्रकाशन र सिफारिस गरिएको।

छ) शिक्षक सेवा आयोग नियमावली २०५७ (संशोधनसहित) नियम ३९को उपनियम १ बमोजिम कुनै पनि शिक्षक स्थायी नियुक्ति भएको शिक्षक सोही तहको सोही श्रेणीबाट निवृत्तिभरण पाउने शिक्षक देखिएमा त्यस्ता शिक्षकहरूलाई विशेष वढुवा गर्नका लागि आयोगले सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा आवश्यक प्रमाण र कागजातको जाँचबुझ गरी विशेष वढुवा गर्न उपयुक्त देखिएमा विशेष वढुवा गर्न सक्ने गरी सम्बन्धित जिल्लाका शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइ प्रमुखलाई शिक्षा ऐन, २०२८ (संशोधनसहित) दफा ११(ज) अनुसार अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने आयोगको मिति २०८३/०६/१६को बैठकबाट निर्णय भइ सम्बन्धित सबै शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइलाई अधिकार प्रत्यायोजन सम्बन्धी पत्राचार गरिएको।

ज) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा गरिने बढुवा अन्तर्गतका नतिजाउपर चित्त नबुझी प्रशासकीय अदालतमा परेका मुद्दा फैसला भई आएका पाँच ओटा फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी निर्णय गरिएको।

झ) शिक्षक सेवा आयोगका गतिविधिहरू समेटेर पाक्षिक बुलेटिन प्रकाशन शुरुवात गरिएको।

ञ) अध्यापन अनुमतिपत्र संशोधनका लागि प्राप्त निवेदनहरुको आधार प्रमाणका आधारमा ४५५ अध्यापन अनुमतिपत्रका विवरण संशोधन भइसकेको।

ट) शिक्षक सेवा आयोगको कार्यसम्पादनलाई कानुनसम्मत, व्यवस्थित र विश्वसनीय बनाउन कतिपय विषयहरूमा कानुनी व्यवस्था नभएको र विधायन ऐन,२०८१ बमोजिमको कानुनी व्यवस्था अनुरूप कार्यसम्पादन गर्न आवश्यक भएकोले शिक्षा ऐन, २०२८ मा केही नेपाल ऐन संशोधनमार्फत आवश्यक ब्यवस्थाका लागि प्रक्रिया अघि बढाइएको।

ठ) आ.व. २०८२/८३ मा विज्ञापन भएको खुला प्रतियोगितात्मक शिक्षक छनोट अन्तर्गत निम्नमाध्यमिक तहको सामान्य र विषयगत परीक्षा एवम् माध्यमिक तहको विषयगत परीक्षा समेत आयोगका पदाधिकारी पदमुक्तिका कारण स्थगित भएकोमा उक्त परीक्षाहरू सञ्चालनका लागि मिति तय, केन्द्र निर्धारण एवम् परीक्षा व्यवस्थापनका कार्यहरू अघि बढाइएको।

ड) शिक्षा ऐन, २०२८ को दफा ११ञ बमोजिम आयोगबाट आव २०८२/८३ मा सम्पादित कार्यहरूको वार्षिक प्रतिवेदन तयार भएको।

ढ) शिक्षक सेवा आयोगको अनलाइन दरखास्त प्रणाली अन्तर्गतका दुई सफ्टवेयर (एप्लिकेसन) का विविध पक्षहरू जस्तै अनलाइन आवेदन, प्रवेशपत्र प्राप्ति, अध्यापन अनुमतिपत्र छपाइ तथा खुला एवम् आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको नतिजापश्चात् प्रदान गरिँदै आएको प्राप्ताङ्क हेर्न पाउने सुविधामा विगत केही वर्षदेखि समस्या देखिएकोले सो समस्या समाधान र आगामी दिनमा अनलाइन दरखास्त तथा सेवा प्रवाह प्रणालीमा सुधारका लागि सुझाव दिन अनलाइन दरखास्त प्रणाली अध्ययन तथा सुझाव समिति गठन गरी कार्यजिम्मेवारी प्रदान गरिएको।

ण) शिक्षक सेवा आयोगको कार्यजिम्मेवारी बमोजिम सञ्चालन गरिने अध्यापन अनुमतिपत्रको परीक्षा, खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षा लगायतका पाठ्यक्रममा समसामयिक अध्ययन गर्न र विश्व विद्यालयहरूबाट प्रदान गरिने शिक्षक तयारी शिक्षाको पाठ्यक्रमका साथै विद्यालय शिक्षाको पाठ्यक्रमसँग शिक्षक सेवा आयोगबाट शिक्षक छनौट तथा बढुवाका लागि लिइने परीक्षाको पाठ्यक्रमबिच सामन्जस्य कायम गर्ने सम्बन्धमा अन्तर्क्रिया प्रारम्भ गरिएको।

त) मौजुदा शिक्षा ऐन र शिक्षा नियमावलीमा भएका व्यवस्था र सो अनुरूप शिक्षक सेवा आयोगबाट सम्पादन गरिने कार्य सम्पादनको आधार शिक्षक सेवा आयोग नियमावलीमा भएका व्यवस्थामा एकरूपता र सामन्जस्यता कायम गर्न शिक्षा ऐन तथा नियमावली र शिक्षक सेवा आयोग नियमावलीमा आवश्यक संशोधनका लागि आवश्यक तयारी र मन्त्रालयमा सिफारिस सम्बन्धी कार्य प्रारम्भ गरिएको।

थ) शिक्षक सेवा आयोगको कार्यसम्पादनलाई थप व्यवस्थित ढङ्गबाट सम्पादन गर्न आवश्यक देखिएकोले शिक्षक सेवा आयोग ऐनको मस्यौदा तर्जुमा, शिक्षा ऐन तथा नियमावली बमोजिम र समसामयिक आवश्यकता अनुकूल शिक्षक सेवा आयोग नियमावलीको परिमार्जन, संशोधन सम्बन्धी अध्ययन गरी सुझाव दिन ऐन, नियम, निर्देशिका अध्ययन तथा सुझाव कार्यदल गठन गरी आवश्यक कार्य प्रारम्भ गरिएको।

द) शिक्षक सेवा आयोगको आफ्नो भवन नभएको र अपर्याप्त साथै साँघुरो भौतिक अवस्थामा कठिनाइपूर्ण व्यवस्थापनबाट कार्यालय सञ्चालन हुँदै आएकोमा अन्य सम्भावित र वैकल्पिक भवन, स्थान तथा आवश्यक भौतिक संरचना प्राप्ति तथा निर्माणका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वयका लागि प्रयास गरिएको।

ध) शिक्षा विभागबाट आ.व. २०८३/८४ का लागि खुला पदपूर्ति र बढुवा सम्बन्धी विवरण प्राप्त भएको।